

Ya'ipi ma'sha caniaritërinso'

Yosë nani ma'sha acorinso'

¹ Yosë nani ma'sha acorinso sha'huichinquëma': Iráca co manta ya'huërinhuë'. Yosëíchin ya'huërin. Caniaritapon, pi'iro'të'ton acorin. Ina quëran isoro'panta', acorin. ² Naporo' isoro'paso', co ipora pochin nishátërarinhuë'. Ya'ipi marësáchin ninin, pa'pi anpotërin. Tashiri noyá i'copitërin. Naporo chachin Yosë ispiritonënso', i' aipi yanpo yanpónantarin.

³ Naporo' Yosë tapon: “¡Tashinantërinso nii'sohuanchin huachi!” tënin. Topachina, nii'sohuantërin huachi.

⁴ Nii'sohuantërinso nóya nicator, nisha acorin. Tashinta', nisha acorin.

⁵ Nii'sohuantërinso: “Tahuëri,” itërin. Tashinaonta': “Tashi’,” itërin. Tashirahuatón tahuëriantahuachina, i'huaraya huarë' a'na tahuërira', nanirin huachi.

⁶ Ina quëran Yosë taantarin: “¡Niquë niquë i' ya'huëcaso marë' ya'copinamën ya'huë'in!” tënin. Topachina, inachachin ya'huërin huachi.

⁷ Yosëri i' ya'copinamën nipachina, ina aipi i' ya'huërin. Inaanaquënta', i' ya'huërin.

⁸ Nani acohuachina, inápaquë ya'huërinso: “Pi'iro'të’,” itërin. Tashiantarahuatón tahuëriantahuachina, i'huaraya huarë' cato tahuëri nanirin huachi.

- 9 Ina quëran Yosë taantarín: “¡Yaniró'pa' ya'nocaso marë' pí'iro'tëanaquë i' ya'huërinso', inaquëráchin niyonto'in!” ténin. Topachina, inachachin ya'huërin huachi.
- 10 Yaniró'paso': “no'pa',” itërin. I' niyontoninsoso': “marë,” itërin.
 Ya'ipi acorinsopita noyasáchin nisarin ni'nin. Ina nícaton, 11 Yosë taantarín: “¡Nisha nisha sharo'sa papoina! Nisha nisha panpatororo'santa nisha nisha ya'pirihuanpiso', papoina'. ¡Nisha nisha nararo'santa nisha nisha nitopisopita no'paquë papoina!” ténin. Topachina, inachachin ya'huërin huachi. 12 Ina nohuanton nisha nisha sharo'sa', panpatororo'sa', nararo'sa', inapita isoro'paquë paporin. Acorinsopita nícaton: “¡Ma nóyacha acorahuë paya!” ténin.
- 13 Tashiantarahuatón tahuëriantahuachina, i'huaraya huarë' cara tahuëri nanirín huachi.
- 14-15 Ina quëran Yosë taantarín: “¡A'pininsopita pí'iro'tëquë ya'huë'in. Tahuëri, tashi a'pintacaso marë' ya'huë'in. Inapita a'pinpachina, tahuëri, tashi', nisha nisha acoarin. Naporahuaton yoquiro'sa', pí'ipiro'sa', inapitanta piyapiro'sa nitotapi huachi!” ténin. Topachina, inachachin ya'huërin huachi.
- 16 Tahuëri a'pinacaso marë' panca masho acorahuaton, tashinta a'pinacaso marë' hua'huishin miachin acorin. Tayoraro'santa acorin.
- 17-18 Yosëri inapita isoro'pa' a'pintacaso marë' pí'iro'tëquë acorin. Tahuëri, tashi

- a'pintarin. Acorinsopita nica-ton: “¡Ma nóyacha acorahuë paya!” ténin.
- 19 Tashiantarahuatón tahuëriantahuachina, i'huaraya huarë' catapini tahuëri nanirin huachi.
- 20 Ina quëran Yosë taantarin: “¡Nisha nisha ma'sharo'sa i'quë ya'huëcaiso marë' ya'huë'in! Nisha nisha samiro'santa ya'huë'in. ¡Naporahuaton, nisha nisha inairaro'sa yanponacaiso marë' ya'huë'in!” ténin. Topachina, inachachin ya'huërin huachi.
- 21 Panca ma'sharo'sa nisha nisha nipisopita, marëquë ya'huëcaiso marë' acorin. Nisha nisha samiro'santa', acorin. Anpian-tëhuano'santa', acorin. Acorinsopita nica-ton: “¡Ma nóyacha acorahuë paya!” ténin.
- 22 I'quë ya'huëcaiso nipisopita noya yonquirapiton iso pochin sha'huitërin: “¡Na'amiatatoma marëro'saquë ya'huëco'!” itërin. Naporahuaton anpian-tëhuano'santa', sha'huitërin: “¡Na'amiatatoma canpitanta isoro'paquë ya'huëco'!” itërin.
- 23 Tashiantarahuatón tahuëriantahuachina, i'huaraya huarë' a'natërápo tahuëri nanirin huachi.
- 24 Ina quëran Yosë taantarin: “¡Nisha nisha ma'sharo'sa ya'huë'in! Tananquë ya'huëcaiso nipisopita, pë'tahuacaiso nipisopita, niohuaratacaiso nipisopita. ¡Inapita ya'huë'in!” ténin. Topachina, inachachin ya'huërin huachi.

25 Inapita ma'sharo'sa', ya'ipi Yosëri acorin. Acorinsopita nicon: “¡Ma nóyacha acorahuë paya!” tënin.

26 Naporo tahuëri chachin tapon: “¡Iporaso huachi piyapi niahua'! Inaso canpoa pochachin nizarin. Chiníquën nanantaton, samiro'sa', anpiantëhuano'sa', inapita hua'anëntarin. Ma'sharo'sa pë'tahuacaiso nipisopita, tananquë ya'huëcaiso nipisopita, niohuaratërsopita, ya'ipi inapitanta hua'anëntarin,” tënin.

27 Yosëri piyapi acoapon, inaora pochachin acorin. A'nara quëmapi, a'nara sanapi. Inaíchin ninin.

28 Noya yonquirapiton iso pochin sha'huitërin: “Nóya ya'huëco'.

Na'a hua'huasha ya'huëchinquëma'.

Shiparimapita na'atona', ya'ipi parti ya'huë'ina'.

Ya'ipi hua'anëntoco'. Samiro'sa', ma'sharo'sa', anpiantëhuano'sa', niohuaratërsopita, inapita hua'anëntoco',” itërin.

29 Napotahuaton, itaantarín: “Ni'quë'. Nisha nisha sharo'sa apapotërahuë nitërinso capamaso marë'. Notohuaro' nisha nisha nararo'santa nitërinso ca'quë', iroquë'. 30 Ma'sharo'sa', anpiantëhuano'sa', niohuaratërsopita, inapitaso nipirínhuë', panpatoro acotërahuë capacaiso marë'” itërin. Napotohuachina, inachachin nipi huachi. 31 Naporo' Yosëri ya'ipi acorinsopita nicon: “¡Ma nóyacha ya'ipi acorahuë paya!” tënin. Tashiantarahuatón tahuëriantahuachina, i'huaraya huarë' saota tahuëri nanirin huachi.

2

¹ Inapoaton Yosë: Isoro'pa', pi'iro'të', ya'ipi in-aquëpita ya'huërsopitarë chachin ténirin huachi.

²⁻³ Ya'ipi acorinsopita ténirahuaton, tahuëririnquë chinotërin. Napoaton, ina tahuëri noya ni'nin. Noya nicon, chinoto tahuëri acorin. Napoaton piyapi pënënin: “Naporu tahuëri chinotatoma', casáchin yonquico,” itërin.

⁴ Ina pochin Yosë iráca: Isoro'pa', pi'iro'të', inapita acorin. Ya'ipi no'tëquën sha'huitaranquëma'.

Itin nararoquë piyapi acorinso'

Sinioroso* Yosë ni'ton, inapita ya'nan acoaponahuë', ⁵ co sharo'sa ya'huëyátërarinhuë'. Co panpatoronta papoyátërarinhuë'. Co o'nan tëranta acoyátërarinhuë'. Naporahuaton co insonta isoro'paquë sha'tacaso marë' ya'huëyátërarinhuë'.

⁶ Napoaponahuë', no'pa quëran chachin i'sha pipiton, së'cotërotárin. ⁷ Naporu' Sinioroso Yosë ni'ton, yaniro'pa' amocan quëran quëmapi ninin. Nani nisahuaton, nannicaso marë' pihuinitërin. Inapotohuachina, niirahuaton nanpirin huachi.

⁸ Ina piquëran, Sinioroso noyápiachin nararo Itin itopiquë acorin. Inaso no'pa', Cortanii' quëran pi'i pipirinso parti quëparitërin. Inaquë ya'huëcaso marë' quëmapi nininso acorin. ⁹ Naporahuaton, nisha nisha noyápiachin cashino'sa apapotërin. Yashi yashin ca'chináchin nitërsopita apapotërin. Nararo huancánachin nanpirin nara apapotërin.

* **2:4** Sinioro: Sinioroso', iráca iprioro'sari Yosë nininën Yapi (YHWH) itopi. Ina pochin nohuitopiso', cacharonquë, Sinioro itopi.

Inaquë chachin a'nanta', apapotërin. Anitotacaso nara itopiso'. Ina ca'pachina', noya nininsopita nitotaponahuë', co noyahuë' nininsopitanta nitotapi huachi.

¹⁰ Itinquë a'nara i' pipirin. Ya'ipi nararo asë'cotërotacaso marë' naporin. Ina quëran chachin catapini së'parai' pa'tërin. ¹¹ Ya'natiirinsoso', Pisonii' itopi. Inaso', Apira parti conimarin. Inaquë oro ya'huërin. ¹² Inaquë oro ya'huërinso', noya noya ninin. Pimo yaquinta noya noya nininso ya'huërin. Nisha na'pinta ya'huërin, onisi itopiso'. ¹³ Ina quëran niantarinsonta', Quiconii' itopi. Inaso', ya'ipi Coso parti pa'tërin. ¹⁴ A'nanta', Tiquirisii' itopi. Inaso', Asiria ninano pi'i ya'coninso parti quëran acorin. Ya'natomarinsoso nipirinhüë', Iopiratisii' itopi.

¹⁵ Sinioroso Yosë ni'ton, Itin nararoquë quëmapi acorin. Inaquë sacataton a'paicaso marë' acorin. ¹⁶ Naporo' iso pochin camairin: “Ya'ipi isopita nararo'sa nitërinso', noya ca'quë', iroquë', inapoquë'. ¹⁷ Anitotacaso nara nitërinsoíchin, co nohuantërahuë capamaso'. Inaso ca'patan, noya nininso nitotaponahuë', co noyahuë' nininsonta nitotaran. Ama ina nitërinso ca'quësohuë'. Ina ca'patan, tëhuënhachin chiminaran,” itërin.

Yosëri sanapi nininso'

¹⁸ Ina quëran Sinioroso Yosë ni'ton, taantarin: “Quëmapi inaora ya'huëcaso', co noyahuë'. A'na nianta'i nipachin, inari noya catahuacaso marë',” tënin. ¹⁹⁻²⁰ Ina quëran ya'ipi ma'shara'sa', anpiantëhuano'sa', inapita no'pa quëran ninin huachi. Inapita nisahuaton, quëmapi quëshirin

inari nininën acotacaso marë'. Pë'tahuaros'sa', anpiantëhuano'sa', ma'sharos'sa tananquë ya'huërintopita, inapita nininën acotërin. Ma nininënsona acotohuachina, ina chachin ninihuanpi huachi. Napoaponahuë', co a'na ma'shari tëranta nanitërinhuë', quëmapi noya catahuacaso'.

²¹ Napohuachina, quëmapi noyá ahuë'ëtërin. Huë'ëso', a'nara nininpitën ocoitërin. Ocoitahuaton, anoyataantarin huachi. ²² Ina nininpitë quëran chachin sanapi ninin. Capayatohuachina, sanapi nininso a'notërin. ²³ Quënanahuaton, quëmapi pa'yanin. Pa'yataton, tapon: “¡Isocha tëhuënchinso', ca pochachin Yosëri ninin! Cá quëran ninin ni'ton, sanapi itarahüë,” tënin.

²⁴ Napoaton quëmapi sa'apachin, pa'pin, a'shin inapita patahuaton, sa'inë' nichinpitacaso ya'huërin. Catoya'pi nipirinahuë', a'naíchin pochin nipi huachi.

²⁵ Quëmapiso sa'inë chachin noya ya'huërapí. Co a'moanaponaraihuë', co manta tapanpihuë'.

3

Co Yosë natëtonaraihuë', oshahuanpiso

¹ Sinioroso Yosë ni'ton, ya'ipi tananquë ma'sharos'sa ya'huërintopita acorin. Ya'huanso nipirinhuë', a'napita ma'sharos'sa quëran yonqui yonquínahuan ninin. Sanapi yanonpintaton, paaparín nontacaso marë':

—¿Tëhuënchachin ta'ma Yosë apiratërinquëma ya'ipi isopita nararos'sa nitërinso capamaso to? itërin.

2-3 —Ya'ipi nitërinso', noya capa'huaiso'. A'naíchin huancánachin huanirinsó', co Yosë nohuantërinhuë': "Ama ina nitërinso', ca'cosohuë'. Ama së'huacosohuë'. Ca'patama', tēhuēnchachin chiminarama'," itërincoi Yosë, itërin.

4-5 —Co napoarinhuë'. Co chiminaramahuë'. Ca'patamaso', ya'ipi noya nininsopita, ya'ipi co noyahuë' nininsopitanta', nitotarama huachi. Inapita nitotatoma', Yosë pochachin nisarama'. Ina nitotaton, Yosë apiratërinquëma', itërin.

6 Ina natanaton, sanapiso nara nitërinso ni'sárin: Noyápiachin nicaton ca'chináchin cancantërin.

"Ina ca'pato, ya'ipi nitotarahuë huachi," tēnin. Napoyan quëran, së'pashorahuaton ca'nin. So'ionta quëtohuachina, inanta ca'nin. ⁷ Naporó chachin nisha yonquipi huachi: "I'nanpirashitë canposo pa'saré'," niitopi. Ninapotatona', iquira huëron pipitopi. Inapoatona', nipa'shianatopi.

⁸ I'huanahuanquë huisontapasó', Yosëri nararoquë huëcapairinsó natanpi. Natanahuatona', na'picaíso marë' ta'api. ⁹ Na'pitopirinahuë', inariso përarin:

—Atan*. ¿Insëquëta ya'huaran? itërin.

¹⁰ Natanahuaton, quëmapiso tapon:

—Co'ta o'maransó' natanai. I'nanpirashitëcoi ni'toi, tē'huatërainquën. Naporahuaton tapanatëinquën, na'pirai, itërin.

¹¹ —¡I'yan! ¿Onporahuatomata nitotapanamasó'? Nara a'naíchin nininsó': "Ama isoso nitërinso ca'quësohuë'," itopiranquënhuë': ¡Nani ca'nan! itërin.

* **3:9** Atansó': Piyapi tapon naporin.

¹² —Iso sanapi quëtërancoso', quëtërinco ni'ton, ca'nahuë, itërin.

¹³ Napotohuachina, sanapi ya'huërë' tahuërëtahuaton, itapon:

—¿Onpoatonta naporanso'? itërin.

—Ya'huan nonpintërinco ni'ton, ca'nahuë, tënin sanapi.

¹⁴ Naporo' Sinioroso Yosë ni'ton, ya'huan ya'huërë' tahuërëtahuaton, co huachi noya ya'huëcaso marëhuë' sha'huitërin:

—Piyapi nonpintëranso marë' a'napita ma'sharo'sa quëran, pa'pi co noyahuë' ni'nanquën. Napoaton ipora quëran huarë' cancanën quëran no'pa' pa'taran. Inapoaton, chiminaquë huarë' nosorotaran. ¹⁵ Ca nohuanto sanapi inimicotarinquën. Quëmarinta ina inimicotaran. Quëmá quëran pipipisopitanta', sanapi quëran pipipisopitarë' niinimicotapona'. A'na tahuëri sanapi quëran pipirinsoari† minsëmiatarinquën. Napoaponahuë', quëmarinta chiníquën ina aparisítaran, itërin.

¹⁶ Ina quëran sanapi ya'huërë' itapon:

—Co natërancoso marëhuë', hua'huanpatan pa'pi iquin quëran huaiaran. Napoaponahuë', so'yan ya'cariantaran. Naporahuaton, so'yan camaiinquënso ya'huërin, itërin.

¹⁷ Ina quëran quëmapinta itapon:

—Sa'an natëton, nara nitërinso co capacesohuë nipirinhuë', ca'nan. Naporanso marë' ya'ipiro'pa' co huachi noyatacaso marëhuë' sha'huitarahuë. Napoaton nitapiarin. Pa'pi chiníquën sacataquë

† **3:15** Sanapi quëran pipirinso topachina: Quisocristo ninoton napotërin.

huarë' coshataran. Chiminaquë huarë' inapoaran. ¹⁸ Naporahuaton, nahuano'sa', shihuarino'sa', inapita na'con na'con papotapon huachi. Nisha nisha canomëro'sa', nararayaro'sa', inapita yoniton, capon. ¹⁹ Pa'pi chiníquën sacatahuarë' coshataran. Napoin quëran chiminanan huachi. No'pa quëran ninanquën ni'ton, no'pa chachin niantamaso ya'huërin, itërin.

²⁰ Atanso', sa'in nininën acotërin, Ipa itërin. Ina quëran ya'ipi piyapi na'acaiso ni'ton, ina pochin nohuitërin. ²¹ Quëmapi sa'inë chachin a'mocaiso marë' ma'sha sha'huëtë quëran Yosëri nitërin. Ina quëtohuachina, a'moanpi huachi. ²² Naporo chachin tënin: "Iporaso', piyapi canpoa pochachin nitotërin. Noya nininso nitotahuaton, co noyahuë' nininsonta nitotërin. Ni'quëna nanpirin nara nitërinsona ca'pachin. Napohuachinso', nani-pimiatarin," tënin.

²³ Napoaton Siniroso Yosë ni'ton, noyápiachin nararo quëran quëmapi ocoirin. Ocoirahuaton, niquë acorin. Inaquë sacatacaso marë' acorin. No'paquë chachin sacatapon huachi. ²⁴ Piyapi ocoirahuaton, pi'i pipirin parti quëran a'paito anquëniro'sa acorin. Inapitaso', quiropino'sa itopi. Noyápiachin nararo a'paicaiso marë' acorin. Ina ya'carinta', sahuëni orotaton huënin huënin tárin acorin. Ama incari tëranta nanpirin nara ya'caricaso marëhuë', a'pairapi.

4

Atan ya'nan hui'ninpita napopiso'

¹ Atan sa'in hua'huanpachina, quëmapia'huaya huairin. “Yosë catahuarinco ni'ton, quëmapia'huaya hua'huanahuë huachi,” ta'ton, nininën acotërin. Caino itërin.
² Ina quëran hua'huaantarín. Quëmapi chachin huaiaantahuachina, Apiri itërin. Hui'napitohuachinara, Apiriso ohuicaro'sa pë'tahuarin. Cainoso nipirinhüë', imin camayo.

³ A'na tahuëri cato chachin ofrenda quëcatona', Yosë chinotapi. Cainoso', sha'ninso quëran Yosë chinotacaso marë' quënin. ⁴ Apiriso nipirinhüë', ohuicanënpita ya'nan hua'huatopiso quënin. Amo amoshin nininsopita Yosë chinotaton tēpacaso marë' quënin. Yosëso Apiri nóya ni'nin. Ofrendanëonta nóya ni'nin. ⁵ Cainoso nipirinhüë', co noyahuë' ni'nin. Ofrendanëonta co noyahuë' ni'nin. Ina marë' Cainoso', pa'pi no'huitërin. No'huitaton, aquinorárin. ⁶ Ina nicaton, Siniorori itapon: “¿Onpoatonta no'huitaton aquinoráran? ¡Ama huachi no'huitëquësohuë'!” ⁷ Noya ninan naporini, noya cancanchitonhuë'. Nipirinhüë', co nohuantëranhuë' noya nicacaso ni'quëhuarë', co noyahuë' nisápaso marë' oshanën minsëarinquën. Ina nipirinhüë', noya nipatan, nanitëran ina minsëcaso',” itërin.

⁸ Natanaponahuë', co yanatëtërinhuë'. A'na tahuëri iin itapon:

—Huëquë iyara iminquë pa'a, itërin. Inaquë canconpachinara, iin ahuëaton, tēparin.

⁹ Siniorori nitotaton, Caino itapon:

—¡Ma'sona iyaya onporinso', sha'huitoco! itërin. Napotohuachina, Cainoso tapon:

—Co nitotërahuë'. ¡Co ina a'pairápa'huaso ya'huërinhuë'! itërin. ¹⁰ Napotohuachina, Siniorori itapon:

—¿Onpoatonta naporan? Iyaya tëpaton, pa'pi co noyahuë' ninan. Huënainën a'patëran ni'ton, co huachi noya ya'huëcamaso marëhuë' sha'huitaranquën. ¹¹ Iya'hua tëparanso marë' pa'pi co noyahuë' ni'nanquën. Huënainënquë no'pa' asë'cotëtëran ni'ton, ocoiaranquën. ¹² Iminaton, sha'topiranhuë tëranta', co huachi noyatarinhuë'. Co huachi ya'huëmia ya'huaponhuë', patë patërantapon. Co huachi sano cancantaranhuë', itërin.

¹³ —¡Ma'huantacha nisarahuë paya! Co ahuan-tochináchinhuë' ana'intaranco. ¹⁴ Ipora tahuëri iso ro'të quëran ocoiaranco. Co huachi ya'huëmia ya'huapohuë', patë patërantahuaso ya'huërin. Co huachi sano cancanta'huaso ya'huaponhuë'. Co chinota'huanquënso tëranta nanitapohuë'. Napoaton inso tëranta quënanpachinco, tëpaponco tënahuë, itërin Cainori.

¹⁵ —Insosona tëpahuachinquën, inanta na'con na'con ana'intacaso ya'huërin. Canchisëro ana'intacaso ya'huërin, itërin Siniorori. Napotahuaton marca acotërin. Quënanpachina ama tëpacaiso marëhuë', inapotërin.

¹⁶ Ina quëran Caino pa'nin. Yosë quëran pipirahuaton, Noto parti ya'huëconin. Inaso no'pa', Itin quëran pi'i pipirinso parti quëparitërin.

Caino shinpita napopiso'

17 Caino sa'apachina, hui'nahuanin. Hui'nin nasitohuachina, Inoco itërin. Ina quëran Caino ninano ocoihuachina: “Inoco ninano',” itërin.

18 Inoco hui'nahuanpachina, Irato itërin. Iratonta hui'nahuanpachina, Miocairo itërin. Miocairo ya'huërë' hui'nahuanpachina, Mitosairo itërin. Mitosaironta hui'nahuanpachina, Namico itërin. 19 Namicoso', cato sa'ahuanin. A'naso', Ata itopi. A'nanta', Sira itopi. 20 Ataso hua'huanpachina, Caparo itopi. Caparo shinpitaso' pë'tahuatona'piro'sa'. Napoaton në'mëtë pëiro'saquë ya'huëpi. 21 Caparoso', a'nara iya'huain ya'huëtërin, Coparo itopiso'. Coparo shinpitaso', arpa míso pi'nipi. Nisha nisha pirinaonta míso pihuipi. 22 Siraso nipirinhüë', hua'huanpachina, Toparo-caino itopi. Inaso', hua'na camayo ya'conin. Hua'namia nitotahuaton, sha'pi hua'nanta nitotërin. Toparo-cainoso', a'nara oshin ya'huëtërin, Naama itopi.

23 A'na tahuëri Namicoso', sa'inpita itapon:
 “Natanquë Ata. Quëmanta Sira, noya natanco
 sha'huichinquëma':
 A'na quëmapi tëparahuë pë'sharincoso marë'.
 Hui'napi nipirinhüë', ahuërinco marë'
 napotërahuë.

24 Iin tëparinso marë' Caino tëpahuachinaso',
 canchisëro aquëtë Yosëri i'huërëtapon.
 Caso nipirinhüë', tëpatërahuëso marë'
 tëpahuachinaco,
 canchisë shonca canchisëro aquëtë i'huërëtacaiso
 ya'huërin,” itërin.

Sito nasitërinso'

²⁵ Oshaquëran Atan sa'in, hua'huaantahuachina, Sito itërin. “Cainori tëparinso ya'huërenamën Yosë quëtaantarinco,” ta'ton, ina pochin nininën acotërin. ²⁶ Sitonta hui'nahuanpachina, Inosë itërin. Naporo quëran huarë' piyapiro'sa caniaritopi Yosë chinotatona', “Sinioro” itacaiso'.

5

Atan shinpita napopiso'

¹ Atan shinpita napopiso sha'huichinquëma nitotoco'. Yosëri piyapi nipachina, inaora pochachin ninin. ² Quëmapi, sanapi, nisahuaton, noya ya'huëcaiso marë' noya yonquirapiton sha'huitërin. Acorinso tahuëri chachin nohuitaton: “Isopitaso': ‘Piyapiro'sa,' itarahüë,” tënin.

³ Atan pasa cara shonca pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Sito itopi. Inaso', pa'pin noyá quëparin. ⁴ Sito nasitërin piquëran Atanso', posa pasa pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin. ⁵ Ya'ipiya quëran Atanso', iscon pasa cara shonca pi'i icanin. Ina quëran chiminin huachi.

⁶ Sito pasa a'natërápo pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Inosë itopi. ⁷ Inosë nasitërin piquëran Sitoso', posa pasa canchisë pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin. ⁸ Ya'ipiya quëran Sitoso', iscon pasa shonca cato pi'i icanin. Ina quëran chiminin huachi.

⁹ Inosënta iscon shonca pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Cainan itopi. ¹⁰ Cainan nasitërin piquëran Inosëso', posa pasa shonca

a'natérápo pi'i aquëtë ya'huaantarín. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.
 11 Ya'ipiya quëran Inosëso', iscon pasa a'natérápo pi'i icanin. Ina quëran chiminin huachi.

12 Cainan canchisë shonca pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Maarariro itopi.

13 Maarariro nasitërin piquëran Cainanso', posa pasa catapini shonca pi'i aquëtë ya'huaantarín. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin. 14 Ya'ipiya quëran Cainanso', iscon pasa shonca pi'i icanin. Ina quëran chiminin huachi.

15 Maarariro saota shonca a'natérápo pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Carito itopi.

16 Carito nasitërin piquëran Maarariroso', posa pasa cara shonca pi'i aquëtë ya'huaantarín. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin. 17 Ya'ipiya quëran Maarariroso', posa pasa iscon shonca a'natérápo pi'i icanin. Ina quëran chiminin huachi.

18 Carito pasa saota shonca cato pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Inoco itopi.

19 Inoco nasitërin piquëran Caritoso', posa pasa pi'i aquëtë ya'huaantarín. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin. 20 Ya'ipiya quëran Caritoso', iscon pasa saota shonca cato pi'i icanin. Ina quëran chiminin huachi.

21 Inoco saota shonca a'natérápo pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Matosarino itopi. 22 Inocoso', nani tahuëri Yosë chinotaton, ina nohuantërin soráchin ninin. Matosarino nasitërin piquëran Inocoso', cara pasa pi'i aquëtë ya'huaantarín. A'napita hui'ninpitanta

quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin. ²³ Ya'ipiya quëran Inocoso', cara pasa saota shonca a'natërápo pi'ipi ya'huëtërin. ²⁴ Inaso', Yosë nohuantërin soráchin nininso marë' a'nanaya ayarin. Yosëri inápaquë quëparin.

²⁵ Matosarino pasa posa shonca canchisë pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Namico itopi. ²⁶ Namico nasitërin piquëran Matosarinoso', canchisë pasa posa shonca cato pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin. ²⁷ Ya'ipiya quëran Matosarinoso', iscon pasa saota shonca iscon pi'i icanin. Ina quëran chiminin huachi.

²⁸ Namico pasa posa shonca cato pi'ipitaso', a'nara hui'nin nasitërin. ²⁹ Nasitohuachina, Noi itërin. “Siniorori piyapi co huachi noya ya'huëcaso marëhuë' sha'huitaton, ana'intërin. Napoaton isoro'pa' nitapirin. Pa'pi chiníquën sacataquë huarë' cosharo manë'. Iso hua'huashaso nipir-inhuë', nanan anoyatatonpoa achinotarinpooa,” ta'ton, ina pochin nininën acotërin. ³⁰ Noi nasitërin piquëran Namicoso', a'natërápo pasa iscon shonca a'natërápo pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin. ³¹ Ya'ipiya quëran Namicoso', canchisë pasa canchisë shonca canchisë pi'i icanin. Ina quëran chiminin huachi.

³² Noiso', a'natërápo pasa pi'ipitaquë huarë' hui'nin paninantërinso nasitërin. Ina quëran cato hui'ninpita ya'huëtaantarin. Hui'ninpitaso': Simo, Camo, Cahuito, inapita itopi.

6

Piyapi'sa nitapicancanpiso'

¹ Piyapi'sa na'asahuatona', yanquëpi huachi. Itohua itohua ninanoro'sa ocoiatona ya'huërapì. Na'a hui'ninapita nano'sa ya'huëtòpi. ² Yosë hui'ninpitari* ina nano'sa ni'sahuatona', pa'yatòpi. Napoaton huayonatona huayonatona', costapiso mara'piapi. ³ Napoaponahuë', Siniorori co costatonhuë' tapon: "Co piyapi'sa ya'huëmiatápaiso ya'huërinhuë'. Piyapi ni'ton, chiminacaiso ya'huërin. Napoaton pasa cato shonca pi'ipira', nanpipona'," ténin.

⁴ Yosë hui'ninpitari ina sanapiro'sa macatona', hui'nahuanpi. Hui'nahuanpachinara, panca piyapiro'sa ya'huërin huachi. Ina quëran inapitaso', iráca quëran huarë' hua'ano'sa nahuinpisopita ya'huëpi. ⁵ Napoaponaraihuë', pa'pi co noyahuë' cancantòpi. Co noyahuë' nicacaisoráchin yonquipi ni'ton, Yosëri co noyahuë' ni'nin. ⁶⁻⁷ Ina nica-ton, sëtërin: "Ma'marëcha piyapi acorahuë' paya. Ata'huanchi nipachin. Ya'ipi pé'tahuarò'sa', anpiantëhuano'sa', no'paquë niohuaratërin-sopita, inapitarë chachin ata'huantarahuë huachi," ténin. ⁸ Napoaponahuë', Noiso nóya ni'nin.

Noi panca nancha nininso'

⁹ Noi naporinso sha'huichinquëma': Noiso Yosëíchin natëton, nóya ninin. Naporò tahuëri'sa inaíchin Yosë nohuantërinso ninin. ¹⁰ Inaso', cara

* **6:2** Yosë hui'ninpita topachina, ma'sona tapon naporinso': co insonta nitotërinhuë'. "Yosë imarò'sa hui'nina'," topi a'naquën.

hui'ninpita quëmapisáchin ya'huëtërin: Simo, Camo, Cahuito, inapita.

11-12 Naporo' ya'ipi isoro'paquë ya'huëpisopita nitapicancanpi. Pa'pi co noyahuë' nicatora', ahuëtacaisoráchin cancantopi. Napopiso Yosëri ni'nin. 13 Ina nicator, Noi itapon:

“Ya'ipi piyapiro'sa ata'huantarahuë. Pa'pi co noyahuë' nipi ni'ton, piyapi'sa co huachi sano cancantopihuë'. Napoaton ya'ipiro'paquë ya'huëpisopita ata'huantarahuë huachi.

14 Quëmaso nipirinhüë', panca nancha niqüë'. Yaquihuan nara quëran nisahuaton, aipi quëran, acopo quëran, to'ni pochin nininquë to'níquëtëquë'. Patoanaro'santa acotëquë'.

15 Nancha nipatan, iso pochin acoquë': Pasa cara shonca a'natërápo mitro naporopitërinso'. Cato shonca cato mitro miria pancanaterinso'. Shonca cara mitro miria inaparinso'. 16 Naporahuaton, cara pa'cotë acotëquë'. Pëirapiranso ya'cari', miria mitro aquërinquë huintana acotëquë'. Ya'coananta', a'natëran acotëquë'. 17 A'na tahuëri panca pacon a'paarahüë, ya'ipiro'pa'imotarin.

Ya'ipi piyapiro'sa', ma'sharo'sa', inapita taquiitapi. 18 Quëmaro'coso nipirinhüë', anoyatarahuë ni'ton, nancha tënhuatan, sa'anë'quën chachin ya'conaran. Hui'nanpitanta', sa'inarë chachin ya'conapi. 19 Naporahuaton, ma'sharo'santa nisha nisha nipisopita quëran, a'nara quëmapi, a'nara sanapi yontonquë'.

Inapitanta canpita pochin cha'ëcaiso marë yontonquë'. 20 Anpianhtëhuano'sa', pë'tahuaro'sa', no'paquë niohuaratërinso'pita, ya'ipi inapita

catoya catoya ya'conapona'. Canpitarë chachin ya'huaantacaiso marë' ya'conapona'.

²¹ Notohuaro' cosharo nisha nisha nininsopita ayontonahuaton nanchaquë po'moquë'. Canpita capacamaso nisahuaton, ma'sharo'santa capacaiso marë' po'moquë'," itërin.

²² Napotohuachina, Noiso' ya'ipi Yosëri camairinso chachin ninin huachi.

7

Nanchaquë ya'compiso'

¹ Ina quëran Siniorori Noi itapon: "Ya'ipi ipora ya'huëpisopita a'porinaco. Quëmasáchin nohuantërahuëso ninan. Napoaton iporaso', sa'anë'quën chachin nanchaquë ya'conquë huachi. Hui'nänpitanta', sa'inarë chachin ya'coina'." ² Chinotamacoso marë' ma'sharo'sa tëpacaiso nipisopitaso', canchisë quëmapi nisahuaton canchisë sanapi nanchaquë po'moquë'. Ya'huërë' co ina marë' nipisopitasohuë', a'nara quëmapi, a'nara sanapi ináchin po'moquë'.

³ Nisha nisha anpianhtëhuano'santa', nanchaquë po'moquë'. Canchisë hua'anën, canchisë sanapinën na'antacaiso marë' po'moquë'.

⁴ Canchisë tahuëri quëran ca nohuanto o'nanapon. Catapini shonca tahuëri, tashirë chachin o'namiatapon. ¡Inapoto ya'ipi isoro'paquë acorahuësopita ata'huantarahuë!" itërin.

⁵ Noiso', ya'ipi Siniorori camairinso chachin ninin.

⁶ Noi saota pasa pi'ipitaso', paconi isoro'pa'imotërin. ⁷ Naporo inaso', sa'inë chachin nanchaquë ya'conin. Hui'nänpitanta sa'inarë

chachin cha'ëcaiso marë' ya'conpi. 8-9 Yosë chinotacaso marë' ma'sharo'sa tēpacaiso nipisopitanta', Noirë chachin catoya catoya nanchaquë ya'conpi. A'nara quëmapi, a'nara sanapi ya'conpi. Co ina marë' nipisopitahuënta ya'conpi. Anpianhtëhuano'sa', niohuaratërinsopita, inapitanta inapochachin ya'conpi. Yosëri sha'huitërinso chachin nipi.

10 Yosëri sha'huitërinso chachin, canchisë tahuëri quëran paconi isoro'pa' imotarin huachi. 11 Naporo' Noiso', saota pasa pi'i, cato yoqui, shonca canchisë tahuëritarin. Naporo chachin isoro'pa' huëncharoatë pochin ninin. Marënta acoporo ya'huërinso', pipimiatërin. Naporahuaton inapaquënta', i' ya'copinamën ya'huërinso nii'soatërin. Napohuachina, pa'pi i' isoro'paquë anotimarin. 12 Catapini shonca tahuëri tashirë chachin isoro'paquë o'namiatarin huachi. 13 Naporo tahuëri chachin Noi sa'inë nanchaquë ya'conin. Hui'ninpitanta', Simo, Camo, Cahuito, inapitanta sa'inarë' sa'inarë' ya'conpi. 14 Tananquë ma'sharo'sa ya'huërinso, pë'tahuaros'a nipisopita, niohuaratërinsopita, anpianhtëhuano'sa', inapitanta ya'conpi. 15 Yosë nohuanton, ma'sharo'sa catoya catoya nanchaquë ya'conpi. 16 Nisha nisha nipisopita quëran, a'nara quëmapi, a'nara sanapi ya'conpi. Yosëri Noi camairinso chachin nipi. Nani ya'compachinara, Siniorori chachin nancha ya'coananën oncorapirin huachi.

Pacon pa'ninso'

17 Catapini shonca tahuëri o'nanárin. Pamatohuachina, nanchaso no'pa quëran yanponin huachi. 18 Pamaso' aquëtë chachin mëntaintararin, nanchaso nipirinhüë', noya yanponarin. 19-20 Pa'pi pacon pa'sahuaton, ina inápa motopiro'sa quëran huarë' imotërin. Inapita motopiro'sa imotahuaton, canchisë mitro aquëtë pantarin. 21-22 Naporo' ya'ipi piyapiro'sa isoro'paquë ya'huëpisopita, taquii topi. Anpiantëhuano'sa', pë'tahuaro'sa', tananquë ma'sharo'sa ya'huërinso', niohuaratërinso'pita, inapitanta ta'huantopi. Ya'ipi nii o'huatona nanpispisopita, taquii topi huachi. 23 Noisáchin cha'ërin. Panca nanchaquë ya'conpispitarë', cha'ërin. A'napitaso nipirinhüë', ya'ipi ta'huantopi. Pë'tahuaro'sa', anpiantëhuano'sa', niohuaratërinso'pita, inapitanta ya'ipi taquii topi huachi. 24 Pasa a'natërápo shonca tahuëri isoro'pa' iiri imotaton, napotërin.

8

Pacon huinquintomarinso'

1 Naporo' Yosëri Noi, ya'ipi ma'sharo'sa nanchaquë ya'huëapisopita, inapita yacatahuarin. Ina nohuanton pacon huinquintacaso marë' ihuan pa'nin. 2 Co'huara huinquinchátërasohüë', o'nan'ton më'tarin. Naporo' marë' acoporo quëran pipirinso', nioncotërin. Inápaquë i' ya'copinamën nii'soatërinsona inaporin. 3 Pasa a'natërápo shonca tahuëri quëran, i' pi'piyan pi'piyan huinquintomarin. 4 Canchisë yoqui, shonca canchisë tahuëri quëran, Ararato motopiro'sa

hui'nimotënquë nanchaso', ya'mitërin. ⁵ Iscon yoqui nanirahuaton tahuëririnquë, motopiro'sa hui'nimotëna ya'nopi huachi.

⁶ Inapita ya'nohuachinara, catapini shonca tahuëri quëran, Noiso nancha huintananën i'soatërin. ⁷ Naporo' a'nara itatan a'parin. Inaso', itohua itohua yanpo yanpónantarin. I' huiñquintacaso ninaton, naporin. ⁸ Ina piquëran, Noiso' i' huiñquintërinso nitotacaso marë', nëpë ya'huëre' a'paantarin. ⁹ A'papurinhuë', co intopa huënsëcasohuë ni'ton, yanpo yanpónantarin. Naporarin quëran, nanchaquë chachin huënantarin. Huëntahuachina, Noiri masahuaton po'moantarin.

¹⁰ Canchisë tahuëri quëran, naquëranchin a'paantarin. ¹¹ Nëpëso pa'sahuaton, i'huarayasha huarë' huënantarin. Oripo nara së'para'huaya monoquënë chachin naquërahuaton quëntarin. Naporo' Noi, yaniromarinso nitotërin huachi. ¹² Canchisë tahuëri quëran naquëranchin nëpë a'paantapurinhuë', co huachi huëntarinhuë'.

¹³ Noi saota pasa a'na pi'itapaso', ya'ipiro'pa' yaniromarin huachi. Caniaritërinso yoquiquë, ya'natiirinso tahuëri chachin, napopinchin nancha pëirapurinso oquirin. Naporo ya'ipiro'pa' yaniromarinso nocorin. ¹⁴ A'na yoqui, cato shonca canchisë tahuëri nanihuachina, ya'ipiro'pa' noyá yaniromarin huachi.

¹⁵ Naporo chachin Yosëri Noi itapon: ¹⁶ "Iporaso huachi sa'anë'quën chachin nancha quëran pipiquë'. Hui'nanpitanta', sa'inarë chachin pipiina'. ¹⁷ Ya'ipi ma'sharo'santa ocoiquë pa'ina'. Anpiantëhuano'sa', pë'tahuaros'sa', no'paquë

niohuaratërinso, ya'ipi inapitanta pipiina'. Notohuaro' hua'huatona', ya'ipiro'paquë yanquë'ina',” itërin.

¹⁸ Napotohuachina, ya'ipi piyapi'sa cha'ëpiso pipipi. ¹⁹ Ma'sharo'santa pipipi: Pë'tahuaro'sa', niohuaratërinso, anpianthëhuano'sa', inapitanta pipipi huachi. ²⁰ Nani pipihuachinara, Noiso a'nara artaro ninin. Yosë chinotacaso marë' ma'sharo'sa tëpacaiso nipisopita masahuaton, tëparin. Anpianthëhuano'santa', manin. A'naya a'naya nisha nisha nipisopita quëran tëparin. Tëparahuaton, Sinioro chinotacaso marë' artaro aipi ya'ipi ahuiquitërin. ²¹ Ma'sharo'sa ahuiquitërinso pimóchin imërahuaton, Yosëri nóya ni'nin. Naporo' inaso tapon: “Hua'huatona quëran huarë' piyapi'sa', co noyahuë' nicacaisoráchin cancantopi. Inaso niponahuë', co huachi ipora ana'intërahuëso pochin, isoro'pa' ana'intaantapohuë'. Co huachi ma'sharo'santa inapotapohuë'.

²² Isoro'paquë ya'huapona pochin, piyapi'sa noya sha'tapona'.

Nitërinso macapona'.

Huënocanta ya'huërahuaton, sëhuëonta ya'huapon. Pi'ipi tahuëri'santa nanirahuaton, o'napinta nanipon.

Tahuëri, tashi', inapitanta ya'huapon,” tënin.

9

Yosë Noirë' anoyatërinso'

¹ Naporo' Noi, hui'ninpitare chachin, Yosëri nóya yonquirapiton iso pochin sha'huitërin: “Na'a hui'nahuanatoma', ya'ipiro'paquë

ya'huëco'. ² Ya'ipi ma'sharo'sa', anpiantëhuano'sa', marëquë ya'huërin sopita, inapita hua'anëntarama'. Inapitaso të'huatarinënquëma'. ³ Carima ya'ipi inapita capamaso marë' quëtaranquëma'. Nisha nisha huërono'santa ca'co'. Ma'sona tëranta nayaramaso ca'co'. ⁴ Huënaiso nipirinhüë', ama ca'cosohüë'. Ma'sha tëpahuatama', huënainën noyá inquitahuatoma', ca'co'. Huënainëni ananpirin ni'ton, ama inaso ca'cosohüë'. ⁵ Canpita capiniso', co nitëpamaso ya'huërinhuë'. Tëpatohuatama', ana'inta'huanquëmaso ya'huërin. Ma'sharo'sarinta piyapi tëpahuachin, ana'intarahüë'. Tëpatohuatama', a'naya a'nayanquëma tëhuënhachin ana'intaranquëma'.

⁶ Insosona piyapi tëpahuachin, a'nari i'huërëtarin. Cá pochachin nicamaso marë' acoranquëma'. Napoaton, co nitëpamaso ya'huërinhuë'.

⁷ ¡Napoaponahuë', canpitaso na'a hui'nahuanatoma', ya'ipiro'paquë ya'huëco'!" itërin.

⁸ Ina quëran itaantarin: ⁹ "Ni'co'. Ipora canpitaro'co anoyatërahuëso', shiparimapitanta yonquiato, napotaranquëma'. ¹⁰ Ya'ipi ma'sharo'santa yonquiato napotaranquëma': Anpiantëhuano'sa', pë'tahuario'sa', tananquë ma'sharo'sa ya'huërinso', nisha nisha nipisopita nancha quëran pipipiso yonquiato, sha'huitaranquëma'. ¹¹ Ipora canpitaro'co anoyatato sha'huitëranquëmaso', co onporonta nishataponhuë'. Co huachi piyapi'sa', ma'sharo'sa', inapita pacon quëran ata'huantaantapohüë'. Co huachi paconi isoro'pa' ata'huantaantapohüë'.

12-13 Canpitarè'co nani anoyatomiaterahuë. Ma'sharo'sarè'conta', nani anoyatèrahuë. Ina yonquicamaso marè' yahua'tanèhuë inápaquë acoarahuë. 14 Chitoro inápaquë ya'nohuachin, yahua'tanèhuënta ya'noarin. 15 Naporo' canpitaro'co anoyatato sha'huitèranquëmaso', yonquiarahuë. Ama huachi i' quëran, isoro'pa' ata'huaanta'huaso marèhuë', yonquiarahuë. 16 Yahua'tan chitoroquë ya'nohuachin ni'sarahuë. Ina ni'pato, ya'ipi piyapi'sarè'co ya'ipi ma'sharo'sarè'co anoyatèrahuëso', ayonquiarinco. 17 Nani ina acorahuë ayonquiinpoaso marè'. Canpitarè'co anoyatèrahuëso ayonquiarinpoa'. Ma'sharo'sarè'conta anoyatèrahuëso ayonquiarinpoa',” itërin. Ina pochin Yosëri Noi sha'huitërin.

Noi hui'ninpitare' naporinso'

18 Noi hui'ninpita nancha quëran pipipisopita, iso nápo ya'huëpi: Simo, Camo, Cahuito, inapita. Camoso', a'nara hui'nin ya'huëtërin. Inaso', Canaan itopi. 19 Caramiáchin Noi hui'ninpita nipirinahuë', inayaquëranchin isoro'paquë piyapi'sa na'antapi. 20 Ina piquëran Noi iminaton, inaquë opasáchin shacaton, oparotërin. 21 A'na tahuëri Noi huino o'oton, no'pirin. No'piton, në'mëtë pëinën huáncana notataton, i'nanpirashitë quëhuëánin. 22 Camoso', inaquë ya'conahuaton ni'pirinhuë', pa'pin no'piton huë'ësárin quënanconin. Quënanahuaton iinpita sha'huitapon pa'nin: “Tata no'piton i'nanpirashitë quëhuëánin ni'conahuë,” itërin. (Nani sha'huirahuëso chachin Camoso', Canaan pa'pin.) 23 Ina natanahuatona', Simo, Cahuito, inapitaso

a'nara a'mopiso mapi. Ina masahuatona', niimopitopi. Niimopitopiquëranchin, pinëna quëran ya'conatona', pa'pina imotopi. Niquë notëtopi ni'ton, co pa'pina ni'pihuë'.

²⁴ Noi nonatohuachina, hui'nin hua'hua nininsoari, napotërinso natantërin. ²⁵ Natantahuaton, Canaan itapon:

“¡Tata tëhuërin ni'ton, pa'pi co noyahuë' nicatënguën co huachi noya ya'huëcamaso marëhuë' sha'huitaranquën!

Yosë chiníquën ana'ichinquën.

Ipora quëran huarë' iyaro'sa camaiáponquën.

Shiparimapitanta inaporápona,” itërin.

²⁶ Ina quëran taantarín:

“Sinioroso', Yosënhuë. Inari Simo noya nicono noya ya'huëcaso marë' catahuain.

Canaanso', Simo piyapínën niin.

²⁷ Yosë nohuanton, Cahuito, pancana hua'anëchin.

Simo ya'huërinquë noya ninicatona ya'huë'ina'.

Canaanso', Cahuito piyapínën niin,” tënin.

²⁸ Pacon pa'ninso piquëran, Noiso' cara pasa a'natërápo shonca pi'ipi ya'huaantarín. ²⁹ Ya'ipiya quëran iscon pasa a'natërápo shonca pi'i icanín. Ina piquëran chiminín huachi. Ina pochín Noi ninin.

10

Noi shinpita napopiso'

¹ Iporaso', Simo, Camo, Cahuito, inapita shinpita napopiso sha'huichinquëma'. Pacon pa'ninso piquëran hui'nahuanatona na'antapiso', sha'huichinquëma'. Simo, Camo, Cahuito,

inapitaso nani sha'huirahuëso chachin, Noi hui'ninpitata.

² Cahuito hui'ninpitaso', isopita: Comiri, Macoco, Matai, Capano, Toparo, Misico, Tirasi, inapita. ³ Comiri hui'ninpitanta': Asiquinasi, Nipato, Tocarama, inapita. ⁴ Capano hui'ninpitanta': Inisi, Tarsis, Quitimo, Notanimo, inapita. ⁵ Ina nápo Cahuito hui'ninpitata, shinpita inapita ya'huëpi. Inapitaso', marë yonsano'sa parti, ya'huëpi. Inatohua ninanoro'sa ocoirahuatona', a'naya a'naya nacionënaquë, a'na huënton a'na huënton, nisha nisha ya'huëpi. Inahuara no'panënaquë ya'huëpi. Naporahuatona', inahuara nonpiso nananquë nonatona', ya'huëpi.

⁶ Camo hui'ninpitanta isopita: Coso, Misiraimo, Oto, Canaan, inapita. ⁷ Coso hui'ninpitanta': Sipa, Apira, Sapota, Naama, Sapitica, inapita. Naama hui'ninpitanta': Sipa, Titan, inapita. ⁸ Cososo', a'na hui'nin ya'huëtërin anta', inaso', Nimoroto itopi. Ina'ton chini chiniquën nanantaton, isoro'paquë hua'an ya'conin. ⁹ Nimorotoso Siniorori catahuarin ni'ton, pa'pi míso inantërin. Napoaton piyapi'sa nonpachinara pa'yatopi napocaiso': "Siniorori Nimoroto catahuarin ni'ton, míso inantërin. Inapochachin quëmanta catahuainquën," topi. ¹⁰ Nimoroto hua'anëntërinso no'paquë, ninanoro'sa panca panca nipisopita, isopita ya'huërin: Papiri, Irico, Acato, Carini, inapita. Inapita ninanoro'saso', Sinaro parti ya'huëpi. ¹¹ Ina parti quëran Asoronta pipirahuaton, ninanoro'sa ocoirin: Ninihui, Niopoto-iri, Cara, inapita itopiso'.

¹² Naporahuaton, Nisin ninanonta ocoirin. Inaso', panca ninano'. Ninihui, Cara, inapita ninanoro'sa huáncana ya'huërin.

¹³⁻¹⁴ Misraimo shinpitaso': Notoro'sa', anamoro'sa', niapiro'sa', napotoro'sa', patrosoro'sa', casonoro'sa', capotoro'sa', inapita. Capotoro'sa quëran huiristino'sa pipipi.

¹⁵ Canaanso', paninan hui'nahuanpachina, Siton itërin. Ina quëran hui'nahuaantahuachina, Iti, itërin. ¹⁶⁻¹⁸ Canaan shinpitanta isopita:

Quiposoro'sa', amororo'sa', quiriquiro'sa', iporo'sa', arasiro'sa', siniro'sa', arapatiro'sa', simariro'sa', amatiro'sa', inapita. Ina piquëran Canaan huëntono'sa niquë niquë yanquëpi.

¹⁹ Canano'sa no'pa' hua'anëntopiso', Quiraro parti huarë' icanin. Siton ninano quëraonta', Casa ninanoquë huarë' icanin. Naporahuaton, Sotoma, Comora, Atoma, Sipoin, inapita ninanoro'sataquëchin no'pa' mapi. Nasa ninanoquë huarë' no'pa' hua'anëntopi.

²⁰ Ina nápo Camo hui'ninpita, shinpita inapita ya'huëpi. A'naya a'naya nacionënaquë, a'na huënton a'na huënton, nisha nisha ya'huëpi. Inahuara no'panënaquë ya'huëpi. Naporahuatona', inahuara nonpiso nananquë nonatona', ya'huëpi.

²¹ Cahuito iin mashonënso', Simo itopi. Inanta', hui'ninpita ya'huëtërin: Ipiri hui'ninpitaso', Simo shinpita nipi. ²² Simo hui'ninpita isopita ya'huëpi: Iramo, Asoro, Arapasato, Noto, Aramo, inapita. ²³ Aramonta hui'ninpita isopita ya'huëpi: Osi, Ori, Quitiri, Masi, inapita. ²⁴ Arapasatonta', Saro pa'pin. Saronta', Ipiri pa'pin. ²⁵ Ina quëran

Ipirinta cato hui'ninpita ya'huëtërin: A'naso', Piriqúi itopi. Naporo tahuëri'sa piyapi'sa itohua itohua yanquëëpi ni'ton, ina pochin ninihuanin. Iya'huainta Cotano itopi. ²⁶⁻²⁹ Cotanoso', iso nápo hui'ninpita ya'huëtërin: Aromota, Siripi, Asaromapi, Quira, Atoramo, Osaro, Tiquira, Oparo, Apimairo, Sipa, Opiro, Apira, Copa, inapita. ³⁰ Inapitaso Misa parti ya'huërahuatona', Sipari parti huarë' ya'huëpi. Ina partiso', motopiro'saráchin niconin. Cortanii' quëran, pi'i pipirinso parti ya'huërin. ³¹ Ina nápo Simo hui'ninpita, shinpita, inapita ya'huëpi. A'naya a'naya nacionënaquë, a'na huënton a'na huënton, nisha nisha ya'huëpi. Inahuara no'panënaquë ya'huëpi. Naporahuatona', inahuara nonpiso nananquë nonatona', ya'huëpi.

³² Ina nápo Noi hui'ninpita quëran pipipi. Nisha nisha huënton nipisopita. Nisha nisha shimashonëna quëran pipitona', nisha nisha parti no'pa' hua'anëntopi. Pacon pa'ninso piquëran itohua itohua yanquëpi. Yanquërahuatona', nisha nisha naciono'sa isoro'paquë ya'huërinso ocoipi.

11

Nisha nisha nananquë Yosëri anoninso'

¹ Pacon piquëran notohuaro' piyapi'sa na'antapi. Naporo' ya'ipiya a'na nananquësáchin nonpi. ² Pi'i pipirinso parti quëran pipirahuatona', Sinaro parti canquipi. Inaso no'pa', noyápiro'tëchin ni'ton, inaquë ya'huëcaiso marë' quëparitopi.

³ A'na tahuëri inahua capini ninontatona', napopi: “Huëco pa'ahua', natëricho no'pa quëran nicatëhua', a'pëahua',” nitopi. Ina nisahuatona', natëricho quëran na'pi ya'huërënamën pëipi. Achinpitacaiso marënta', to'ni pochin nininguë achinpitopi. Siminto pochin nininso ya'huërënamën, inaquë achinpitopi. ⁴ Ina quëran ninontaantapi: “Huëco chiníquën cancantatëhua', ninano ocoia'ahua'. Ina nisahuatëhua', a'na torinta pi'iro'tëquë huarë' nincaninso niahua'. Inapoatëhua', sacóshin nahuinarihua'. Naporahuaton, co huachi itohua itohua yanquëcaso ya'huaponhuë',” nitopi.

⁵ Napopirinahuë', Sinioroso o'marin. O'marahuaton ninano', tori, inapita nisapiso ni'quimarin. ⁶ Ni'quimarahuatón, yonquirin: “Isopitaso inaquësáchin ya'huatona', ina nananquësáchin nonpi ni'ton, nani caniaritopi sacatacaiso'. Po'pachinara, co incari tëranta nanitarinhuë atananpitacaso'. ⁷ Napoaton acopitacaso marë', pa'matëhua nonpiso anishatahua'. Ama huachi ninatanacaiso marëhuë', napotahua',” ténin. ⁸ Inapotaton, Siniorori piyapi'sa itohua itohua ayanquëërin. Ninano nisapisonta a'porahuatona', tananpitopi huachi.

⁹ Inaquë chachin Siniorori, ya'ipi piyapi'sa nonpiso anishatërin. Ina quëran chachin, ya'ipi isoro'paquë ayanquëërin. Napoaton ina ninanoso', Papiri* itopi.

Simo shinpita napopiso'

* **11:9** Papiriso': “Co ninatananpikuëhuë',” tapon naporin.

10 Simo shinpita napopiso sha'huichinquëma'. Pacon pa'ninso piquëran cato pi'ipitapaso', Simo pasa pi'ipitarin. Naporo' a'nara hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Aropasa, itërin.

11 Ina piquëran Simoso', a'natërápo pasa pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

12 Aropasa cara shonca a'natërápo pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Saro itërin.

13 Ina piquëran Aropasaso', catapini pasa cara pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

14 Saro cara shonca pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Ipiri itërin. 15 Ina piquëran Saroso', catapini pasa cara pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

16 Ipiri cara shonca catapini pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Piriqi itërin. 17 Ina piquëran Ipiriso', catapini pasa cara shonca pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

18 Piriqi cara shonca pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Nio itërin. 19 Ina piquëran Piriqi cato pasa iscon pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

20 Nio cara shonca cato pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Siroco itërin.

21 Ina piquëran Nioso', cato pasa canchisë pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

22 Siroco cara shonca pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Nacoro itërin.

23 Ina piquëran Sirocoso', cato pasa pi'i aquëtë ya'huaantaran. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

24 Nacoro cato shonca iscon pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Tari itërin. 25 Ina piquëran Nacoroso', pasa shonca iscon pi'i aquëtë ya'huaantaran. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

26 Tari canchisë shonca pi'ipitaso', hui'nin pan-inantërinso nasitërin. Ina quëran cato hui'ninpita ya'huëtaantaran. Hui'ninpitaso': Apran, Nacoro, Aran, inapita.

Tari, naporinso'

27-28 Sha'huitëranquëmaso chachin Tari hui'ninpitaso', isopita: Apran, Nacoro, Aran, inapita. Aran hui'ninso', Noto itopi. Aranso', Orë ninanoquë chiminin. Ina ninanoso', Cartia parti ya'huërin. Co'huara pa'pin chiminyátërasohuë', chiminin. Hua'huatërinso ninanoquë chachin naporin. 29 Apranso', Sarai manin. Nacoronta', Mirica manin. Miricaso', Aran hui'nin. Inaso', a'nara caipayain ya'huëtërin, Isca itopiso'. 30 Saraiso co hua'huana'pihuë ni'ton, co hua'huaninhuë'.

31 Tariso', Orë ninano quëran pipirin. Cartioro'sa ya'huërin quëran pipirahuaton, Canaan parti chinoton, pa'nin. Hui'nin Apran itopiso Sarairë chachin quëparin. Naporahuaton, shionta Noto itopiso quëparin. Pa'sapirinahuë', Aran ninanoquë canconpachinara, inaquë quëparitonpi.

³² Inaquë ya'huëasoi', Tariso chiminin. Cato pasa a'natërápo pi'ipitaso chiminin huachi.

12

*Piyapinënpita shimashonën nicacaso marë'
Yosëri Apran acorinso'*

¹ A'na tahuëri Siniorori Apran itapon: “Ya'huëran quëran pipimiatëquë'. Quëmopinënpita, tataparín ya'huërinso no'pa', inapita patëquë'. A'na no'pa' carinquën a'notaranquën. Inaquë ya'huëconquë huachi. ² A'na tahuëri ca nohuanto, shiparinpita panca nacion ocoiaponá'. Carinquën catahuamiataranquën. Inapotaranquën ni'ton, sacóshin nahuinaran. Naporahuaton, quëmá quëran a'napitanta catahuararahüë. ³ Inpitasona noya nicatënën catahuahuachinën, carinta inapita inapotarahüë. Inpitasona co huachi noya ya'huëcamaso marëhuë' sha'huitohuachinën, carinta inapita napotarahüë. Quëmá quëran, ya'ipi piyapi'sa nisha nisha nipsisopita catahuararahüë,” itërin.

⁴⁻⁶ Apranso Yosëri sha'huitërinso chachin, Aran ninano quëran pipirin. Canaan parti paacaiso marë' pipirin. Canchisë shonca a'natërápo pi'ipitaso napoarin. Sa'inë chachin pa'nin. Sa'inso', Sarai itopi. Apin Noto itopisonta', quëparin. Ya'ipi ma'shanënapitarë chachin pa'pi. Piyapinënapitanta quëmapi'sa', sanapi'sa asacatacaiso marë' Aranquë pa'anshipo', quëpapi. Ya'ipi quiquipi. Canaan parti canconpachinara, Apranso piyapinënpitarë chachin ya'ipi ina no'pa' pa'tatona', pëntontopi. Siquimo ninanoquë huarë' canconpi. Inaquë panca insina nara

ya'huërin. Ya'huëhuano'sa mamanshinëna moshapiquë ni'ton: "Mori insina," itopi. Ina parti naporo canano'sa ya'huëapi. ⁷ Inaquë Siniorori, Apran ya'notahuaton, itërin: "Ya'ipi iso no'pa', shiparinpita quëtarahuë hua'anëntapona'," itërin. Naporo chachin Apran Sinioro chinotacaso marë' a'nara artaro ninin. Inaquë ya'notërin ni'ton, chinotërin.

⁸ Ina quëran motopiro'sa parti pa'pi. Ina motopiro'saso', Pitiri ninano quëran, pi'i pipirinso parti quëparitërin. Inaquë në'mëtë pëiro'sa otëmpi ya'huëcaiso marë'. Pitiri ninanoso', pi'i ya'coninso parti acorahuatona', Ai ninanonta', pi'i pipirinso parti acopi. Ina huancánachin ya'huëipi. Inaquë naquëranchin Apran Sinioro chinotacaso marë' a'na ya'huërë' artaro niantarin. ⁹ Ina piquëran Apran piyapinënpitarë chachin paantapi. Oshaquëran pa'sápatona', Niquipi parti canconpi.

Apran Iquipitoquë pa'ninso'

¹⁰ Naporo tahuëri'sa ina parti panca tanarotopi. Napoaton Apran piyapinënpitarë chachin Iquipito parti yacapatacaiso marë' pa'pi. Ya'huëpiquë co manta cacacaiso ya'huërinhuë' ni'ton, inatohua pa'pi. ¹¹ Iquipito no'paquë ya'caritohuachina Apranso', Sarai itapon: "Ni'quë', quëmaso tëhuënhachin noyápiroyanchinquën. ¹² Iquipitoro'sa ni'pachinën noyaponën nimara: 'Isoso quëmapi, paso sanapi so'in,' ta'tona', caso tëpaponaco. Quëmaso nipirinhuë', macainëinquënso marë' co tëpaponënhuë'. ¹³ Napoaton ama quëma na'in

quëran tëpainacoso marëhuë': 'Isoso yo'yohuë,' tëquë', topirahuë," itërin.

¹⁴ Iquipito no'paquë Apran camahuachina, Iquipitoro'saso Sarai ni'sahuatona', pa'yatopi: "Ma noyápiroyanchincha paya," topi. ¹⁵ Iquipito copirnosó', "huaraon" itopi. Ina catahuapisopita hua'ano'santa', Sarai ni'pi. Ni'sahuatona', noyápiroyanchin nininso hua'anëna sha'huitonpi. Natanahuaton huaraonso': "Quëshico," ténin. Napoaton Saraiso', ina pëinënquë quëpapi. ¹⁶ Sarai marë' huaraonso', Apran pa'pi payarin. Nani ma'sha topinan quëtërin. Ohuicaro'sa', ohuacaro'sa', camiyoro'sa', moraro'sa', inapita quëtërin. Naporahuaton piyapinënpita camaicaso marë' quëmapi'sa', sanapi'sa', quëtërin.

¹⁷ Napoaponahuë', Sarai na'inin ni'ton, Yosëri huaraon ana'intërin. Sa'in, hui'ninpitare chachin chiniquën canio quëran ana'intërin. ¹⁸ Napoaton Apran amataton, itapon: "¿Onpoatonta napotëranco? ¡Iso sanapi sa'an nipirinhüë', sha'huichitonco pora! ¹⁹ 'Oshihüë' tënanso marë', cari shimanahuë. ¡Ma'tana sa'an, macaton quëpaquë huachi!" itërin. ²⁰ Napotahuaton piyapinënpita camairin: "¡Apran, sa'inë chachin ocoico pa'in. Ma'shanënpitanta quëpa'in!" itërin.

13

Apran, Notorë' nia'popiso'

¹ Apranso sa'inë chachin Iquipito quëran pipirin. Ma'shanënpitarë chachin Niquipi parti huënantatona ya'huëinantapi. Apin Noto itopisonta', inarë chachin huënantarin. ² Apranso',

notohuaro' oro, prata, pë'tahuaro'sa', inapita ya'huëtatón pa'pi ma'huan. ³ Niquipi parti quëran oshaquëran pa'sápatona', Pitiri ninanoquë huarë' huënantapi. Ina quëran paantarahuatona', i'hua ya'huërinquë chachin ya'huëinantapi. Pitiri ninano', Ai ninano', inapita ninanoro'sa huáncana ya'huëinantapi. ⁴ I'hua artaro nininguë chachin, Siniro chinotaantarín. ⁵ Notonta', apin pochachin pa'pi ma'huan. Notohuaro' ohuicaro'sa', ohuacaro'sa', inapita ya'huëtërin. Piyapinënpitanta na'a ya'huëtërin. ⁶ Nipirinhüë', notohuaro' pë'tahua ya'huëtópi ni'ton, co huachi pasto nanirinhüë pë'tahuaro'sa capacaiso'. Napoaton co huachi nanitopihüë cato chachin inaquëráchin ya'huëcaiso'. ⁷ Apran pë'tahuanën a'paipisopita, Noto pë'tahuanën a'paipisopitarë', pasto niapiratatona yánino'huipi. Naporoso', canano'sa', huirisiro'sa', inapitanta inaquë chachin ya'huërapi.

⁸ Napoaton a'na tahuëri Aprani Noto itapon: "Canposo', quëmopinpo ninë'. Co canpo capini nino'huicaso ya'huërinhuë'. Co piyapinënpopitanta', nino'huicaiso ya'huërinhuë'. ⁹ Niquë niquë nipachin, ya'huëa'a. Ni'quë'. No'paso panca ya'huërin. Insëquësona ya'huëcamaso marë' nohuantëranquë, quëma huayonquë'. Pë'natë parti huayonpatan, caso pëtëtë parti pa'sarahuë. Pëtëtë parti huayonpatan, caso pë'natë parti pa'sarahuë," itërin. ¹⁰ Natanahuaton Notoso', motopia'hua quëran, Cortanii' yonsan noyarotomarinso nocorin. Sohuaro ninanoa'huaquë huarë' notërinso' icanin. Inaquëso', notohuaro' i'

ya'huërin ni'ton, pa'pi noyaro'pa' ninin. Sinioro sha'tërinquë pochin ni'ton, Iquipito no'pa' pochin ninin. (Ina pochin iráca ina no'pa' nipirinhüë', co'huara Siniorori Sotoma, Comora, inapita ninanoro'sa ata'huanchátërasohüë', naporin.)

¹¹ Ina ni'sahuaton, Notoso ya'ipi ina no'pa' huayonin. Inaso no'pa', pi'i pipirinso parti ya'huërin. Inapoatona', Apran Notorë' nia'popi.

¹² Apranso', Canaan parti quëparitërin. Notoso', Cortanii' yonsan ninanoro'sa parti ya'huëconin. Sotoma ya'cariya ya'huëconin. ¹³ Inaquëso', ya'huëhuano'sa pa'pi co noyahuë' nipi. Inapoatona oshahuanpi ni'ton, Yosëri no'huípiro ni'nin.

¹⁴ Noto pa'pachina, Siniorori Apran ya'notaton itapon: "Huaniran quëran ya'ipi parti notëtëquë': Pë'natë parti, pëtëtë parti, pi'i pipirinso parti, pi'i ya'coninso parti, ya'ipi inaquëpita notëton, noya ni'quë'. ¹⁵ Ya'ipi no'pa' ni'nanso', carinquën hua'anëntacaso marë' quëtaranquën. Quëmari hua'anëntomiataran. Naporahuaton, shiparinpitarinta hua'anëntomiatapona'. ¹⁶ Ca nohuanto shiparinpita pa'pi notohuaro' na'amiatapona'. Mo'shi co pichicasohüë' ninin. Inapochachin shiparinpitanta co onpo pichicasohüë' na'apona'. ¹⁷ Iporaso', paaton ya'ipi iso no'pa' pa'tëquë'. Itohua itohua pa'tëquë'. Carinquën quëtaranquën ni'ton, inapotëquë'," itërin.

¹⁸ Ina natanahuaton, Apranso piyapinënpitarë chachin në'mëtë pëiro'sa ótënpiso mapi. Masahuatona', insina nararoquë pa'pi. Inaquë pa'sahuatona', ya'huëconpi huachi. Ina nararoso', Mamiri itopisoari hua'anëntërin. Ipron ninano

ya'cariya inaso'. Inaquë Apran Sinioro chinotacaso marë' a'na artaro niantarin.

14

Aprani Noto nicha'ërinso'

¹ Naporo' Misopotamia parti: Sinaro ro'tëquë, Amarahuiro itopiso' copirno nisarin. Irasaro ro'tëquënta', Arioco itopiso copirno nisarin. Iran ro'tëquëso nipirinhüë', Quitaraomiro itopiso copirno nisarin. Coimo ro'tëquënta', Titaro itopiso copirno nisarin. ²⁻³ Inapitaso', isopita a'natërápo copirnorosarë', niinimicotatona niahuërápi: Pira, Pirsas, Sinapo, Simipiri, inapita itopisoarë' niahuërápi. Pirsas', Sotoma ninano copirno. Pirsanta Comora ninano copirno. Sinaposo nipirinhüë', Atoma ninano copirno. Simipirinta Sipoin ninano copirno. Pira ninanoa'hua copirnonta', inapita catahuarin. (Pira ninanoa'huaso', Soaro itopi anta'.) Inapitarë', a'natërápo copirnorosasa', Sitin motopiana itopiquë, sontaronënapita yontonpi ahuëtacaiso marë'. Inaso motopiana, Chimirii' marë parti quëparitërin. ⁴ Ina nápo copirnorosasa chachin Quitaraomirori iráca canaton, shonca cato pi'ipi camairin. Napoaponahuë', ina pi'i niantarinquë a'natërápo copirnorosaso napopináchin yonquiatona', Quitaraomiro yaahuëpi huachi. ⁵ Ina pi'i huëantarinquë Quitaraomiroso', cara copirno catahuarinso-pitarë chachin, huëantarin. Asotaroto Carnain parti huë'sahuatona', nihuaimorosasa canaipi. Ina quëran sosiro'sa ya'huërë', An ninanoquë

ya'huëpisopita canaantapi. Imiro'santa', Sapiquiritain ninanoquë canaantapi. ⁶ Orioro'santa Sëir motopiro'saquë canatona', Ir-paran ninanoquë huarë' imapi. Ina ninanoso', inotëro intonquë ya'huërin. ⁷ Quitaraomiroso cara copirno catahuarinsopitarë chachin tahuërëantarahuatona', In-mispa ninanoquë canquipi. Ina ninanoso', Catisë itopi anta'. Huëantapona pochin amaricoro'sa ya'huërinso parti tiqitëriapi. Naporahuaton amororo'santa', Asison-tamarquë ya'huëpisopita inapotopi.

⁸⁻⁹ Naporiatona', Sitin motopianaquë canquipi huachi. Naporo' Sotoma, Comora, Atoma, Sipoin, Pira, inapita ninanoro'sa copirnonënaso', inaquë pa'mapi. Sontaronënapitarë chachin pa'mapi. Inaquë inapita a'natërápo copirnorosaso', Quitaraomiro, catahuarinsopita, inapitarë' niahuëpi huachi. ¹⁰ Ya'ipi Sitin motopianaquë, notohuaro' to'ni pochin nininso' posoro'sa ya'huërin. Naporo' quira nipachinara, Sotoma, Comora, inapita copirnorosaso', piyapinënapitarë chachin ta'api. Ta'apirinahuë', ina posoro'saquë anotopi. A'napita cara copirnorosaso nipirinhue', motopiro'sa ta'atopi.

¹¹ Canatorosaso', Sotoma, Comora inapita ninanoro'saquë ya'conpi. Inaquë ya'conatona', cosharo', ma'sharo'sa pa'ton nininsopita, inapita ya'ipi macatona quiquipi. ¹² Sotomaquë, Apran apin Notonta', ya'huërin ni'ton, inanta quëpapi. Ya'ipi ma'shanënpitarë chachin quëpapi. ¹³ Napoaponahuë', a'nara quira quëran cha'ërahuaton, Apran sha'huitapon pa'nin.

(Apranso', iprio* piyapi itopi.) Naporo' inaso', Mamiriri hua'anëntërinso insina nararoquë ya'huërarin. Mamiriso', amoro piyapi. Iin mashonënpitaso': Aniri, Iscoro, inapita. Inapitaso' Apran payatona', catahuapi.

¹⁴ Apranso apin quëpapiso natantahuaton, piyapinënpita natëtono'sa nipiso huayonin. Inapitaso', pëinënquë chachin hua'huatatona so'sopiso'. Ayontonpachina, cara pasa shonca posa quëmapi'sa ya'ipiya quëran icanpi. Inapitarë', Apran pa'nin copirnoros'sa imacaso marë'. Tano ninanoa'huaquë huarë' imarin.

¹⁵ Pa'sahuatona', inimicoro'sa quënanconpi. Yono tashi nisahuaso', ya'copirahuatona', ahuëpi. Copirnoros'sa canarahuatona', imapi. Opa ninanoquë huarë' imapi. Ina ninanoso', Tamasco ninano quëran norti parti quëparitërin.

¹⁶ Inapواتona', ya'ipi ma'sha quëpapiso' matopi. Notonta nicha'ërahuatona', ya'ipi ma'shanënpitanta quëpatopiso', mataantarin. Naporahuaton, na'a piyapiros'sa nicha'ërin. Sanapi'santa quëparapirinahuë', nicha'ërin.

Miriquisori Apran nacapirinso'

¹⁷ Apranso' Quitaraomiro canarin. Cara copirno catahuarinsopitarë chachin canarin. Inapita canarahuaton huënantarin. Huëntaso', Sotoma copirnoros'sa nacapirin. Sapi motopianaquë nacapirin. Inaso', "copirno motopiana," itopi anta'. ¹⁸ A'na copirnorinta', Apran nacapirin.

* **14:13** Iprioso': Nisha nisha tapona ina pochin nohuitopi. Co nitotërëhuahuë' ma'chachinsona tapon napopiso'. A'naquënso': "Ipiri shinpita ni'ton, napo nohuitopi," topi.

Inaso', Miriquiso itopi. Sarimoquë copirno ya'conahuaton, corto hua'an nimantarin. Yosë chini chiníquën nanantërinso marë' sacatërin. Inaso Apran a'carahuaton, huinonta o'shitërin. Piyapinënpitanta', a'carin, o'shitërin, napotërin. ¹⁹ Nani a'carahuaton, Miriquisori Apran iso pochin sha'huitërin:

“Yosë chini chiníquën nanantërinso', catahuainquën.

Inaso', pi'iro'të', isoro'pa', inapita acorin.

²⁰ ¡Ma noyacha Yosëso chini chiníquën nanantërin paya! itahua'.

Ina nohuanton, inimiconënpita minsëran,” itërin.

Naporo Aprani inimicoro'sa ma'sha matërinso', shonca quëran a'nara Miriquiso quëtërin. Inaso', diesmo itopi.

²¹ Ina piquëran Sotoma copirnorin, Apran itapon:

—Piyapi'sara' quëtoco, ya'huërë' ma'shaso', quëmari maquë', itërin. ²²⁻²³ Napotopirinhuë', Apraniso' itapon:

—Yosë chini chiníquën nanantaton, pi'iro'të', isoro'pa', inapita acorin. Ina ni'sárinco ni'ton, co pi'shi tëranta', co sapatë nonin tëranta caora marë' macapohuë': “Cari, Apran ama'huanahuë.” Ama tēcamaso marëhuë', co macapohuë'. ²⁴ Caso caora marë' co manta nohuantërahuë'. Piyapinëhuënpita ca'pisoíchin tēhuënchinso', nani matatë pochin nitëranquën. Naporahuaton, Aniri, Iscoro, Mamiri, inapitanta ahuëta'huaso', catahuarinaco. Inapita tēhuëchinso' ma'sha mapiso', onpopionta macacaiso ya'huërin, itërin.

15

Yosë, Apranë anoyatërinso'

¹ Ina piquëran Siniorori, Apran ya'notërin. Co huë'ëponahuë', hua'narëso pochin nontërinso' natanin:

—Apran, ama të'huaquësohuë', carinquën pa'poyaranquën. Panca acanamiataranquën, itërin. ²⁻³ Napotopirinhue', Apraniso' itapon:

—Sinioro. Quëmaso Yosënuquën. Panca acanamiatopirancohuënta', co hui'nahuë ya'huëtërincohuë' ni'ton, topinan quëran nizarin. Co a'naya tëranta hui'nahuë quëtërancohuë ni'ton, piyapinëhuë Irisëro itëraiso ya'huërëtaponco. Inaso Tamasco piyapi nipirinhue', chiminpato ya'huërëtaponco, itërin. ⁴ Siniororiso nipirinhue', itapon:

—Co ina ya'huërëtaponquënhue'. Hui'nan chachin ya'huërëtaponquën, itërin.

⁵ Itahuaton, në'mëtë pëinën quëran ocoirin. Ocoirahuaton, sha'huitërin:

—Pi'iro'të në'përahuaton, tayloraro'sa pichiquë'. Nanitohuatan pichiquë'. Ina nápo shiparinpita ya'huëtarinquën, itërin. ⁶ Naporinso natanahuaton: “Yosë no'tëquën nontërinco,” tënin Apran. Naporinso marë' Siniorori nóya ni'nin huachi. ⁷ Napoaton itapon:

—Caso Sinioroco. Orë ninano quëran ocoiranquën. Inaquëso cartiaro'sa ya'huërin. Iso no'pa quëtëranquën hua'anëntomiatacaso marë', itërin.

⁸ —¿Onporahuatota hua'anëntomiata'huaso nito-tapo? tënin Apran.

9—A'nara ohuaca', a'nara capra, a'nara carniro, inapita cara pi'ipitopiso' quëshico. Naporahuaton, a'nara nēpē', a'nara pē'tahua nēpēa'hua', inapitanta quëshico, itërin Yosëri. ¹⁰ Aprani, inapita ma'sharo'sa Yosë quëshirin. Tëparahuaton huancánachin nichatëra'piarin. Nichatërin sopita, cato panshinquë ya'carísha acorahuaton, anotëra'piarin. Inairaro'saso nipirinhüë', co nichatërin hüë'. ¹¹ Ma'sha tëparinsopita, capita marë' tamëro'sa o'mapirinhüë', Apraniso a'parárin.

¹² Nani tashiahuachina, Apranso' noyá huë'ëtërin. A'nanaya pa'pi tashirori imotërin ni'ton, të'huatërin. ¹³ Naporo' Siniorori itapon:

—A'na tahuëri shiparinpita, nisharo'sataquë yacapatapona'. Inaquë piyapitatona', camaiyapona'. Aparisitapona'. Catapini pasa pi'i inapoapona'. ¹⁴ Cariso nipirinhüë', aparisitërin sopita ana'intarahüë. Ina piquëran shiparinpita, noya cha'ëpona'. Ma'huano'sa pipipona'. ¹⁵ Quëmaso nipirinhüë', noyá mashoya nicama huarë' chiminapon. Co parisitaranhüë'. Inapoaton shimashonënpita quënancoanan. ¹⁶ Catapini shinpita huënton, ya'huërin piquëran, shiparinpita isëquë chachin huëntapona'. Amororo'sa co noyahüë' nipiso', co aquëtë huarë' nishátërarinhüë'. Napoaton naporo tahuëri'sa huarë' ana'intarahüë huachi.

¹⁷ Nani tashihuachina, a'nanaya orno conai' tomontárinso ya'norin. Naporahuaton, panca yanatëtë pochin pën orótahuaton, ma'sharo'sa nichatërin sopita huáncana, na'huërin. ¹⁸ Naporo

tahuëri chachin, Sinioro Apranë anoyatërin. Anoyatatón itapon:

—Shiparinpita iso no'pa' quëtarahuë: Iquipitò i' quëran huarë' Iopiratisii' pancai'pa', hua'anëntopiso naniarin. ¹⁹⁻²¹ Iporaso': Quiniro'sa', sinisëro'sa', catomono'sa', itiro'sa', huirisëro'sa', nihuaimoro'sa', amororo'sa', canano'sa', quiriquiro'sa', quiposoro'sa', inapitari iso no'pa' hua'anëntapi. Hua'anëntapirinahuë', quëma shiparinpita quëtarahuë, itërin.

16

Ismairo nasitërinso'

¹ Sarai co hua'huanapihuë ni'ton, co Apran hui'nahuaninhuë'. Napoaponahuë', Saraiso a'nara cosonanën ya'huëtërin. Inaso iquipitoron. Acara itopi. ² A'na tahuëri Saraiso', so'in itapon:

—Ni'quëchi, Sinioro co nohuantërinhuë ni'ton, co hua'huanahuë'. Napoaponahuë', cosonanëhuë acoanchinquën topirahuë. Tapona inaso', hua'huanapi nisápirinhuë'. Hua'huanpachin cari masarahuë hua'huahuë pochachin nicacaso marë', itërin.

Napotohuachina, Apranta nohuantërin. ³ Naporo chachin Saraiso', Acara masahuaton, so'in acoantërin. Nani shonca pi'ipi Canaan parti ya'huapona pochin, napoapi. ⁴ Shiarahuaton Acaraso', cayorin huachi. Inaporahuaton, hua'anën nocanin. Nocanaton, co yanatërinhuë'. ⁵ Naporo' Sarairi Apran itapon:

—Quëma tëhuëran ni'ton, Acara nocaninco. Cari chachin acoantopiranquënhuë', iporaso' hua'huanaton, nocaninco huachi. Sinioro

chachin inquënposona tëhuërëso' anitochinpo':
Quëma tëhuëmaranquën, ca a'na napomaraco,
itërin. ⁶ Napotohuachina, Apraniso' itapon:

—Ni'quë', cosonanënso', natëinquënso ya'huërin.
Ma'sona nohuantëranso' nitëquë', itërin.

Naporo quëran huarë' Saraiso', Acara pa'pi
aparisitërin. Napoaton, inaso ta'arin huachi.
⁷ Ta'apirinhüë', Siniro anquëninëni* inotëro parti
quënanin. Shor iraquë i'sha pipirinsó' ya'cari',
quënanin. ⁸ Quënanahuaton, natanin:

—Quëmaso' Acaranquën, nohuitëranquën. Sarai
cosonanënuquën. ¿Intoparanta huëcaton, intopata
pa'saran? itërin.

—Patronanëhuë Sarai itopiso' ta'ananpiarahüë,
tënin Acara. ⁹ Naporo' Siniro anquëninëni, itapon:

—Naquëranchin patronanën paapantaquë'.
Ma'sona camairinquënsopita, natëquë', itërin.

¹⁰ Napotahuaton itaantarín:

“Ca nohuanto, hua'huayátërahuë amiparinpita
ya'huëtarinquën.

Co pichicasohüë' na'apona'.

¹¹ Ipora cayoranso', quëmapia'huaya huaiyaran.

Huaihuatan, Ismairo itëquë'.

Co napion ancantaton na'nëranso',

Siniro nataninquën ni'ton, ina nininën acotëquë'.

¹² Mashotohuachin, tanan cahuario pa'pi notëraya
pochin nisarin.

Ya'ipiya inimicotarin. Inanta', ya'ipiya quëran,
inimicotapona'.

Quëmopinënpitari co quë'yapirinhüë',
inahua notënanquë chachin ya'huapon,” itërin.

* **16:7** Siniro anquëninën topachina: Yosë chachin tapon
naporin.

13 Siniorori nontërin ni'ton, Acaraso' pa'yanënquë tapon: “¿Yosë chachin nontaporahuë co chiminahuë ti?” tënin. Ina yonquiaton, iso pochin Sinioro nohuitërin: “Nicationco, catahuarincoso Yosë,” itërin. 14 Napoaton inaquë poso ya'huërinsonta', “Nanpiton, ni'sárinco' posonën,” itopi. Ina pososo', Catisë ninano', Piriti ninano', inapita ninanoro'sari ahuananapirin. 15-16 Acaraso' anquëni natërahuaton, patronanënquë chachin paantarín. Tahuëri nanihuachina huairin. Apran posa shonca saota pi'ipitaso', hui'nin nasitarin. Nasitohuachina, Ismaïro itërin.

17

Marca niacotacaiso' camaitërinso'

1 Apran iscon shonca iscon pi'ipitaso', Siniorori ya'notahuaton, itapon:

—Caso Yosëco, ya'ipi nanitaparahuë. Natëtonco, nohuantërahuësoráchin niquë'. 2 Napohuatan, quëmarë'co anoyatarahuë. Ca nohuanto, hua'huayátërahuë shiparinpita ya'huëtarinquën, itërin. 3 Naporo' Apranso', isonin. Isonin quëran, no'paquë huarë' monshomarin. Inapoaso Yosëri sha'huitaantarín:

4 —Ni'quë', iso pochin quëmarë'co anoyatarahuë. Quëmá quëran na'a naciono'sa pipiarin. 5 Naporahuaton, co huachi Apran itaponënhuë'. Ipora quëran huarë' Apraan itaponën. Ca nohuanto na'a naciono'sa quëmá quëran pipipona ni'ton, ina pochin nohuitaponën. 6 Carinquën catahuaranquën ni'ton, notohuaro' shiparinpita ya'huëtarinquën.

A'naquën shiparinpita, copirno ya'conapona'. A'naquëonta', naciono'sa ocoiapona'. ⁷ Quëmarë'co ipora nani anoyatërahuë. Shiparinpitarë'conta a'na tahuëri anoyatarahuë. Yosënenco ni'to, catahuaráponquën. Shiparinpitanta inapotápo. ⁸ Ya'ipi Canaan no'pa' ipora ya'huëranquë, hua'anëntacaso marë' quëtaranquën. Shiparinpitanta iso no'pa chachin hua'anëntomiatapona'. Inapitanta', casáchin chinotaponaco, itërin.

⁹ Napotahuaton, taantarín:

—Napoaponahuë', quëmarë'coso nani anoyatërahuë ni'ton, natëco. Inapochachin shiparinpitanta natëinaco. ¹⁰ Ina pochin canpitarë'co anoyatërahuë. Canpitanta anoyatërhüaso yonquicamaso marë' ya'ipi quëmapinquëma', marchahuanamaso ya'huërin. Naporahuaton, ya'ipi shiparimapitanta inachachin natëina'. ¹¹ Taparonëmaquë, sha'huëchin imorayatërinso', niyashitëtoco'. Inaporamaso', ayonquiarinquëma carë'quëma anoyatëramaso'. ¹² Ipora quëran huarë' ya'ipi quëmapinquëma ninamasopita, nasitërin quëran posa tahuëritapaso', marcanën acotoco'. Hui'namanta', inapotoco'. Piyapinëma nisharo'sa pa'antëramasonta inapotoco'. ¹³ Ya'ipinquëma niacotacaso ya'huërin. Co a'naya tëranta topinan nicamaso ya'huërinhuë'. Inapohuatama', canpitarë'co anoyatërahuëso', nonëmaquë chachin chiminamaquë huarë' ya'huëápon. ¹⁴ Nipirinhuë', insosona co marcanën niacotohuachinhuë', ya'huërama quëran ocoimiatoco'. Canpitarë'co anoyatërahuëso', co natërinhuë ni'ton, inapotoco', itërin.

15 Naporo chachin, Yosëri Apraan itaantarin:

—Sa'aonta' Sarai itopiramahuë', co huachi inapochin nohuitaramahuë'. Ipora quëran huarë' Sara* itapoma'. 16 Inanta noya nicato catahuararahuë ni'ton, hua'huanarin huachi. Tëhuënychachin cari noya nicato inapotarahuë. Na'a naciono'sa', ina quëran pipipona'. Ina quëran pipipisopita a'naquënso', copirno ya'conapona', itërin.

17 Napotohuachina, Apraanso isonin. Isonin quëran no'paquë huarë' monshorahuaton tëhuarin. Tëhuapon pochin yonquirin: “¡Pasa pi'ipitohuachinara, co huachi hui'nahuanpihuë'! ¡Saranta iscon shonca pi'ipitaton, co huachi onporonta nanitërinhuë hua'huanacaso'!” tënin yonquinënguë. 18 Napoaton iso pochin Yosë nontërin:

—¡Ma'cha Sinioro sha'huitërancoso chachin Ismairo catahuaranhuë paya! itërin.

19 Yosëriso nipirinhüë', itapon:

—Sa'anquë chachin hui'nahuanaran ta'to, napotaranquën. Hui'nán nasitohuachin, Isaco† itaran. Quëmarë'co anoyatërahuëso', inanta sha'huitarahuë. Sha'huitërahuëso chachin, shinpitanta catahuamiatarahuë. 20 Ismairo marënta nontërancoso', nani natananquën. Inanta catahuarahuë. Ca nohuanto na'a hui'ninpita ya'huëtaapon. Ina quëran pipipisopita na'amiatapona'. Shonca cato hua'ano'sa nicacaiso' hui'nahuanapon. Ina shinpita quëran panca nacion pipipon. 21 Napoaponahuë'

* 17:15 Saraso': Copirno hui'nin tapon naporin. † 17:19 Isacoso': Tëhuarinso' tapon naporin.

quëmaro'co anoyatato sha'huitëranquënsopitaso', Sara hua'huinquën nisarin. A'na pi'i quëran, ipora tahuëri'sa pochin, Isaco nasitapon, itërin. ²² Apraan nontërinso tonitahuaton, Yosëso ina quëran pa'nin huachi.

²³ Naporo tahuëri chachin Apraanso', hui'nin Ismairo itërinso marca acotërin. Piyapinënpita pëinënuquë chachin nasitopisonta', inapotërin. A'napitanta coriquinën quëran pa'aninsó', acotërin. Ya'ipi quëmapi'sa Apraan pëinënuquë ya'huëpisopita, marca niacotopi huachi. Yosë camaitërinso chachin nipi. ²⁴⁻²⁵ Apraan iscon shonca iscon pi'ipitaso', taparonën sha'huëchin yashitëtopi. Ismairona shonca cara pi'ipitaso', inapotopi. ²⁶⁻²⁷ Naporo tahuëri chachin ya'ipi quëmapi'sa nipisopita marca niacotopi. Apraan, Ismairo, inapita niacotopi. Piyapinënpitanta inapopi. A'naquën pëinënuquë chachin nasitopi. A'naquënso', coriquinën quëran nisharo'sa pa'antërin. Ya'ipiya niacotopi huachi.

18

Sara hua'huanacaso sha'huitërinso'

¹ Insina nararo', Mimiriri hua'anëntërinquë Apraan ya'huëarin. Inaquë niso', Siniorori, ya'notaantarín. Camotëchin pochin nisapaso' ya'notërin. Nëmëtë pëinën ya'coananënuquë huënsaso', napoarin. ²⁻³ Apraanso ni'pirinhuë', cara quëmapi ina notënanquë huaniapi quënanin. Quënanahuaton, a'naroáchin paaparín nontacaso marë'. Isonin quëran no'paquë huarë' monshorahuaton, itapon:

—Sinioro, pi'pian yanontëranquën. Ama na'huëtocosohuë'.⁴ Canpita topatama', nipa'morantëcamaso marë' piyapinëhuë i'sha quëshiinquëma'. Inapoatoma', nara tashinantërinquë, na'yapoma pochin, chinototaco'.⁵ Ya'huërahuëtaquëchin na'huëarama ni'quëhuarë', ma'sha tëranta capamaso quëshiinquëma'. Ina quëran chiníquën cancantatoma', paantamaso marë', itërin.

—Naporan ni'quëhuarë', inta nipachin, itopi.

⁶ Napotohuachinara, Apraanso në'mëtë pëinëncuë ya'conahuaton, Sara itapon:

—Manorahuaton, cato shonca quiro pochin, noya noya tricoro'mo nininso' maquë'. Ina masahuaton, pan niquë', itërin.⁷ Sa'in sha'huitahuaton, ta'arë'nachin ohuacaro'sa ya'huarinquë pa'nin. Noya noya nininso' toroa'hua huayonin. Huayonahuaton, a'nara piyapinë quëtërin. Quëtohuachina, inaso' tëparahuaton a'naroáchin capacaiso marë' anpirin.⁸ Ina a'capon pochin, ohuaca sho'shoi' atachirotopisonta', acotërin. Naporahuaton ohuaca sho'shoi' o'shitërin. Inapoaton, a'capon pochin ninararin pahuantohuachina acotacaso marë'. Ni'toro'sa nara tashinantërinquë coshatasoi naporin.

⁹ Nani coshatohuachinara, ni'toro'sari Apraan natanpi:

—¿Sa'anpo huachi? itopi.

—Ma'tana në'mëtë pëi acoana ya'huëarin, itërin.

¹⁰ Naporo' a'nari itapon:

—A'na pi'i quëran, nicaponquën huëantarahuë. Naporo' Sara hua'huanaton, hua'huin ipoarin huachi, itërin.

Napoasoï Saraso', ya'ipi nonpiso' natanárin. Apraan pinën quëran, në'mëtë pëi acoana, ya'coana pirayan natanárin. ¹¹ Apraan, Sara, inapitaso nani mashotopi. Saraso yaniton, co huachi onpo hua'huanchináchinhuë', ninin. ¹² Ina yonquiaton, co huachi huina cacotatonhuë', tēhuarin huachi. Tēhuapon pochin, yonquirin: “Inaporahuë naporini, noya cancanchitohuë'. Napoaponahuë', catocoi chachin nani mashotërai ni'ton, co quiyaso inapoasocoihuë' ayapoi,” tēnin yonquinënuë.

¹³ Siniororiso nipirinhüë', Apraan itapon:

—¡Sara co tēhuacasohuë nipirinhüë', tēhuarin! “Nani paiyaco” ta'ton, ¿co natëtërinhuë' hua'huanacaso ti? ¹⁴ ¡Caso Sinioroco ni'to, ya'ipi nohuantërahuëso' nanitaparahuë nica'huaso'! A'na pi'i quëran, nicaponquën huëantarahuë. Naporo' Sara hua'huanaton, hua'huin ipoarin huachi, itërin. ¹⁵ Sinioro naporinso natanaton, tē'huanënuë Saraso tapon:

—Co tēhuarahuë', tēnin. Napoaponahuë', Siniorori itapon:

—Napotiranhuë', tēhuaranso' nitotërahuë, itërin.

Sotomaro'sa marë' Yosë nontërinso'

¹⁶ Nani coshatohuachinara, paantacaiso marë' ni'toro'saso' huanipi huachi. Sotoma ninanotaquëchin pa'sahuachinara, Apraani chi'yarin. Nontaton patacaso marë' chi'yarin. ¹⁷⁻¹⁸ Papon pochin, Sinioroso' yonquiraarin.

“Apraan quëran a'na tahuëri panca nacion pipiarin. Naporahuaton ina nacionso', chiniquën nanantarin. Napoaton ma'sona yaninahuëso', sha'huita'huaso ya'huërin. Nani sha'huitërahuë ya'ipi nacion'sa isoro'paquë ya'huëripsopita, ina quëran catahua'huaso marë'. ¹⁹ Nani ina huayonahuë hui'ninpita, shinpita, inapita noya pënënacaso marë'. A'chintërahuësopita natëtona', noya nicacaiso marë' pënënarin. Inapohuachin, sha'huitërahuëso chachin quëtarahuë huachi,” tënin yonquiaton. ²⁰ Napoaton, Siniorori itapon:

—Sotomaquë, Comoraquë, inaquëpita ya'huëpisopita, panca oshahuanpi. Inapoaatona pa'pi co noyahuë' nahuinpi. ²¹ Napoaton inatohua pa'sarahuë. ¿Sha'huitërinacoso chachin ta'ma nisapi? ta'to, nitota'huaso marë' pa'sarahuë.

²² Cato ya'piso quëchitahuatona', Sotoma ninanoquë pa'pi. Apraanso nipirinhüë', Siniororë' ninontacaso marë' quëparitërin.

²³ Napoaton ya'carirahuaton, natanin:

—Tëhuëpisopitaso' no'tëquën chachin ata'huantamaso ya'huërin. Co tëhuëpisopitasohüë' nipirinhüë', co inapotamaso ya'huërinhuë'. ²⁴ Tapon a'natërápo shonca ya'pi', co tëhuëpisopitasohüë' ninanoquë ya'huëpi. Ina nápo ya'huëpiso yonquiaton: ¿Co ninano nicha'ësaranhüë'? ²⁵ ¡Ama Sinioro napoquësohuë'! ¡Tëhuëpisopita, co tëhuëpisopitahuë' co napopináchin oshahuanpiso pochin ana'intamaso ya'huërinhuë'! ¡Ama napoquësohuë'! ¡Quëmaso', noya noya coisë ya'ipi isoro'pa' marë' ninan ni'ton, no'tëquënáchin ana'intamaso ya'huërin!

itërin. ²⁶ Napotihuachina, Siniorori itapon:

—A'natërápo shonca co tëhuëpisopitahuë', Sotoma ninanoquë ya'huëhuachin, inapita nosoroato ya'ipi ina ninanoquë ya'huëpisopita nicha'ësarahüë, itërin. ²⁷ Apraaniso nipirinhüë', naquëranchin nontaantarín:

—Quëmaso Yosënuën, caso topinan piyapico niporahuë', naquëranchin nontaanta'inquën. Ama ina marë' no'huicosohüë'. ²⁸ Catapini shonca a'natërápóra' co tëhuëpisopitahuë' nanihuachina', a'natërápo pahuaninso' marëáchin, ¿ya'ipi Sotomaquë ya'huëpisopita, ata'huantapon ti? itërin.

—Catapini shonca a'natërápo tëranta co tëhuëpisopitahuë' ya'huëhuachina', co ninano ata'huantarahuë', itërin.

²⁹ —Tapona catapini shoncara', co tëhuëpisopitahuë' ya'huëpi, taantarín Apraan.

—Ina napoya tëranta ya'huëhuachinaso', co ata'huantarahuë', ténin Yosë. ³⁰ Apraaniso nipirinhüë', naquëranchin Yosë nontaantarín:

—Inachin inachin nontápiranquënhüë', ama ina marë' no'huicosohüë' topirahuë. Tapona cara shoncara' ya'huëpi, itërin.

—Cara shoncaya tëranta ya'huëhuachina', co ata'huantarahuë', itërin.

³¹ —Tëhuënhachin caso Sinioro co natantonhuë pochin nontáranquën. Cato shoncara', co tëhuëpisopitahuë' ya'huëhuachina': ¿Onpoaranta? itaantarín.

—Cato shoncanta co tëhuëpisopitahuë' ya'huëhuachina', co ninano ata'huantarahuë', itërin Yosëri.

³² Apraani naquëranchin nontaantaranin:

—Iporaíchin Siniro nontaantaranquën. Ina quëran co huachi apiponquënhuë ni'ton, ama no'huicosohuë'. Shoncaíchin co tëhuëpisopitahuë' quënanpatan: ¿Onpoaranta'? itërin. Napotohuachina, Siniorori itaantaranin:

—Shoncaya tëranta co tëhuëpisopitahuë' ya'huëhuachina', co ninano ata'huantarahuë'.

³³ Apraan nontërinso toquitahuaton, Sinioroso pa'nin huachi. Apraaonta', në'mëtë pëinënhuë'pa' panantaranin.

19

Sotomaro'sa', Comoraro'sa', inapita ata'huantërinso'

¹ Nani yatashirahuaso', cato anquëniro'saso Sotoma ninanoquë camapi. Ninano ya'coanaquë chachin Noto huënsaso', camapi. (Inaquë ya'huëhuano'sa niyontonpi ma'sha yonquiatona anoyatacaiso marë'.) Cato ya'pi canquipiso quënanahuaton, paaparin nontapon. Isonin quëran no'paquë huarë' monshorin. ² Monshorin quëran itapon:

—Caso siniororo'sa piyapinëma pochinco. Huëco pëinëhuëquë onpopionta huë'ëcamaso nohuantoco'. Inaquë nanitërama nipa'morantëcamaso'. Tashiraya yapa'patama paantaco', itërin. Napotopirinhüë', inapitaso co nohuantopihuë'.

—Naporinchi paya. Napopiranhüë' co nohuantëraihüë'. Caniquë tëranta noya huë'ëpoi, itopi. ³ Napotopirinhüë', Notori naquëranchin naquëranchin sha'huitohuachina, napoin quëran

pëinënquë pa'pi huachi. Canconpachinara, noya cosharo nitërin. Pan co ahuëpocatopinanhüë' anpitaron, inapitarë' acotohuachina, ni'toro'sa coshatopi huachi.

⁴ Napoaponahuë', co'huara chinochátërasoihuë' ya'ipi ya'huëhuano'sari Noto pëinën tancapitopi. Hui'napiro'sa quëran, mashoro'saquë huarë' yamoipi. ⁵ Noto no'huitona', chiníquën nontiipi:

—¡Quëmapi'sa pëinënquë canquipiso! ¿Intopata ya'huapi? ¡Ocoiquë tēcari'i! itopi. ⁶⁻⁷ Naporo' Noto'so' pëinën noyá oncotahuaton, inapita nontapon pipirin.

—Ama iyaro'sa napocosohüë', pa'pi co noyahuë' yonquirama'. ⁸ Cato hui'nahuëpita nano'sa co quëmapiri së'huayátërarinsohüë', ya'huëtërinco. Inapita nipachin ocoichinquëma', nohuantëramaso' nitoco'. Isopita quëmapi'saso nipirinhüë', ama napotocosohüë'. Cari përarahuë pëinëhuëquë ya'conquipi ni'ton, napotaranquëma', itërin. ⁹ Inapitariso nipirinhüë', itapona':

—¡Po'shaquë quëmaso! Nisha piyapinquën niponahuë', ¿yacamairancoi ti? ¡Iporaso huachi inapita quëran na'con na'con, quëma nitarainquën! itopi. Napotatona', Noto ahuërapí. Pëinën ya'coananta', yapaparapitopi huachi. ¹⁰ Napoaponahuë', ni'toro'sari Noto mapi. Masahuatona', acoana po'mopi. Napotatona', ya'coana oncotaantapi. ¹¹ Naporo chachin piyapiro'sa aipiran nisapisopita, a'naroáchin asomarayapi huachi. Hui'napiro'sa quëran, mashoro'saquë huarë' ya'ipi somarayapi. Ina nipirinhüë tëranta', amiai huarë' ya'coana yonípi.

12 Naporo' ni'toro'sari, Noto itapona':

—¿Ya'huëtërinquën aquëtë huarë' quëmopiro'sa isëquë? Hui'nanpita quëmapi'sa', sanapi'sa', mi'sëro'sa nicacaiso nipisopita ya'ipi inapita, iso ninano quëran ocoiquë'. Ocoiaton áquë quëpaquë'.

13 Iso ro'të ata'huantarai ni'ton, quëpaquë'. Iso ninanoquë pa'pi co noyahuë' nipiso', na'a piyapi'sari Sinioroquë sha'huirapipi. Napoaton, ata'huanta'huaiso marë' a'parincoi, itopi.

14 Napotihuachinara, Notoso mi'sënpita nicacaiso nipisopita sha'huitacaso marë' pa'nin:

—¡Manóton huëco pa'ahua'! Iso ninano quëran pipia'ahua'. ¡Siniorori iso ninano ata'huantarin ni'ton, huëco pa'ahua'! itërin. Itopirinhüë', co natëpihuë'. 15 Nani tahuëri ya'cari nipachina, anquëniro'sari Noto itapona':

—¡Pashi tëquë'! Sa'an, cato hui'nanpita, inapita masahuaton, iso ninano quëran ocoiquë huachi. Ninano ata'huantëraiquë, chimintama'.

16 Napotopirinhüë', Notoso' co manorinhüë' ni'ton, Yosëri nosoroaton, yanicha'ërin. Napoaton anquëniro'sari, sa'inë chachin maimirarin. Hui'ninpitanta maimirarahuatona', ninano quëran cha'ëcaiso marë' ocoipi.

17 Ninano quëran nani pipihuachinara, a'na anquëniri itapon:

—¡Cha'ëcamaso marë' manóton ta'aco'! Ama pinëma parti tahuërëcosohüë'. Pa'mia paco'. Ama ma'sha marë' tëranta iso motopianaquë chincosohüë'. Cha'ëcaso nohuantohuatama', motopiro'sa parti ta'aco', itërin. 18-19 Notoriso nipirinhüë', itapon:

—¿Co Siniororo'sa topirahuë! Tëhuënchachin canpitaso', na'con catahuaramaco huachi. Noy-anquëma ni'ton, nicha'ëramaco. Napoaponahuë', motopiro'sa parti ta'aca'huaso', co nanitarahuë'. Huancopi ni'soi', ayaro' icantatoncoi tiquihuachincoi. ²⁰ Ni'co', pasëyáquë a'na ninanoa'huaya ya'huërin. Inaquë tëhuënchinso' noya paca'huaiso' topirahuë. Nohuantoco inaquë pa'i cha'ëca'huaiso maré'. ¿Co'ta inaso', co panca ninanoyahuë'? itërin. ²¹ Napotohuachina a'na anquëniri itapon:

—Nani natananquën nontërancoso'. Nohuantëranso chachin nisarahuë. Co ina ninanoso', ata'huantapohuë'. ²² Napoaponahuë', jmanóton inatohua paco! Inatohua canama huaré' Sotoma ninano ata'huantarai huachi. Napoaton ina ninanoso', Soaro* itopi. ²³ Nani tahuërihuachina Notoso', Soaro ninanoquë camarin. ²⁴ Naporo' Siniorori, pën o'nan pochin a'paimarin. Sha'pi mo'shirë chachin, a'paimarin. Sotoma, Comora, inapita ninanoro'sa aipi a'paimarin. ²⁵ Inapotaton, ata'huantërin. Ya'ipi inaquë ya'huëpisopitarë chachin ata'huantërin. Ina motopianaquë papotërin sopitanta', ya'ipi tiquirin. ²⁶ Noto sa'inso nipirinhüë', co Soaroquë camarinhuë'. Oshaquëran so'in imaquiáponahuë', pinën parti tahuërëhuachina, inaquë chachin yamora moto' taranaton, chiminin.

²⁷ Tashiramiachin Apraanso', i'huara Sinioro nontërintaquëchin pa'nin. ²⁸ Ina quëran, Sotoma, Comora, inapita ninanoro'sa nocorin. Ya'ipi ina motopiananta nocomapirinhüë', ina ro'të quëran

* **19:22** Soaroso': Pi'pira'huaya tapon naporin.

pa'pi huëhuëpiro conai pipirarin ni'nin. Panca orno quëran tomontërinso pochin, pipirarin. ²⁹ Ina pochin, ina motopianaquë ninanoro'sa Yosëri ata'huantërin. Noto yacapatërinso parti noyá ata'huantërin. Notoso nipirinhüë', co ata'huantërinhuë'. Apraan yonquiaton, cha'ëcaso marë' ina quëran ocoirin.

Moaporo'sa', amono'sa', inapita ya'huërinso'

³⁰ Inapita ninanoro'sa ta'huantopi piquëran, Notoso' të'huatërin. Të'huataton, Soaroquë ya'huëcaso co nohuantërinhuë'. Napoaton cato hui'ninpitare chachin motopiro'sa parti, ya'huëcaiso marë' pa'pi. Inaquë a'na motopi naninquë, cara chachin ya'huëpi. ³¹ A'na tahuëri paya paya nininsoari, caia'huain, itapon:

—Ni'quë caira. Ya'ipi parti sanapi'sa ya'huërinso', so'yatona hua'huanpi. Canposo nipirinhüë', isoporinquë quëmapi pahuanin quëran, co inapochináchinhüë' ninë'. Tataíchín mini nipirinhüë', nani inanta mashotarin. ³² Napoaton, huëquë pa'a o'shítatë tēpaita'a. Inapotatë', hua'huanpo ya'huëtiinposo marë' huë'ëpa'a, itërin.

³³ Naporo tashi chachin pa'pina huino o'shitomiatopi. Nani ano'pihuachinara, paninanso' pa'pin quëhuënaparin. No'pirahuë ni'ton, co nataninhüë' hui'nini quëhuënaparinso'. Co pa'ninso tēranta nataninhüë'. ³⁴ Tahuëriantarinquë paninanso', caya'huain itaantapon:

—Ni'quë caira, achin tashi caso tata quëhuënaparahüë. Quëma ya'huëre' quëhuënapacaso marë' ipora tashinta ano'pianta'a.

Inapoatë catonpo chachin tatanpo quëran tëranta hua'huasha ya'huëchinpo', itërin. ³⁵ Ninapotatona', naporo tashi naquëranchin pa'pina huino o'shitaantapi. Nani ano'pihuachinara, hua'hua nininso ya'huërë', pa'pin quëhuënaparin. No'pirahuë ni'ton, Notoso' co nataninhuë' hui'nini quëhuënaparinso'. Co pa'ninso tëranta', nataninhuë'. ³⁶ Inapoatona', cato chachin cayopi. Pa'pina quëran napopi. ³⁷ Paninanso' huaihuachina, quëmapia'huaya huairin. Inaso', a'shini Moapo† itërin. Iso quirica ninshitasoco huarë', ina ipora moaporo'sa ya'huërinso shimashonëna ninin. ³⁸ Hua'hua nininsonta huaihuachina, quëmapia'huaya chachin ya'huëtërin anta'. Inanta a'shini Pin-amif itërin. Iso quirica ninshitasoco huarë', ina ipora amono'sa ya'huërinso shimashonëna ninin.

20

Apraan Apimiricorë naporinso'

¹ Apraanso', piyapinënpitarë chachin ya'huëapi quëran pipipi. Pipirahuatona', Niquipi parti paantapi. Quiraro ninanoquë canconahuatona', inaquë ya'huëcaiso marë' quëparitopi. Ina ninanoso', Catisë ninano quëran Shor parti ira pa'ninso' huáncana quëparitërin. ² Apraanso' inaquë ya'huapon pochin, Sara sa'in nipirinhüë': "Oshihuë," toconin. Napoaton Quiraro copirno Apimirico itopisori yamanin. Camaitohuachina, macacaso marë' Sara quëpatopi. ³ Napoaponahuë',

† 19:37 Moaposo': Pa'pin quëran ya'huërinso', tapon naporin.

‡ 19:38 Pin-amiso': Piyapinëhuëpita hui'nin tapon naporin.

naporo tashi chachin Yosëri huë'ënquë pënënin: “Quëmaso chiminanan. Sanapi mananso so'yahuan ni'ton, chiminamaso ya'huërin,” itërin. ⁴ Apimiricoso', co Sara ichihuë'ëshátërarinhuë'. Napoaton Siniro itapon: “Siniro co manta onporahuë ni'ton, co tēpaancoso ya'huërinhuë'. ⁵ Co'ta Apraan chachin naporin: ‘Oshihuë,’ tēnin. Saranta: ‘Yo'yohuë,’ tēnin. Cato chachin napopi ni'ton, co nitotatohuë manahuë,” itërin. ⁶ Napotohuachina, Yosërinta huë'ënquë chachin a'paniantarin: “Tēhuë'nchachin co nitotatonhuë' naporan. Napoaton ca nohuanto co ichihuë'ëranhuë'. Carinquën ya'copiranquën ama oshahuanaton tēhuëtancoso marëhuë'. ⁷ Iporaso nipirinhüë', so'in chachin quëtaantaquë'. Inaso pënëntona'pi ni'ton, quëma marë' nontarinco. Ama chiminamaso marëhuë', nontarinco. Co'so' quëtaantahuatanhuë', sa'an, hui'nanpita, inapitarë'quën chachin, ta'huantaran,” itërin huë'ënquë.

⁸ Tahuërianpitoahuachina, Apimiricoso huënsëintarahuaton, piyapinēnpita amatërin. Huë'pachinara, ya'ipi hua'narinso sha'huitërin. Natanahuatona', piyapinēnpitaso pa'pi pa'yanpi. ⁹ Ina quëran Apraan amatahuaton, itapon:

—¡Ma'huantacha nitapirancoihuë paya! ¡Caso co maquë tēranta tēhuëtëranquënhuë'! Quëmaso nipirinhüë', napotatoncoi panca yaaoshahuanpirancoihuë'. Ca aoshahuanatonco, quëmopinëhuëpita, piyapinëhuëpita, inapita, na'inchitonhuë'. ¡Co naporëhuë'! ¹⁰⁻¹¹ ¡Ma'ta yonquiaton, napotopirancohuë'? itërin. Napotohuachina, Apraani itapon:

—Isëquëso', co manta Yosë natëpihuë'. Sa'ahuë

matiinacoso marë' tēpaponaco caso', ta'to naporahuë. ¹² Naporahuaton Saraso', oshihuë anta'. Ina tataquëranchin nipiraihuë', mamahuëi quëranso', nisha ninai. Napoaton cari manahuë. ¹³ Yosë chachin, tatahuë ya'huërin quëran pipicaso' camaihuachincora, sa'ahuë sha'huitërahuë: “Insëquë tēranta pa'nëhuaquë: ‘Inaso yo'yo masho,’ tēquë ta'a, itërahuë,” tēnin Apraan.

¹⁴ Ina natanahuaton, Apimiricoso sa'in quëtaantarin. Naporahuaton, ohuicaro'sa', ohuacaro'sa', inapita quëtërin. Piyapinēnpita camaicaso marēnta': Quëmapi'sa', sanapi'sa', inapita quëtërin. ¹⁵ Ina quëtahuaton, itërin:

—Ni'quë iya, no'panëhuëso pancana, insëquëso costaranquë ya'huëquë', itërin. ¹⁶ Saranta', itapon:

—Ni'quë imoya, yo'yo masho huaranca coriqui prata quëran nininso' quëtërahuë. Ya'ipiya quëran co tēhuëransohuë' nitotacaiso marë' ina nápo quëtarahuë. Co insonta pinoinquënso ya'huërinhuë'. ¹⁷ Ina quëran Apraan, Yosë nontërin Apimirico marë'. Ina sa'in, cosonanēnpita, inapita marēnta', Yosë nontërin. Nontohuachina, Yosëri anoyatërin. Naquëranchin hua'huasha ya'huëtaantacaiso marë' anoyatërin. ¹⁸ Siniorori nani Apimirico ya'huërinquë, sanapi'sa ana'intopirinhüë'. Ama hua'huanacaiso marëhuë', Sara na'in quëran napotopirinhüë'. Napoaton Apraani Yosë nontërin inari anoyatacaso marë'. Napohuachina, Yosëri Apimirico sa'in, piyapinēnpita sa'ina', inapita anoyatërin. Hua'huasha ya'huëtaantacaiso marë' anoyatërin.

21

Isaco nasitërinso'

¹ Sha'huitërinso chachin, Siniorori Sara catahuarin. ² Ina nohuanton napoin quëran cayorin huachi. Tahuëri nanihuachina, quëmapia'huaya huairin. Inaso', Apraan mashoya nicaquë huarë' hui'nahuaninso hua'huatërin. Yosëri sha'huitërinso tahuëri'sa chachin, hui'nin nasitërin. ³ Sa'inquë chachin hui'nahuaninso nasitohuachina, Isaco itërin. ⁴ Yosë camaitërinso chachin posa tahuëritohuachina, marca acotërin. ⁵ Apraan pasa pi'ipitaso', hui'nin Isaco itërinso', nasitarin. ⁶ Naporo' Sara yonquirin: “Yosë catahuarinco ni'ton, capa cancantato, tëhuarahüë. A'napitanta', hua'huanahuëso nitotohuachina', ya'ipiya quëran capa cancantatona tëhuapona'. ⁷ Co hua'huana'picohüë ni'to, co inso tëranta Apraan nontaton: ‘Tëhuëenchachin Saraquë hui'nahuanaran,’ co ichitonhuë'. Inaso nipirinhüë', máshoya niponahuë', hui'nahuanin huachi,” tënin.

Acara, Ismairo, inapita Apraani a'parinso'

⁸ Isacoa'huaya oshaquëran so'sohuachina, a'shini a'potërin. A'potërinso tahuëri, capa cancantacaiso marë' Apraan panca pita ninin. ⁹ Capa cancantapirinhüë', Saraso' co noyahuë' cancantërin. Cosona hua'huini Isaco monaton ya'nipitarin ni'nin. ¹⁰ Napoaton Apraan sha'huitërin: “iCosonaso', hua'huinë chachin, a'paquë pa'in! Isacoso hua'huahuë chachin ni'ton, co nohuantërahuë' quëma ma'shanënpita cosona hua'huionta quëtacaso',” itërin. ¹¹ Ina natanaton, Apraan panca sëtërin. Hui'nin ni'ton,

sëtëyarín. ¹² Sëtöpirinhuë', Yosëri itërin: “Ama hui'napi marë' sëtëquësöhuë'. Co cosonanën marë' tëranta sëtacaso ya'huërinhuë'. Ma'sona Sara nohuantërinso niqüë'. Isaco quëran pipipisopita, noya noya catahuararahuë. Inapita mini yonquiato nani sha'huitëranquën nisapaso'. ¹³ Cosona hua'huionta catahuarahuë. Ca nohuanto, shinpita panca nacion ocoiaponá'. Hui'nán chachín anta ni'ton, catahuarahuë,” itërin.

¹⁴ Tahuëririnquë tashiramiachín Apraanso', Acara quëtacaso marë' cosharo manín. A'nara sha'huëtë morsaquë i'sha ta'panahuaton, quëtërin. Hui'nionta Ismaíro itërinso', a'paantërin quëpacaso marë'. Inahuaso pa'pachinara, Piirsipa inotëro parti chihuëatona', topinán pa'sápi. ¹⁵ I'sha sha'huëtë morsaquë ya'huërinso', ta'quípi. Ta'quihuachinara Acaraso', naraa'huaya tashinantërianaquë hua'huín acorahuaton, patërin. ¹⁶ Aquëmiachín pa'sahuaton, huënsëconín. Ama hua'huín chimínso nicacaso marëhuë', inaquë huënsëconín. Huënsëhuachina, hui'napiso na'nërin huachi.

¹⁷ Yosëri, hui'napi na'nërinso' natanín. Napoaton Yosë anquëninëni, inápa quëran përasahuaton nontërin: “¿Ma'ta Acara onporán? ¿Ama pa'yanquësöhuë'! Yosëri, hui'napi na'nërinso' natanín. ¹⁸ Manóton pa'sahuaton, macontaquë'. Ama patëquësöhuë'. Ca nohuanto, hua'huan quëran panca nacion pipipon,” itërin. ¹⁹ Naporo' Yosë nohuanton, Acara a'na posoquë i'sha quënanín. Inaquë pa'sahuaton, sha'huëtë morsaquë manín. Ina masahuaton, hua'huín

o'shitonin.

²⁰⁻²¹ Yosëri, hui'napi catahuarin ni'ton, nóya a'shinin. Paran inotëro parti ya'huëpi. Míso pë'chinantërin. Oshaquëran a'shini Iquipito sanapi yoniton, acoantërin.

Apimirico Apraanë anoyatopiso'

²² Naporo tahuëri'sa pochin Apimirico pa'nin Apraan nontapon. Huicororë' pa'nin. Inaso', Apimirico sontaronënpita camairinso'. Inaquë Apimiricori Apraan itapon:

—Tëhuëchachin quëmaso' nani ma'sha nipatana, Yosë catahuarinquënso ni'nai.

²³ Napoaton isëquë chachin Yoscoarë' ta'ton sha'huitoco: Ama hui'nahuëpita, shihuëpita, ama ca tëranta', ma'sha onpotancoso marëhuë', sha'huitoco. Carinquënso nosoroatënquën co ma'sha onpotëranquënhuë'. Inapochachin quëmanta noya ni'coi. A'napita ya'huëhuano'santa', noya ni'camaso marë' Yoscoarë' ta'ton sha'huitoco, itërin. ²⁴ Napotohuachina Apraan tapon:

—Yoscoarë' co ma'sha onpotaranquëmahuë', itërin.

²⁵ Napoaponahuë', Apraani itaantapon:

—Carinquëmaso', noya yonquirapiranquëma'. Quëma piyapinënpitaso nipirinhüë', a'nara poso ihuaraiso matërinacoi, itërin. ²⁶ Ina natanahuaton, Apimiricori itapon:

—Co sha'huitërancohuë' ni'ton, ipora huarë' namaso natanahuë. Inpitaso inapotomarinquën. Co caso nitotërahuë', itërin. ²⁷ Napotohuachina, naporo tahuëri cato chachin, noya ninitona ya'huëcaiso marë' anoyatopi. Yoscoarë' ta'tona',

anoyatopi. Ina quëran anoyatopiso yonquicaiso marë' Apraani ohuicaro'sa', ohuacaro'sa', inapita manin. Masahuaton Apimirico quëtërin.
²⁸ Naporahuaton canchisë ohuica nanoyan nipsisopita huëntonën quëran nisha acoarin.
²⁹⁻³⁰ Nisha acoaso', Apimiricori itapon:

—¿Ma'marëta canchisë ohuicaro'sa nisha acoaran? itërin.

—Isopita canchisë ohuica, quëtaranquën: “Tëhuënychachin Apraani ina poso ninin,” ta'camaso marë' quëtaranquën, itërin. ³¹ Napoaton ina ro'tëso', Piirsipa itopi. Inaquë cato chachin Yoscoarë' ta'tona', anoyatopi ni'ton, ina pochin nohuitopi. ³² Nani anoyatohuachina Apimiricoso', Huicororë chachin huiristino'sa no'panën parti paantapi.

³³ Nani pa'pachinara, Apraanso inaranchin Sinioro chinotërin. Inaso': “Yosë ya'huëmiatërinso',” itopi anta'. Inaquë chinotaton, a'nara tamarisco nara sha'nin. Nani sha'huirahuë chachin ina no'paso', Piirsipa itopi. ³⁴ Hua'qui Apraan huiristino'sa no'panënaquë, yacapatërin.

22

Yosëri Apraan tënirinsó'

¹ Ina piquëran Yosëri: “¿Tëhuënychachin ta'ma Apraan natërinco to?” ta'ton, tënicaso marë' përarin:

—Apraan, itërin.

—Ma'ta Sinioro ya'huëarahüë, tënin Apraan.

² Naporo' Yosëri itapon:

—Hui'nan Isaco itëranso', a'naíchin ni'ton, nosoromiatëran. Ina nipirinhüë', masahuaton

Moria parti quëpaquë'. Inaquë canconpatan, a'na motopi a'notaranquën. Inaquë chinotancoso marë' ina tëparahuaton, ya'ipi ahuiquitëquë', itërin.

³ Tahuëririnquë Apraanso', tashiramiachin huënsëintarahuaton, tapatarin huachi. Ihuë Yosë chinotaton ahuiquitacaso marë' pë'shitërinso', moranëinquë a'mitërin. Ina quëran hui'nin, cato piyapinënpita, inapita quëparin. Yosëri sha'huitërinquë pa'nin huachi.

⁴ Cara tahuëri quëran Apraanso', Yosëri sha'huitërinso' no'pa' notërin. ⁵ Naporo' piyapinënpita itapon:

—Isëquë ninatacoi. Moranta isëquë patarahuë. Quiyaso' amasha aquëcha pa'sahuatoi, Yosë chinotarai. Nani chinotohuatoi o'mantarai, itërin. ⁶ Ihuë Yosë chinotaton ahuiquitacaso', Isaco apitëntërin. Inaoranta cosoroa'hua, pë'to ra'pi, inapita manin. Ina quëran pa'pi huachi.

⁷ Papon pochin Isacori, Apraan itapon:

—¡Tata! itërin.

—¿Ma'ta conpaa'hua'? itërin pa'pini.

—Ni'quë tata, nani ihuë ya'huërin. Pë'to ra'pinta ya'huërin. Carniroa'hua ya'ipi ahuiquitacaso marëso': ¿Intoparanta manë'? itërin Isacori.

⁸ —Yosë nohuanton conpa ya'huapon, itërin pa'pini. Ina quëran, paantapi.

⁹ Yosëri sha'huitërinquë canconpachinara, Apraanso a'nara artaro ninin. Tënirahuaton, ina aipi ihuë acorin. Ina quëran hui'nin tonporahuaton, ihuë aipi acorin. ¹⁰ Inaquë acorahuaton tëpacaso marë' cosoroa'hua manantërin. ¹¹ Naporo chachin Sinioro anquëninëni, inápa quëran përarin:

—¡Apraan! ¡Apraan! itërin.

—Ma'ta Siniro ya'huërahuë, itërin Apraani.
¹² Siniro anquëninënisó', itapon:

—Ama hui'nán tëpaquësohuë'. Tëniponquën napotopiranquënhuë', iporaso' nani nitotërahuë. Ya'ipi cancanën quëran huarë' imaranco tënahuë. Hui'nán a'naíchin nipirinhüë', co apiratërancohuë ni'ton, nitotërahuë, itërin. ¹³ Naporo' Apraan tahuërahuaton ni'pirinhüë', a'nara carniro quënanin. Yosë nohuanton pomonën quëran, nara'huaya së'paquëncuë a'tënin. Ina masahuaton hui'nin ya'huërenamën tëparin. Inapotaton, Yosë chinotacaso marë' ya'ipi ahuiquitërin. ¹⁴ Ina quëran Apraani ina ro'të aninahuanin. “Pahuantërinpoaso' Siniro quëtërinpoaquë,” itërin. Napoaton, iporahuanta ina pochin nohuitapi. “Motopiquëso', pahuantërinpoasopita Siniro quëtërinpoa',” topi nonatona'.

¹⁵⁻¹⁶ Siniro anquëninëni, naquëranchin inápa quëran Apraan përaton itapon:

—Siniro naporin: “Ya'ipi cancanën quëran huarë' natëtonco, a'naíchin hui'nán nipirinhüë' co apiratërancohuë'. Inaporanso marë' noya ni'nanquën. Caso Yosëco ni'to, no'tëquën sha'huitaranquën. ¹⁷ Noya nicatëncuën catahuamiataranquën. Ca nohuanto shiparinpita, tayoraro'sa nápo na'apona'. Marë yonsancuë inotëra'huaya nápo, na'amiatapona'. Naporahuaton, inapitaso inimiconëna minsëra'piapona'. ¹⁸ Quëma natëranco ni'ton, ya'ipi isoro'paquë naciono'sa ya'huërinso'pita, shiparinpita quëran catahuararahüë,” itërin.

19 Nani Yosë chinotahuatona', Apraanso hui'ninë chachin piyapinënpita quëparitopiquë, pa'mantapi. Ina quëran ya'ipi chachin, Piirsipaquë panantapi. Inaquë Apraan hua'qui ya'huërin.

Nacoro hui'ninpita nipiso'

20 Hua'quimiachin ya'huapona pochin, Apraanso natantërin. “Miricanta', Nacoro sa'in nininso', Sara pochachin hua'huanin anta',” itopi. 21 Paninanso', Os itopi. Ina quëran niantarinso', Pos itopi. Ina quëran a'nanta niantarinso', Quimoino itopi. (Quimoinonta hui'nahuanpachina, Aramo itopi.) 22 Quimoino quëran nasitaantapi: Quisito, Aso, Piritasi, Itarapi, Pitoiro, inapita. 23 Ina Pitoiro mini, Nipica pa'pin. Nacoroso', Apraan iya'huain. Ya'ipiya quëran Miricaso', posa hua'huinpita ya'huëtërin. Ina nápo Nacoroso', sa'inquë chachin hui'nahuanin. 24 Naporahuaton a'na sa'inquënta hui'nahuanin. Ina sa'inso', Nioma itopi. Inaquë hui'nahuaninsopitaso': Tipa, Caamo, Taas, Maaca, inapita.

23

Sara chiminonso'

1 Saraso', pasa cato shonca canchisë pi'i icanin.
 2 Ina quëran Quiria-arpa ninanoquë chiminin. Ina ninanoso', Ipron itopi anta'. Inaso Canaan parti ya'huërin. Sa'in chiminonso marë' Apraanso', sëtaton, na'nërárin, ayanárin, naporin.
 3 Ina quëran, sa'inco' nonën patahuaton, ya'huëhuano'sa nontapon pa'nin.

Ya'huëhuano'saso', itiro'sa itopi. Hua'ano'sa
nipsisopita niyontoyantopiquë, quënanconin.
Inaquë nontahuaton itapon:

⁴ —Caso co ya'huëhuancohuë' niporahuë',
yacaparanquëma'. Sa'ahuë chiminin
ni'ton, chiminpatamara nipo'moramaso'
no'pa' pa'antoco canta topirahuë, itërin.
⁵ Napotohuachina, Iti hua'ano'sari itapona':

⁶ —Natanquë sinioro sha'huichinquën. Yosë
huayoninquën ni'ton, quëmaso' chiníquën
nanantëran. Nipo'moraiso' no'pa' insosona
noya noya ni'nanquë, sa'anco' po'moquë'.
Co incoi tëranta apiratarainquënhuë', itopi.
⁷⁻⁸ Napotohuachinara, Apraanso huanirahuaton,
itiro'sa nontaantacaso marë' mónsho tënin:

—Tëhuënhachin isoporinquë sa'ahuëco'
po'moca'huaso nohuantohuatama', catahuaco.
Canpitari ya'huërënamëhuë Sohuaro hui'nin Ipron
itopiso', nontoco topirahuë. ⁹ Maquipiraquë
nanin ya'huërinso', pa'anchinco. Inaso
no'panën intonquë ya'huërinso'. Onposona
pa'tërinso' no'tëquën pahuërëtarahuë. Inapohuato,
chiminpatoi nipo'moca'huaiso marë' isoporinquë
ya'huëtarinco huachi. ¹⁰ Ipronta Iti piyapi.
Inanta inaquë chachin nisarin ni'ton, a'napita
hua'ano'sa natantonëinquë inaora chachin
Apraan sha'huitërin. Chiníquën nonin
ninano ya'coanataquëchin, na'huëpisopitanta',
natanacaiso marë':

¹¹ —Ama sinioro napoquësuhuë'. Topinan
naninso quëtaranquën. Inainpichin no'pa'
ya'huërinsona', quëchinquën. A'napitanta

natantonënguë sha'huitaranquën. Napoaton sa'anco' po'moquë huachi, itërin.

¹² Napotopirinhüë', Apraanso ya'huëhuano'sa in-achintopiso nitotaton, anoyatarin. Naquëranchin ya'huëhuano'sa ni'tonënguë mónsho taantarin.

¹³ A'napitanta natantonënguë, Ipron itaantapon:

—Natanquë api nontaanta'inquën topirahuë. Onpopionta no'pa marë' pahuërë' maquë'. Naporo huarë' sa'ahuëco' po'moarahüë, itërin.

¹⁴⁻¹⁵ —Noya sinioro pa'. Ina no'paso', catapini pasa coriqui prata quëran nininso' pa'tërin. Canpoaso ma'huaënpoa ni'tëhua', co inaíchin marë' aquëtë huarë' nonsápaso ya'huërinhuë'. Napoaton, po'mochanquë sa'anco huachi, itërin.

¹⁶ Napohuachina, Apraanso ina nápo marë' anoyatërin. Ina quëran Iti hua'ano'sa ni'tonënguë, no'tëquën pahuërëtërin. ¹⁷⁻¹⁸ Inapoaton Apraani, Ipron no'panën Maquipiraquë ya'huërinso', pa'anin. Ina no'paso', insina nararo Mamiriri hua'anëntërin quëran, pi'i pipirinso parti quëparitërin. No'pa', nanin, nararo'sa inainpichin ya'huërinso', inapita Apraani hua'anëntërin huachi. Iti hua'ano'sari ya'ipiya quëran nitotopi. Ninano ya'coanataquëchin na'huëpisopitanta', nitotopi.

¹⁹ Nani anoyatahuaton Apraanso', Maquipira naninquë sa'inco' po'morin huachi. No'pa' pa'aninquë napotërin. Ina no'paso' sha'huirahuëso chachin, Mamiriri hua'anëntërinso no'pa quëran, pi'i pipirinso parti quëparitërin. Ina ro'tëso', Ipron itopi anta'. Canaan parti ya'huërin. ²⁰ Ina pochin Apraan, no'pa',

nandin, inapita pa'anaton, hua'anëntërin. Itiro'sari, pa'antërin nipa'pitacaiso marë'.

24

Isaco marë' sanapi yon'ipiso'

¹ Apraan nani noyá mashotërin huachi. Nani ma'sha nininguë Siniorori catahuamiatërin. ²⁻³ A'na tahuëri, piyapinën masho masho nininso', përarin. Inari ya'ipi ma'shanënpita a'pairin. Huë'pachina itapon:

—Natëancoso nitota'huaso marë', tonaroana së'huatoco. Së'huatatonco: “Sinioroso Yosë ni'ton, inápaquë hua'anëntaton, isoro'panta hua'anëntërin. Ina ni'sárinco ni'ton, no'tëquën natëaranquën. Co isoporinguë Canaan sanapi nininso', Isaco macacaso ya'huërinhuë',” itoco.

⁴ Quëma chachin hua'huatërahuëso no'paquë paquë'. Inaquë pa'sahuaton, quëmopinëhuëpita quëran sanapi yonítëquë', itërin.

⁵ Napotohuachina, piyapinëniso itapon:

—Napotiranhuë', sanapi yonirahuëso co yaimaquintahuachincohuë': ¿Onpochita? ¿Hua'huatëranso parti hui'nán quëpamanta'i ti? itërin. ⁶ Napotohuachina, Apraani itapon:

—¡Ama napoquësohuë'! ¡Co inaquë quëpamantacaso ya'huërinhuë'! ⁷ Sinioroso' Yosë ni'ton, inápaquë hua'anëntërin. Nani ina sha'huitërinco iso no'pa' shihuëpitari hua'nëntacaso'. Iráca tatahuë ya'huërin no'pa quëran ocoirincó. Quëmopinëhuëpita ya'huërin parti quëran ocoirincó huachi. Ocoirahuatonco isëquë quëninco. Inari chachin anquëninën a'pararin catahuainquënso marë'.

Ina nohuanton, sanapi nohuantarin isëquë huëcacaso'. ⁸ Sanapi isëquë huëcacaso co nohuantohuachinhuë', naporu huarë' Yoscoarë' tēnanso co na'intarinquēnhuë'. Nipirinhue' ama onporonta inatohua hui'nahuë quëpaquësohuë', itërin.

⁹ Napotohuachina, piyapinëni Apraan tonaroananën së'huatërin. Së'huatahuaton: "Yoscoarë', sha'huitërancoso chachin, nisarahuë," itërin. ¹⁰ Itahuaton, tapatarin huachi. Hua'anën ma'shanënpita, pa'ton pa'ton nininsopita, huayonahuaton, nicanatacaso marë' tapararin. Shonca camiyuquë apë'pëtahuatona', Nacoro ninano itopiquë, pa'pi huachi. Inaso ninano', Misopotamia parti ya'huërin.

¹¹ Pa'sápatona', canconpi huachi. Ninano aipiran, yatashirahuaso canconpi. Naporu oraquë nano'sa i'sha macapona posoquë huë'sapi. Apraan piyapinënso' camiyoro'sa a'na poso pirayan achinotarin. ¹² Naporahuaton inaquë chachin Yosë nontërin: "Ni'quë Siniro, quëmaso Yosënuquën. Hua'anëhuë Apraan, natërinquën. Hua'anëhuë nosoroaton catahuaco. ¹³ Nano'sa i'sha macapona huëcasoi', iso poso pirayan ninatapo. ¹⁴ Insoso nanon: 'Yonshanën chinohuaraqüë', canta pi'piyan i'sha o'opainquën,' itohuato: 'O'oquë api, camiyonënpitanta machi o'oina,' ichinco. Ina quëran piyapinën Isaco marë' sanapi huayonanso', nohuitarahuë. Ina pochin nitohuachinco: Tëhuënhachin hua'anëhuë Yosëri nosoroaton catahuarin, tosarahuë," itërin.

¹⁵ Orarinso' co tiqiyátërasohuë', a'nara

nanon yonsha pitēnahuaton, huē'sarin ni'nin. Inaso nanon, Pitoiro hui'nin. Nipica itopi. (Pitoiroso', sha'huirahuēso chachin Nacoro hui'nin. Miricaquē hui'nahuaninso'. Nacoronta Apraan iya'huain.) ¹⁶ Nipicaso', noyápiroyanchin. Naporahuaton nanon, co quēmapiri sē'huayátērarinhuē'. Canquirahuaton posoquē nohuaramarin. Yonshanēn amēntaitērinso pitēnahuaton, panantapirinhue', ¹⁷ Apraan piyapinēni ta'arahuatōn, icantonin. Icantahuaton, itapon:

—Canta apia'hua, yonshanēn quēran pi'pian i'sha o'opainquēn topirahuē, itērin.

¹⁸ —O'oquē api, itērin Nipicari. Napotahuaton, yonshanēn chinohuararin. Inapoaton o'shitacaso marē' sē'quētērin. ¹⁹ Nani o'opachina, Nipicari itapon:

—I'sha maantarahuato, camiyonēnpitanta o'opiquē ta'panchi nohuantopiso' o'oina', itērin. ²⁰ Itahuaton, a'naromarēáchin pē'tahuario'sa o'opiquē, ta'panarin. Ya'ipi camiyoro'sa', o'ocai huarē' inaporin. ²¹ Inapaso', Apraan piyapinēnso' co manta taponahuē', topinan ni'sárin: “Tēhuēnchachin Siniro catahuarinco ni'ton, ¿co topinan iratomaracohuē ti?” tēnin yonquiaton. ²² Camiyoro'sa nani o'opachinara, Apraan piyapinēnso', oro quēran po'moitēra pochin nipiso' manin. Saota cramo pochin quē'ninso'. Ina masahuaton, Nipica nitēananēnquē a'tētērin. Naporahuaton cato a'sontanpa oro quēran nipiso', quētērin. A'naya a'naya pasa na'con cramo quē'ninso', quētērin. ²³⁻²⁵ Inapita quētahuaton, natanin:

—¿Ma'ninta quëmaso' tata?

—Caso tatahuë Pitoiro. A'shinso', Mirica itopi. Tata pa'pinso' Nacoro itopi.

—¿Ya'huërin canpita pëinëmaquë chinota'huaiso to?

—Ya'huërin mini. Camiyoro'santa capacaiso ya'huërin, itërin Nipicari.

²⁶⁻²⁷ Ina natanaton, Apraan piyapinënso isonin. Isonin quëran Yosë chinotaton itapon: “¡Ma noyacha Sinioroso paya! Inaso Yosë, hua'anëhuë Apraan natërinso'. Tëhuënhachin hua'anëhuë nosoroaton, noya catahuaantarin. ¡Quëmopinënpita pëinënquë huarë' no'tëquën quëninco!” tënin.

²⁸ Nipicaso' ta'arë'nachin a'shin pëinënquë pa'nin. Inaquë ya'ipi naporinso sha'huiontarin.

²⁹⁻³⁰ Nipicaso' a'na yo'in mashonën ya'huëtërin. Inaso', Napano itopi. Po'moitëra pochin nininso' oshin quëtopiso' nicaparin. A'sontanparinsopitanta', nicaparin. Sha'huirinsonta natanahuaton, Apraan piyapinën yonicaso marë' posoquë ta'amarin. Ina pirayan, camiyonënpitarë chachin huaniárin quënamarin. ³¹ Inaquë nontaton itapon:

—Huëquë api. Quëmaso' Sinioro noya catahuarinquën. ¡Co aipiran quëparitamaso ya'huërinhuë! Nani pëi taparahuë canpita marë'. Camiyoro'santa huë'ëcaiso', nani taparahuë, itërin.

³² Napotohuachina, pëiquë pantapi huachi. Inaquë Napanori pë'pëtoro'sa chinohuararahuaton, camiyoro'sa a'carin. Apraan piyapinën, ca'taninsopitarë chachin nipa'morantëcaiso marënta', i'sha quëshirin.

³³ Cosharo acotohuachinara, Apraan piyapinënso' tapon:

—Co'huara coshachátërapohuë', ma'marësona huë'nahuëso'ton, sha'huita'huanquëmaso ya'huërin, tënin.

—Ina'ton nipachin sha'huitocoi, itërin Napanori.

³⁴ —Caso Apraan piyapinënco. ³⁵ Siniorori hua'anëhuë catahuamiatërin ni'ton, pa'pi notohuaro' ma'sha ya'huëtërin: Ohuacaro'sa', ohuicaro'sa', inapita notohuaro' pë'tahuarin. Naporahuaton oro, prata inapita ya'huëtërin. Piyapinënpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', inapita ya'huëtërin. Camiyoro'sa', moraro'sa', inapitanta na'a pë'tahuarin. ³⁶ Naporahuaton sa'in Sara itopisona', a'naíchin hua'huanin. Paiya nicaponahuë', quëmapi hua'huanin. Inari iporaso', ya'ipi hua'anëhuë ma'shanënpita, hua'anëntapon huachi. ³⁷ Hua'anëhuë camairincoso', natëca'huaso marë' nani Yoscoarë' ta'to sha'huitërahuë. Naporo' napotërinco: “Co isoporinquë Canaan sanapi nininso', Isaco macacaso ya'huërinhuë'. ³⁸ Tatahuëi quëran quëmopi ninaisopita ya'huëpiso parti tëhuënchinso' paquë'. Inaquë pa'sahuaton, huëntonëhuë quëran chachin sanapi hui'nahuë marë' matomaquë',” itërinco. ³⁹ Napotohuachincora, cari itërahuë: “Quëmaso' hua'anëhuënquën nipiranhuë' nonchinquën: Pa'pato, co'so' sanapi yaimaquintahuachincohuë' ¿Ma'ta onpo'i?” itërahuë. ⁴⁰ Napotohuatora, sha'huitërinco: “Ni'quë', caso Sinioro iranën no'tëquën pa'tërahuë ni'ton, anquëninën a'pararin

catahuainquënso marë'. Ina nohuanton, noya pa'sahuaton sanapi quënamaran. Tatahuëi quëran quëmopinëhuë hui'nin chachin, hui'nahuë marë' matomaran. ⁴¹ Quëmopinëhuë co hui'nin yaa'pantihuachinquënhuë', naporo huarëáchin Yoscoarë' tënanso', co na'intarinquënhuë',” itërinco.

⁴² Napoaton huë'sápatoi, ipora tahuëri posoquë canquirai. Inaquë Yosë nontato napotërahuë: “Sinioro quëmaso Yosëinquën. Hua'anëhuë Apraan chinotërinquën. Ni'quë Sinioro. Tëhuëncachin quëma catahuararanco noya huë'nahuë nipachinso', ⁴³⁻⁴⁴ iso poso pirayan nontaranquënso' natanco. Apira sha'huitohuatëinquën inachachin niin tënahuë. Inso nanonsona, i'sha macapon o'marinso', cari natanpato: ‘Canta pi'piyan yonshanën quëran i'sha o'opainquën,’ ichi. Napotohuato: ‘O'oquë api. Camiyonënpitanta machi o'oina,’ ichinco. Ina quëran hua'anëhuë hui'nin marë' sanapi huayonanso', nohuitarahuë,” itërahuë.

⁴⁵ Orarahuëso', co tiquiyátërasocohuë', Nipica o'marin ni'nahuë. I'sha macacaso marë' yonshanën pitënahuaton, posoquë o'marin. Paaparahuato: “Canta api i'sha quëtoco topirahuë,” itërahuë. ⁴⁶ Napotohuatora, yonshanën a'naroáchin chinohuararahuaton, itaponco: “O'oquë api, camiyonënpitanta machi o'oina,” itahuatonco, o'shitërinco.

Camiyoro'santa', o'shitërin. ⁴⁷ Ina quëran cari natanahuë: “¿Ma'ninta quëmaso' tata?” itërahuë.

“Caso tatahuë, Pitoiro. Inaso', Nacoro hui'nin. Miricaquëya hui'nahuaninso',” itërinco. Itohuachincora, a'nara po'moitëra

pochin nininso' nitëananëncuë a'tëntërahuë. Naporahuaton cato a'sontanpacaso quëtërahuë. ⁴⁸ Ina quëran isonahuato, Sinioro chinotërahuë: “¡Ma noyanquëncha quëmaso' Sinioro paya! Quëmaso Yosëncuën, hua'anëhuë Apraan natërinquën. Noya quënanco ni'ton, no'tëquën canquirahuë. Hua'anëhuë hui'nin acoantacaso marë' quëmopinën hui'nin chachin quëpatarahuë,” itërahuë, Sinioro chinotato. ⁴⁹ Iporaso huachi, sha'huitoco nitochi. ¿Tëhuëncachin hua'anëhuë nosoroapoma ti? Co'so' nohuantohuatamahuë', sha'huitoco inanta nitochi. Nani nitotohuato ma'sona nica'huaso' yonquiarahuë huachi, itërin.

⁵⁰ Napotohuachina, Napano, Pitoiro, inapitari itopi:

—Ya'ipi naporansopita Sinioro nohuanton naporin tënai. Napoaton, so'yachin nipachin. ⁵¹ Ma'tana Nipica ya'huëarin. Siniorori ina pochin nohuantërin ni'quëhuarë', quëpaquë'. Hua'anën hui'nin so'yachin, itopi.

⁵² Napopiso natanahuaton, Apraan piyapinënso isonin. Isonahuaton, no'paquë huarë' monshomarin: “Yosparinquën Sinioro,” itërin.

⁵³ Ina quëran notohuaro' ma'sha quëinsopita o'quirin. Oro quëran, prata quëran, ina quëranpita nipiso', Nipica nicanarin. A'mocasonta', pa'ton nininsopita quëtërin. A'shin, yo'in, inapitanta notohuaro' ma'sha pa'ton nininsopita quëtërin. ⁵⁴ Naporo huarë' Apraan piyapinën, ca'taninsopitarë chachin, coshatopi, o'opi, napopi. Naporahuatona naporo tashi inaquë chinotopi huachi.

Tahuëririnquë capayatahuaton, Apraan piyapinënso Nipica pa'pin, yo'in inapita itapon:

—Ipora tahuëri hua'anëhuë ya'huërinquë ya-paantarahüë ta'a, ténin. ⁵⁵ Napopirinhüë', Nipica yo'inso a'shinë chachin, itapona':

—Shonca tahuëri tēranta nanon quëparichin. Ina piquëran noya imasarinquën huachi topirahuë', itopi. ⁵⁶ Itopirinhüë', Apraan piyapinënso napoantarin:

—Ama aquëtë huarë' ahua'quicosohüë'. Yosë nohuanton, noya huëcato, co topinan iratërahüë'. Napoaton hua'anëhuë ya'huërinquë pananta'huaso ya'huërin ténahuë, itërin. ⁵⁷ Napohuachina, itaantapi:

—Pa'ahua nipachin nanon përahua'. ¿Ma'tama ichinpoa pa'? topi. ⁵⁸ Nipica përasahuatona', natanpi:

—¿Ipora tahuëri chachin nohuantëran iso quëmapi imacaso to? itopi.

—Nohuantërahüë mini, ténin.

⁵⁹ Napohuachina, Nipica pacacaso nohuantopi huachi. Ina aso'sorinso sanapinta', a'pantopi. Naporahuaton a'napitanta piyapinënpita, sanapi'sa nininso' a'pantopi. Apraan piyapinën, ca'taninsopita, inapitanta noya a'papi huachi. ⁶⁰ Nani yapa'pachina, yo'ini nóya yonquirapiton iso pochin sha'huitërin:

“Oshira, Yosë catahuainquën.

Pa'pi nohuantërai, noya hua'huanaton, notohuaro' amiparinpita ya'huëtiinquënso'.

Naporahuaton amiparinpitanta',

Yosëri catahuain inimiconënapita minsëra'piaina',”
itërin.

61 Nani nontohuachinara, Nipicaso piyapinēnpitarē chachin, camiyoro'saquē ya'mitēahuatona', Apraan piyapinēn imapi. Ina pochin Apraan piyapinēn, Nipica matomarahuaton, huēnantarin huachi.

62-63 Naporo' Isacoso', Niquipi parti ya'huēarin. “Nanpiton ni'sárinco'so' poso,” itopiquē Yosē yonquiapon pa'nin quēran, huēnantárin. Nani yatashirapaso', a'nanaya ni'pirinhuē', ni'toro'sa camiyonēnapitarē chachin canquirapi ni'nin.

64 Nipicanta', Isaco ni'sahuaton, camiyonēn quēran nohuararin. 65 Nohuararahuaton Apraan piyapinēn natanin:

—¿Inta pasoso' quēmapí canpoataquēchin huē'sarin? itērin.

—Ina mini Isaco. Hua'anēhuē Apraan hui'nin, itērin. Ina natanahuaton, Nipicaso niimomototērinso' nē'mētēquē, nipa'shinayatērin.

66 Canconpachinara, piyapinēni ya'ipi naporinso Isaco sha'huitērin. 67 Ina quēran Isacoso', a'shinco nē'mētē pēinēnquē Nipica quēparin. Co hua'quiya quēranhuē' macaton, noya cancantērin. Pa'pi nosoromatērin. A'shin marē' sētápirinhuē', inapoaton noya cancantērin huachi.

25

Apraan Sitoraquē hui'nahuaninsopita

¹ Apraanso', a'na sa'in ya'huētaantarín. Inaso', Sitora itopi. ² Inaquēnta hui'nahuaantarín. Inaquē hui'ninpitaso': Simiran, Cocosan, Mitán, Matian, Isopa, Soa, inapita. ³ Cocosan hui'ninpitaso':

Sipa, Titan, inapita. Titan quëran pipipisopitaso': Asororo'sa', nitosoro'sa', niomoro'sa inapita. ⁴Matian hui'ninpitaso': Ipan, Ihui, Anoco, Apitan, Iritan inapita. Ya'ipi inapitaso', Sitora quëran pipipi.

⁵⁻⁶ Na'a hui'ninpita Apraan ya'huëtopirinhüë', Isacoráchin pochin ya'ipi ma'shanënpita, quëtërin. Sitoraquë, Acaraquë hui'nahuaninsopitaso', pi'piyan pi'piyan ma'sha nicanarin. Naporahuaton, nanpiso chachin niquë a'parin. Pi'i pipirinso parti ya'huëcaiso marë' a'parin. Co nohuantërinhuë' Isacorë' napopináchin ya'huëcaiso'.

Apraan chiminonso'

⁷ Apraanso ya'ipiya quëran, pasa canchisë shonca a'natërápo pi'i icanin. ⁸ Nani noyá mashoya nipachina, mashori quëparin. Chiminpachina, shimashonënpita, quënancontarin huachi. ⁹ Hui'ninpita: Isaco, Ismairo, inapitari, pa'pitopi. Maquipira naninquë po'mopi. Maquipiraso', sha'huirahuëso chachin, insina nararo Mamiriri hua'anëntërin quëran, pi'i pipirinso parti quëparitërin. Soaro hui'nin Ipron itopisoari, ina no'paso' hua'anëntopirinhüë'. (Inapitaso' itiro'sa'.) ¹⁰ Ina no'pa chachin iráca Apraan nanpipon itiro'sa', pa'antërin. Inaquë inanta', sa'incó' Sara itopiso' pirayan, po'mopi.

¹¹ Apraan chiminpachina, Yosëri Isaco, catahuamiatërin. Inaso Nipicarë chachin: "Nanpitan ni'sárinco'so' poso," itopiso' pirayan, ya'huërapi.

Ismairo quëran pipipisopita

12 Sha'huitëranquëmaso chachin, Apraan Acaraquëya hui'nahuanpachina, Ismairo itopi. Acaraso', iquipitoron. Sara piyapinën. Ismairo hui'ninpitaso', isopita: 13-15 Paninantërinso' Nipayo itërin. Ina piquëran niantapisopitaso': Sitaro, Atipiri, Mipisan, Misma, Toma, Masa, Atar, Tima, Quitoro, Nahui, Sitima inapita. 16 Ina nápo Ismairo hui'ninpita ya'huëpi. Shonca cato ya'ipiya quëran. A'naya a'naya no'panëna hua'anëntopiso', niapora'piapi. Ya'huëpisonta inapotopi. Naporahuaton, inapitaso inahuara inahuara huëntonënaquë, hua'an ya'conpi.

17 Ismairo pasa cara shonca canchisë pi'ipitaso' chiminin. Chiminpachina, pa'pitopi huachi. 18 Ismairo quëran pipipisopitaso', Apira parti, Shor parti, inapita partiro'sari ahuanapanirin. Inaquë, no'pa' macatona ya'huëpi. Iquipito notënanquë ya'huëpi. Ina partitaquëchin Iquipito quëran, Asiriaquë ira pa'ninso' na'huërin. Iinpitari, co nohuantopirinahuë', inaquë no'pa' macatona', ya'huëpi huachi.

Isaco hui'ninpita nasitërinso'

19 Iporaso Isaco naporinso sha'huichinquëma': Inaso', Apraan hui'nin. 20 Catapini shonca pi'ipitaso', sa'arin. Pitoiro hui'nin Nipica itopiso', manin. Inaso yo'in, Napano itopi. Inapitaso' arano'sa itopi. Patan-aran parti ya'huëpi. 21 Nipicaso', co nanitërinhuë hua'huanacaso'. Ina marë' Isaco Siniro nontërin. Napohuachina, nontërinso' natanahuaton, catahuarin ni'ton, Nipica cayorin huachi.

22 Catopia'huaya cayoaton, yo'namënquë niahuërapi natanin. Napoaton yonquirin. “Hua'huahuëpita iporaquëranchin niahuërapi ni'quëhuarë': ¿Ma'marëta aquëtë huarë' nanpiiso'?” tënin. Inapochin yonquiaton, Siniorori anitotacaso marë' nontërin. 23 Natanpachina, Siniorori itapon:

“Catopia'huaya cayoran.

Inapita shinpita quëran cato nacion pipipon.

Cato huënton nicatona', niahuërâpona'.

Ipora shimashonëna co'huara na-
sichâtëraponahuë',

niahuëpiso pochin nicapona'.

A'nara chini chiníquën nanantapon.

Naporahuaton hua'hua nininsoari

masho masho nininso camairápon,” itërin.

24 Napoin quëran, Nipica huaicaso nanirin. Catopia'huaya huairin. 25 Quëchitërinsoso'

quëhuashin aina'huatahuaton, ya'ipi anporotërin.

Napoaton Isao* itopi. 26 Ina pa'taso chachin,

iionta', a'na imirin quëran Isao matocanahuaton,

hua'huataantarin. Naporinso marë' inaso',

Cacopo† itopi. Isaco saota shonca pi'ipitaso',

hui'ninpita nasitapi.

Isao tëhuërinso'

27 Catopia'huaro'sa noya so'sopi. Isaoso'

hui'napitahuaton, ma'sha yonicaso pa'yatërin.

Míso inantërin. Cacoposo nipirinhüë', co

inaporinhüë'. Ya'huëpiqué pa'yatërin ya'huápaso'.

* 25:25 Isao: Isaoso' piyapi anporo yonquiatona', ina pochin nohuitopi. † 25:26 Cacopo: Cacoposo', monatonapi tapon naporin.

28 Isaoso', pa'pini na'con na'con pa'yatërin. Inantërinso capaton, napotërin. Ya'huërë' Nipicaso', Cacopo na'con na'con pa'yatërin.

29 A'na tahuëri Cacopo shantë a'itarin. Inapoaso Isaonta', inantapon pa'nin quëran, pa'pi cantotërin huënantarin. 30 Cacopo a'itërinso ni'sahuaton itapon:

—Nosoroco iya, tana yatëparinco caso'. Quëhuashin† cosharo anpiranso', canta quëtoco ca'i, itërin. 31 Napotihuachina, Cacopori itapon:

—Paninanquën ni'ton, na'con ya'huëtarinquën canacamaso'. Carinquën nipachin ya'huërëchinquën. Naporo huarë' iso cosharo quëtaranquën, itërin. 32 Napotihuachina, Isaoso' tapon:

—Ni'quë iyasha, tana caso yatëpararinco. Chim-inpatoso', paninan ninahuëso marë' cana'huaso' ya'huëtërinicosopita, topinan quëran nisarin, itërin.

33 —Yoscoarë' quëtaranquën itoco nipachin, itaantaran Cacopori. Napotihuachina, “Yoscoarë' quëtaranquën,” itërin. Inapoaton, Isaoso paninan nininso marë' canacaso ya'huëtërinicosopita, co pa'yatërinhuë'. 34 Naporo huarë' Cacopori, pan acotahuaton, shantë a'itërinsona o'huintërin. Nani ca'sahuaton, o'osahuaton, Isaoso' pa'nin huachi. Paninan nininso marë' canacaso ya'huëtërinso', co manta pa'tërinhuë pochin nitërin.

26

Isaco Quiraro ninanoquë naporinso'

† 25:30 Itomo: Itomoso', quëhuashin cosharo tëninso marë' inapochin Isao apoyatopi.

1 Naporo tahuëri'sa Isaco ya'huërinso parti panca tanarotopi. Apraan nanpiso tahuëri'sa napopiso pochin, ninin. Napoaton sa'in, piyapinënpita, inapitarë chachin Quiraro ninanoquë pa'pi. Huiristino copirno, Apimirico itopiso ya'huërinquë pa'pi. 2 Inaquë Siniotori ya'notahuaton, itërin: “Ama Iquipitoquë pa'maquësohuë'. Insëquësona quëparitacaso', carinquën sha'huitaranquën. 3 Ipora marëso', iso no'paquë ya'huëtaco'. Carinquën ca'tanatënquën catahuararanquën. Ya'ipi iso no'pa', carinquën quëtaranquën. Shiparinpitanta', ina chachin quëtarahuë. Tataparin Apraan nani sha'huitërahuë ni'ton, quëtaranquëma'. 4 Ca nohuanto quëma shiparinpita, na'amiatapona'. Tayoraro'sa pi'iro'tëquë ya'huërinso nápo, ya'huapona'. Inapitari ya'ipi iso no'paro'sa hua'anëntapona'. Naporahuaton, ya'ipi isoro'paquë naciono'sa ya'huërinso pitanta', shiparinpita quëran catahuararahué. 5 Apraanso': Ya'ipi sha'huitërahuësopita, camairahuësopita, pënënahuësopita, a'chintërahuësopita, ya'ipi inapita natërin ni'ton, napoarahué,” itërin.

6 Siniotori napotohuachina, Quiraro ninanoquë quëparitopi. 7 Ya'huëhuano'sari Nipica ni'sahuatona', so'in natanpachinara: “Sa'ahuë,” ta'caso nipirinhue', të'huaton nonpinin: “Oshihuë,” tënin. “Nipica noyápiroyanchin ni'ton, ya'huëhuano'sari macapona'. Ya'huërë' caso tëpaponaco,” ta'ton naporin.

8 Hua'qui quëran pochin Apimiricoso', huin-tananën quëran notëtarin. Notëtapirinhue', Isacori

Nipica apinorarin quënanin. ⁹ Naporo' amatahua-ton:

—¡Nipicaso', sa'an tënahuë! Ina niponahuë': ¿On-poatonta', “oshihuë,” tënan? itërin.

—“Ina na'intërinco tëpaponaco caso',” ta'to napo-
rahuë, itërin Isacori. ¹⁰ Napopirinhue', Apimiri-
cori itapon:

—¡Co napochitoncoihuë pora! Onpichin
sa'an inso ya'huëhuani tëranta', ichihuë'ërin.
Ina marë' quiyaso' oshahuaintoihuë', itërin.

¹¹ Napotahuaton, piyapinënpita camairin:

—Inquëma tëranta iso quëmapihuë nipon,
sa'inhue' nipon së'huahuatama', tëhuëenchachin
chiminarama', itërin.

¹² Ina pi'iquë Isaco inaquë iminapatërin.
Sha'tohuachina, Yosëri catahuarin ni'ton, pa'pi
notohuaro' nitërinso' manin. ¹³ Notohuaro' ma'sha
ya'huëtahuaton, pa'pi ma'huan quëparitërin.

¹⁴ Pa'pi notohuaro' ohuicaro'sa', ohuacaro'sa',
piyapinënpita, inapita ya'huëtërin. Ina marë'
huiristino'sari noyapatona', no'huipi. ¹⁵⁻¹⁷ Napoin
quëran Apimiricori Isaco itapon:

—Quëmaso' quiya quëran na'con na'con
ma'huanan ni'ton, pipiquë huachi, itërin.
Napotohuachina Isacoso', sa'in, piyapinënpita,
pë'tahuanënpitarë chachin pa'pi. Quiraro
motopianaquë, pa'sahuatona', inaquë quëparitopi.
Iráca Apraan nanpipon, ina piyapinënpitari
posoro'sa ihuapiso', huiristino'sari amëntarotopi.

¹⁸ Inaquë ya'huëapona pochin, naquëranchin ina
posoro'sa ihuaantararin. Iráca pa'pincori nan-
pipon ihuapisopita, inapotaantapi. Ina chimin-
pachina huiristino'sari, amëntarotopirinhue', ina

posoro'sa chachin ihuaantarín. Iráca pa'pincori ina posoro'sa nohuitërinso chachin, inarinta nohuitaantarín.

¹⁹ A'na tahuëri Isaco piyapínënpitari motopianaquë a'na poso ihuarapi. Ihuarapirinahuë', no'pa quëran i' pipirínso' quënanpi.

²⁰ Napoaponahuë', Quiraro motopianaquë, huiristino'sa ohuicanëna a'paipisopita, no'huitopi. Isaco ohuicanënpita a'paipisopitarë', nino'huitona niahuëpi: “¡Iso i'shaso', quiyaquën!” Niitatona', niahuëpi. Napoaton Isacori, apoyatërin: “Niahuëyatopiso' poso,” itërin.

²¹ Ina piquëran piyapínënpitari, a'na ya'huërë' ihuaantapi. Ina marënta', naquëranchin niahuëantapi. Inanta', Isacori apoyataantarín: “Niinimicotopiso' poso,” itërin. ²² Isacoso', sa'in, piyapínënpita, pë'tahuanënpita, inapitarë chachin, áquë pa'pi huachi. Inaquë a'na poso ihuantapi. Ina marëso' co huachi niahuëpihuë' ni'ton: “Cha'ëpisopita, posonën,” itërin. “Ípora tëhuënchinso' Sinioro nicha'ërinpoa noya noya isëquë ya'huëcaso marë” ta'ton, ina pochin ina poso nohuitërin.

²³ Ina quëran, Piirsipa parti paantapi. ²⁴ Naporo tashi Siniorori ya'notahuaton itapon:

“Caso Yosëco. Tataparín Apraan chinotërinco.

Ama të'huaquësuhuë'.

Carinquën ca'tanatënuquën catahuamiataranquën.

Piyapínëhuë Apraan natërinco ni'ton,

ca nohuanton shiparinpita na'amiatapon,” itërin.

²⁵ Napotohuachina Isacoso', a'nara artaro inaquë ninin. Ina nisahuaton, Sinioro chinotërin.

Inaquë ya'huapona pochin piyapinënpitari a'na ya'huërë' poso ihuaantapi.

Isaco Apimiricorë anoyatërinsò'

²⁶ A'na tahuëri Apimiricoso', Quiraro quëran Isaco nontapon huë'nin. Aosato, Huicoro, inapitari ca'tanin. Aosatoso', amiconën. Huicoroso nipirinhüë', capitan, sontaronënpita camairinsò'.

²⁷ Canquihuachinara, Isacori itapon:

—Canpitaso co quë'yatomacohüë', ya'huërama quëran ocoiramaco. ¿Ma'marëta iporaso' yani-antaramaco? itërin.

²⁸ —Tëhuëenchachin quëmaso', Sinioro catahuamiatërinquën ni'nai. Napoaton yonquirai quëmarë'coi anoyata'huaiso'. Iso pochin anoyatahua': ²⁹ Quiyaso ya'huëraiquë, co ma'sha onpotërainquënhüë', noya nicatëinquën, noya quëran a'parainquën. Napoaton quëmanta', ama ma'sha onpotocoisohüë'. Yosë quëmaso' ipora noya nicatëinquën catahuarinquën ni'ton, napotarainquën, itërin. ³⁰ Napotohuachinara, naporo chachin Isacori panca pita nitërin ni'ton, coshatopi, o'opi, napopi. ³¹ Tahuëririnquë tashiramiachin, huënsëantahuachinara itohuara capini: “Yoscoarë' noya nini'tëhua' ya'huarihua',” nitopi. Ina quëran, nani anoyatahuatona': “Pa'sarai huachi,” topachinara, Isacori itapon: “Osharan paco', Yosë catahuainquëma',” itërin.

³² Naporo tahuëri chachin, Isaco piyapinënpitari huë'sahuatona', sha'huitiipi: “Poso ihuaráraisò', nani i'sha quënanai,” itiipi. ³³ Napotohuachinara, Apimiricorë anoyatatona': Yoscoarë' niitopiso', yonquiaton, ina pososo' aninahuanin, “Sipa”

itërin. Napoaton ina ninanoso', ipora Iso quirica ninshitasoco huarënta' Piirsipa itopi.

³⁴ Isao catapini shonca pi'ipitohuachina, Cotita manin. Inaso', Piiri itopiso' hui'nin. Piiriso', Iti piyapi. Ina piquëran Isaoso', a'na maantarin, Pasima itopiso'. Inaso', Iron hui'nin. Ironta Iti piyapi chachin. ³⁵ Ina catoro'sa co Yosë imatonahuë', Isaco, Nipica inapita na'con asëtatona', aparisitopi.

27

Cacopo nonpinaton, iin ya'huërëtërinso'

¹ Isaco noyá mashotohuachina, pëtorayataton co huachi quënantërinhuë'. A'na tahuëri hui'nin paninan Isao itopiso' përarin. Huë'pachina:

—Conpa, itërin.

—Ma'ta tata ya'huarahuë, itërin Isaori.

²—Ni'quë conpa, nani caso mashotërahuë. Payo chiminapo huachi. ³ Napoaton pë'chinanën, shinërënënpita, inapita masahuaton ma'sha yoníquë'. ⁴ Nani tēpahuatan, costarincoso chachin po'morahuaton, quëshico ca'i. Ina quëran noya ya'huëcamaso marë' sha'huitaranquën huachi. Co'huara chiminyátërasocohuë', inapochinquën, itërin.

⁵⁻⁶ Napoaponahuë', Nipicanta Isao napotërinso natanarin. Napoaton ina tananquë paaso chachin, a'naroáchin Cacopo përaton sha'huitërin:

—¡Natanquë hua'hua sha'huichinquën. Nani iya masho tatari napotërinso' natayatërahuë!
⁷ “Ma'sha yoníquë'. Nani tēpahuatan, costarincoso chachin po'morahuaton, quëshico ca'i. Ina quëran Sinioro ni'tonënuquë chachin noya ya'huëcamaso

marë' sha'huitaranquën huachi. Co'huara chiminyátërasocohuë', inapochinquën,” itërin.
⁸ Napoaton noya natanquë sha'huichinquën.
⁹ Pë'tahuaros'a ya'huërinquë pa'sahuaton, cato chipoa'hua noya noyatopiso' macontarahuaton quëshico. Cari, tata masho costarinsó chachin po'mochi. ¹⁰ Nani anpitohuato, quëmari quëpatëquë ca'in. Inapotohuatan, quëma noya ya'huëcamaso marë' sha'huitarinquën huachi. Co'huara chimiyantërasohuë', inapochinquën, itërin.

¹¹ A'shini napotopirihuë', Cacoporiso itapon:

—Iyahuëso anporohuan. Caso nipirihuë', tomapico. ¹² Tatahuë së'huahuachinco, nohuitar-inco. Nohuitatonco: “Cacopo nonpintarinsó,” topachin, co inapotatoncohuë' ama huachi noya ya'huëca'huaso marëhuë' sha'huitarinsó, itërin.

¹³ Itopirihuë', a'shini itapon:

—Co huachi noya ya'huëcamaso marëhuë' sha'huitohuachinquën hua'hua, ca marë' niin. Quëmaso sha'huitëranquënso chachin nicaton, cato chipoa'hua quëshico, itërin.

¹⁴ Cacoposo', macontarahuaton a'shin quëshirin. Tëparahuaton, inari Isaco costarinsó chachin, po'motërin. ¹⁵ Isao noya noya a'morinsopita në'mëtë pëinënquë taparinsonta', manin. Inaquë Cacopo a'moantërin. ¹⁶ Naporahuaton, chipoa'hua sha'huëtë quëran, tanpaquënpita, cononën, inapita achinpitërin. ¹⁷ Inapotahuaton, po'morinsó sënanquë o'huintërin. O'huintahuaton, panë chachin pa'pin quëtacaso marë' hua'huin quëtërin.

18 Cacoposo', pa'pin ya'huërinquë
ya'conahuaton, nontoonin:

—¡Tata! itërin.

—Ya'huarahüë conpa. ¿Inso hui'nahuënquënta
quëmaso'? itërin pa'pini.

19 —Ca mini Isaaco, paninantërancoso'. Nani
sha'huitërancoso' quëshiranquën. Huënsëaton tata,
ma'sha inanahuëso', ca'quë'. Ina piquëran noya
ya'huëca'huaso marë' sha'huitoco huachi, itërin.

20 Napotohuachina, Isacori natanapon:

—¿Onporahuatonta conpa a'naroáchin quënan
quënanaranso'? itërin.

—Siniro chinotëranso', inaso Yosë ni'ton,
catahuarinco quënana'huaso', itërin Cacopori.

21 Pa'piniso nipirinhüë', itaantaranin:

—Ya'carico nipachin së'huainquën.
Tëhuënychachin Isaonquën ninanso yanitotërahuë,
itërin. 22 Napotohuachina, pa'pini së'huacaso
marë' ya'caririn. Së'huarahuatón, tapon: “Isao
pochin tanpaquënso' niponahuë', Cacopo pochin
nohuanantërahuë,” tënin. 23-24 Isao tanpaquën
pochin anporohuaninso marë' co nohuitërinhuë'.
Napoaponahuë' co'huara noya ya'huëcaso marë'
sha'huichátërasohüë', naquëranchin nataantaranin:

—¿Tëhuënychachin quëma Isaonquën? itaantaranin.

—Inaco mini, itërin Cacopori.

25 Napotohuachina, Isacori itapon:

—Acotoco nipachin conpa inantëranso ca'i. Ina
quëran nani coshatohuato, noya ya'huëcamaso
marë' sha'huitaranquën huachi, itërin. Napo-
tohuachina, Cacoposo' pa'pin capacaso acotërin.

Huinonta quëshirin. Isacoso', noya coshatahuation, o'orin, naporin. ²⁶ Inaporahuaton hui'nin itapon:

—Ya'cariatonco conpa apinoco, itërin.
²⁷ Cacopori pa'pin apinocaso marë'
 ya'caritohuachina, Isacori a'morinso huë'ëropinën imërin.

Naporo' noya ya'huëcaso marë' iso pochin sha'huitërin:

“Naporin ta'a, ina pochin mini huë'ëropitëran.

Siniorori catahuahuachina imin noya noyatërin.

Napohuachina pimoanahuaninso pochin quëmanta huë'ëropitëran.

²⁸ Yosë nontërahuë ina nohuanton o'nan ya'huëchinquën.

Sha'tohuatan noya noya nitacaso marë' ya'huëchinquën.

A'napita nitërinso' mapi quëran, noya noya maquë quëmaso'.

Notohuaro' trico nitërinso' maquë capamaso'.

Notohuaro' huinonta ya'huëchinquën o'ocamaso'.

²⁹ Hua'huayátërahuë piyapi'sa camaiquë'.

Naciono'santa të'huatatënën natëinënquën.

Iyaparinpitanta camaiquë'. Të'huatatënën inapitanta natëinënquën.

No'huitënën co huachi noya ya'huëcamaso marëhuë' sha'huito huachinën, Yosërinta inapotarín.

Inpitasona noya ya'huëcaso marë' sha'huito huachinën, Yosërinta inapotarín,” itërin.

³⁰ Isacori, Cacopo noya ya'huëcaso marë' sha'huitërinso', tonitërin. Tonitohuachina,

inaso pa'pin ya'huërin quëran pipirin. Pipiso chachin, Isaonta inantapon pa'nin quëran huëntararin huachi. ³¹ Huëntarahuaton, inantërinso po'mointarin. Anpirahuaton, pa'pin quëpataton, itapon:

—Huënsëquë tata, inantërahuëso po'motëranquën ca'quë'. Capaton noya ya'huëca'huaso marë' sha'huitoco huachi, itërin.

³² Napotohuachina Isacori natanin:

—¿Inquënta quëmaso'? itërin.

—Ca mini Isaoco, paninatërancoso', itërin.

³³ Hui'nin natanahuaton, Isaco pa'pi pa'yantërin. Pa'yanaton ropa ropátarin quëran itapon:

—¿Inta nipachin apípora inantërinso po'morahuaton, quëshirinco? Co quëma canquiyátërasënquënhuë quëshirinco ni'ton, nani ya'ipi ca'nahuë: “Isao mini,” ta'to, nani noya ya'huëcaso marë' sha'huitërahuë. Ipora inaso', noya noya ya'huapon huachi, itërin. ³⁴ Pa'pin naporinso natanahuaton, Isaoso co napion cancantaton na'nëmiatërin. Na'nëton pa'pin nontërin:

—¿Canta tata, noya ya'huëca'huaso marë' sha'huitoco! itërin ³⁵ Itopirinhüë', pa'pini itapon:

—Iyaa'hua huë'sahuaton nonpintiirinco ta'a. Quëma pochin ancantato, noya ya'huëcaso marë' sha'huitërahuë, itërin.

³⁶ —¿No'tën chachin inaso', Cacopo itopi paya! ¿Nani catoro monararinco! Paninan ninahuëso marë' ya'huëtiincoso nininso'ton, matërinco. Iporanta', tatahuë noya ya'huëca'huaso marë' sha'huitiincoso' mataantarinco. ¿Co'tama canta', pi'piyan tëranta noya ya'huëca'huaso marë'

sha'huitaponcohuë' to? itërin. ³⁷ Napotohuachina, Isacori itapon:

—Ni'quë conpa: Nani Cacopo sha'huitërahuë camairápainquënso'. Ya'ipi quëmopinënpita camairápaso marë' nani sha'huitërahuë. Hua'huayátërahuë, trico, huino, inapita ya'huëtacaso marë' Yosë nontërahuë. Inasá tiqiantërahuë ni'ton, ¡quëma marëso' capa huachi ta'a! itërin. ³⁸ Itopirínhuë', Isaoriso chiníquën nontaantarín:

—¿Iyayáchin noya ya'huëcaso marë' sha'huitacaso ya'huërin ti? ¡Canta onpopionta inapotoco! itërin. Napotahuaton chiníquën na'nëantarín.

³⁹⁻⁴⁰ Napohuachina, Isacori itapon:

“Quëmaso nipirínhuë', noyaro'pa' aquëtë ya'huaran.

O'nan pahuaninquë ya'huëapon.

Noya ya'huëcaso marë' ahuëtápamaso ya'huapon.

Iya'hua camairáponquën.

Napoaponahuë', chini chiníquën nipatan,

iya'hua quëran, pipiaran huachi,” itërin.

Cacopo iin ta'ananpirinso'

⁴¹ Naporo quëran huarë' Isaori Cacopo pa'pi no'huirín huachi. Inasá pa'pini noya ya'huëcaso marë' sha'huitërin ni'ton, naporin. Napoaton yonquirárin: “Payo tata chiminapon. Ina chimin-pachin, Cacopo tēpaarahuë,” tēnin. ⁴² Isao napo yonquitërinso', Nipicaso nitotërin. Napoaton Cacopo amatahuaton, itapon:

—Ni'quë hua'hua. Iya masho, napotëranso marë' yatëparinquën natantërahuë. ⁴³ Napoaton

noya natanco sha'huichinquën. A'naroáchin Aran ninanoquë ta'aquë'. Api masho Napano pëinënquë paquë'. ⁴⁴⁻⁴⁵ Inaquë paaton, hua'quimiachin yacapaontaquë'. Iya masho no'huitërinso' sanoquë huarë', inaquë ya'huëcontaquë'. Co huachi quënanpachinquënhuë', napotëranso' naniantapon. Naporo' huënantamaso marë' amataranquën. Co nohuantërahuë' naporo chachin catonquëma chiminamaso', itërin.

⁴⁶ Ina quëran Nipicaso', Isaco nontapon pa'nin:

—Iti sanapi'sa Isaori maninso' co noyahue' nipi ni'ton, chiminchináchin cancantërahuë. Cacopo ya'huërë' ina sanapi chachin, iso Canaan ro'tëquë ya'huërinso maantahuachin, chimina'huaso noya noya nisarin, tënahue', itërin.

28

¹ Nipicari napotohuachina, Isacori, Cacopo amatahuaton, noya nontërin. Co no'huirinhue'. Noya ya'huëcaso marë' sha'huitaton itapon: “Yosë noya catahuainquën conpa,” itërin. Napotahuaton pënënin: “Ama iso Canaan no'paquë sanapi máquësohuë’.” ² Patan-aran parti tëhuënchinso' paquë'. Tata masho Pitoiro ya'huërinquë pa'sahuaton, api Napano hui'ninpita a'nara maquë'. ³ Yosë ya'ipi nanitaparinso' catahuainquën. Na'a hui'nanpita quëchinquën. Quëmá quëran na'a naciono'sa pipicaso marë' inapochinquën. ⁴ Yosëri Apraan noya ya'huëcaso marë' sha'huitërinso chachin, quëmanta quëchinquën. Quëma shiparinpitanta', inachachin quëchin. Iso no'pa' ipora yacapatërehuaso', quëchinquëma'. Yosëri nani Apraan sha'huitërin

ni'ton, quëtarinquëma'," itërin. ⁵ Ina pochin Isacori Patan-aran parti Cacopo a'parin. Cacoposo' pa'sahuaton, Napano ya'huërinquë canconin. Nani sha'huirahuëso chachin inaso', Pitoiro hui'nin. Pitoiroso' Aran piyapi. Napanoso', Nipica yo'in miáchin. Nipicanta', Cacopo, Isao, inapita a'shina'.

Isao sa'antarinsó'

⁶ Isaoso', pa'pini, Cacopo noya ya'huëcaso marë' sha'huitërinso' ni'nin. Patan-aranquë sa'acaso marë' a'parinsonta', ni'nin. Naporahuaton, pa'pini noya ya'huëcaso marë' sha'huitapon pochin: "Ama Canaan sanapi máquësohuë'," itërinsonata natanin. ⁷ Pa'pini, a'shini, sha'huitërinso chachin Cacoponta', Patan-aranquë pa'ninso' ni'nin. ⁸ Pa'pin inaporin ni'ton, Isaoso': "Canaan sanapiso', co tatahuë costarinhuë'," tënin. ⁹ Napoaton, Ismairo nicapon pa'nin. Inaso', Apraan hui'nin. Inatohua paaton, Ismairo hui'nin Maarata itopiso' maantarin. Inaso', Nipayo oshia'huain. Nani cato Canaan sanapi macaponahuë', inanta maantarin.

Yosëri Cacopo ya'notërinso'

¹⁰⁻¹¹ Cacopo Piirsipa quëran pipirahuaton, Aran ira pa'tërin. I'huatohuachina, quëparitërin huë'ëton pacacaso marë'. A'nara na'pi masahuaton, motoantacaso marë' acorin. Ina motoantaton huë'ërin. ¹² Naporo tashi huë'ëton, hua'narin: A'nara nanpënan no'paquë paquërahuaton, Yosë ya'huërinquë huarë' nincanin ni'nin. Ina nanpënanquë chachin, pancatë ni'ton, Yosë anquëninënpita a'naquëntan pantarapi,

a'naquënso o'marapi. ¹³ Naporahuaton, Siniro chachionta', ina pirayan huaniarin ni'nin. Inari nontaton, itapon: “Caso Sinioroco. Quëmaquën Tata masho, Apraan itopiso' chinotërinco. Tata parionta chinotërinco. Quëhuëntëranso' no'pa' quëtaranquën. Shiparinpitanta', iso no'pa' chachin hua'anëntapona'. Isoso no'pa', Canaan itopi. ¹⁴ Ca nohuanto shiparinpita na'amiatapona'. Mo'shi pochin na'apona'. Norti parti, sor parti, pi'i pipirinsó parti, pi'i ya'coniniso parti, ya'ipi inapita parti hua'anëntapona'. Quëmá quëran, ya'ipi piyapi'sa nisha nisha nipisopita catahuararahué. Shiparinpita quëraonta inapotarahué. ¹⁵ Ni'quë'. Carinquën ca'tanaranquën. Intópanta pa'patan, carinquën a'paiaranquën. Carinquën chachin iso no'paquë quënantaranquën. Co onporonta pataranquënhuë', ya'ipi sha'huitëranquënso' naniquë huarë' catahuararanquën,” itërin.

¹⁶ Cacoposo' capayatahuaton, yonquirin: “Tëhuëenchachin Siniro isëquë ya'huëapirinhüë', co caso nitotërahuë',” tënin. ¹⁷ Napoaton, pa'pi pa'yanin. Pa'yanaton tapon: “Iso ro'tëso', Yosë chinotacaso marë' nóya. Isëquë chachin, Yosë pëinën* ya'huërin. Naporahuaton ¡Yosë ya'huërinso ya'coananën!” tënin.

¹⁸ Tahuëririnquë Cacoposo', tashíramiachin capayatahuaton na'pi motoantërinso manin. Masahuaton, nohuitacaso marë' onë pochin ahuanirin. Naporahuaton ina aipi toma opotërin. Inapotahuaton, Yosë marë' acorin. ¹⁹ Inaquë chachin iráca a'na ninano ya'huërin. Noso

* **28:17** Yosë pëinën: Iprio nananquëso', Pitiri itopi.

itopiso'. Ina pochin nohuitopirinahuë', Cacopori nisha nininën acotaton, Pitiri itërin. ²⁰⁻²¹ Inaquë Cacopori Yosë sha'huitaton itapon: “Quëma chachin ipora iratërahuëquë ca'tanco. Quëma nohuanton cosharo', a'moca'huaso', inapitanta ya'huëchincó. Naporahuaton quëma nohuanton tatahuë ya'huërinquë, noya huënanta'i. Inapo catahuahuatanco: ‘Sinioroíchin Yosënhuë,’ ta'to, chinotaranquën. ²² Iso na'pi onë pochin ahuanirahuësonta', quëma pëinën nisarín. Naporahuaton, ya'ipi quëtëranco quëran, pi'pian quëtáponquën. Shonca canahuato a'nara quëchinquën,” itërin.

29

Cacopori Napano yacaparínso'

¹ Cacopo pa'sápaton, pi'i pipirínso parti ya'huëpisopita ya'huërinquë canconín. ² Ninano ya'cari', a'na poso quënanconín. Ina pirayan cara huënton ohuicaro'sa i'sha o'shitacaiso marë' achinotapi. Ina pososo', pancatë na'piquë a'tantopi. ³ Ya'ipi ohuica huëntono'sa niyontonpachinara, a'paipisopitari naní quëran yamotahuatona', chi'huincapi. Ohuicanëna o'shitacaiso marë' inapopi. Nani o'opachinara, naquëranchin inaquë chachin a'tantaantapi.

⁴ Cacopori a'paipisopita natanín:

—¿Intoparanta canpitaso iyaro'sa? itërin.

—Aran quëran quiyaso' ta'a, itopi.

⁵ —¿Nohuitërama canpita Nacoro hui'nin, Napano itopiso' to? taantarín Cacopo.

—Nohuitërai mini, itaantapi.

⁶ —¿Noya ya'huëarin? itaantarín.

—Noya mini ya'huarin, itopi. Napotahuatona':

—¡Ma'tana hui'nin Naqira itopiso' huè'sarin!
Ohuicanënpitarë chachin huè'sarin, itaantapi.
7 Naporos' Cacopos' tapon:

—Yono pi'i ya'huëarin ni'ton, pahuanarin
ohuicaro'sa huë'ërinquë oncorapicaso'.
¿Onpoatonta co o'shita'toma pasto capacaiso marë'
quëpaantaramahuë'? itërin.

8 —Co nanitëraihuë' inapoca'huaiso'. Ya'ipi
ohuica huëntono'sa a'paipisopitarë chachin
niyontonacaiso' ninarai. Naporos' huarë'
nanitërai na'pi chi'huincatahuato, ohuicaro'sa
o'shita'huaiso', itopi.

9-10 Inapita nontaso', Naquiraso' pa'pin
ohuicanënpitarë chachin canquirin. Inari pa'pin
ohuicanënpita a'paitërin. Ina ni'sahuaton,
Cacoposo' a'naroáchin posoquë pa'nin.
Pa'sahuaton, na'pitë masho chi'huincatërin.
Chi'huincatahuaton, apin ohuicanënpita
o'shitërin. 11 Ina quëran Naqira apinorahuaton:
“I'huata oshi,” itërin. Napotahuaton, na'nërarin.
12 Cacoporis' sha'huitërin: “Caso quëmaquën tata,
apihuëmiáchin. Quëmaquën a'shacha Nipica
itëramaso hua'huinco ni'to, naporahuë,” tënin.
Ina natanaton, Naquiraso ta'arë'nachin pa'pin
sha'huitapon pa'nin.

13 Cantonahuaton sha'huitërin: “A'shacha
Nipica hua'huin, Cacopos' itopiso' canquirin,”
itërin. Ina natanahuaton, Napanoso ta'arë'nachin
nicapon pa'nin. Quënanconahuaton apinorin.
Apinorahuaton: “I'huata api,” itërin.
Nontahuaton pëinëinquë quëparin. Inaquë
Cacoporis' ya'ipi naporinso apin sha'huitërin.

14 Napanori natanahuaton itapon: “Quëmaso' tëhuëchachin quëmopinëhuënquën ninan,” itërin.

Sanapi marë' Cacopo sacatërinso'

Cacoposo' Napano pëinënquë a'na yoquira' nani yacapatërin. 15 Ina piquëran Napanori itapon:

—Quëmopinëhuënquën nipiranhuë', co topinan asacata'huanquënso ya'huërinhuë'. Sha'huitoco onposo canacamaso nohuantëranso'. 16 Napanoso' cato hui'ninpita nano'sa ya'huëtërin: Paninanso' Nia itopi. Ina piquëran niantarinsoso', Naquira itopi. 17 Niaso', noyápiachin ya'pirahuanin. Naquiraso nipirinhuë', noyápiroyanchin, co máquën tëranta tëhuërinhuë'. 18 Cacoposo' Naquira costaton, apin itapon:

—Hui'nan hua'hua nininso', Naquira itëramaso nohuantërahuë. Ina marë' canchisë pi'ipi quëma marë' sacatarahuë, itërin. 19 Napotohuachina, Napanori itapon:

—Naporan ni'quëhuarë', quëmari maquë nipachin. Nishaso quëtacaso', co noyahuë'. Yacapatonco sacatëquë nipachin, itërin. 20 Inapoaton Cacoposo' Naquira marë' canchisë pi'ipi sacatërin. Hua'qui sacatopirinhuë', Naquira pa'pi nosoraoton, cara tahuëriíchin sacatërinso pochin cantërin.

21 Nani canchisë pi'i sacatohuachina, Cacopori Napano itapon:

—Acoantoco huachi hui'nan. Sha'huitëranquënso' nani nanirahuë huachi, itërin. 22 Napotohuachina Napanoso' ya'ipi ya'huërin pirayan ya'huëpisopita, amatërin. Cacopo sa'arinquë pita nicacaso marë'

amatërin. ²³ Napoaponahuë' nani tashihuachina, Napanoso Naquira ya'huërënamën Niasa', Cacopo acoantërin. Inaso co nohuitatonhuë', ichihuë'ërin. ²⁴ Naporahuaton Napanori, a'nara piyapinë sanapi nininso Nia nicanarin. Camaicaso marë' nicanarin. Inaso sanapi Siripa itopi.

²⁵ Tahuëririnquë tashíramiachin Cacoposo', Nia ichihuë'ërinso ni'nin. Ni'sahuaton, pa'pi pa'yantërin. Napoaton Napano chiníquën nontërin:

—¡Co napochitoncohuë pora! ¡Co'ta Naquira marë' nani sacatërahuë! ¡Nani nonpintëranco ni'sora! itërin.

²⁶ —Isëquëso api, co hua'hua nininso'ton, aso'yaraihuë'. ²⁷ Nia mananso marë' a'na simana pita nicacaso ya'huërinso', naniquë'. Ina nanihuatan, Naquira ya'huërë' acoantëranquën. Canchisë pi'i chachin ca marë' sacatacaso' nohuantohuatan, inapotëranquën, itërin Napanori.

²⁸ Napotohuachina, Cacopo nohuantërin. Nia maninso marë' simana pita imapiso nanihuachinara, Napanori, Naquira ya'huërë' acoantërin. ²⁹ Napanori, a'nara piyapinë sanapi nininso' camaicaso marë' Naquiranta nicanarin. Ina sanapiso' Pira itopi.

³⁰ Nani acoantohuachina, Cacoposo', Naquira ichihuë'ërin huachi. Inapoaton ina na'con na'con nosororin. Niaso nipirinhüë', co onpopinchin nosororinhüë'. Canchisë pi'ipi chachin Napano marë' sacataantacaso' niponahuë', nosororin.

Cacopo hui'ninpita nininso'

³¹ Cacoposo', Nia co onpopinchin nosororinhüë'. Ina nitotaton, Siniorori catahuarin

hua'huanacaso marë'. Naquiraso nipirinhüè',
 ina nohuanton chachin, co nito hua'huaninhüè'.
³² Niaso', cayorahuaton quëmapia'huaya huairin.
 Inaso', Nopino itërin. “Sinioro sëtërahuëso'
 nicon, catahuarinco. Hua'huanahuë ni'ton,
 iporaso' so'yahuë nosoroaponco huachi,” ta'ton,
 ina pochin hua'huin nohuitërin. ³³ Naquëranchin,
 cayoantarahuaton, quëmapia'huaya huaiantarin.
 Inaso', Simion itërin. “Nocaninacoso'
 Sinioro natanin. Natanaton catahuarinco.
 Napoaton a'na hua'huasha quëtaantarinco,”
 ta'ton, ina pochin hua'huin nohuitërin.
³⁴ Naquëranchin cayoantarahuaton, quëmapi
 chachin hua'huantarin. Inaso', Nihui itërin. “Nani
 cara hua'huanahuë ni'ton, iporaso' so'yahuë
 na'con na'con chinpitaponco huachi,” ta'ton,
 ina pochin hua'huin nohuitërin. ³⁵ Niaso',
 naquëranchin cayoantarahuaton quëmapia'hua
 chachin huaiantarin. Inaso Cota itërin. “Iporaso'
 huachi, Sinioro pa'yatato chinotarahüë,” ta'ton
 ina pochin hua'huin nohuitërin. Nani catapini
 hua'huanahuaton, copi tënin huachi.

30

¹ Naqaira co nito hua'huanatonhuë', cainpain
 noyaparin. Napoaton so'in itapon:

—Hua'huantoco canta'. Co'so'
 hua'huantohuatancohuë', chiminarahuë, itërin.

² Cacoporiso nipirinhüè', no'huilton itapon:

—¡Co caso Yosëcohuë'! Ina co nohuantërinhuë
 ni'ton, co hua'huananhuë', itërin.

³ Napotohuachina, so'in itapon:

—Ní'quë'. Piyapinëhuë Pira itërëhuaso', maquë
 topirahuë. Ina mapatan hua'huanpachin, cari

masarahuë. Hua'huahuë chachin nicacaso marë' masarahuë. ⁴ Inapoaton, Naquirari piyapinën Pira itopiso', so'in acoantërin. Acoantohuachina, ichihuë'ërin. ⁵ Piraso', cayorahuaton quëmapia'huaya huairin. ⁶ Naporo' Naquira tapon: "Isoso hua'huasha, Tano itarahuë. Yosë nontërahuëso' natanatonco: 'Tëhuëchachin quëmaso' noya ninan ni'ton, catahuaranquën huachi,' itërinco. Napoaton a'nara hua'huasha quëtërinco," tënin. Ina yonquiaton ina pochin nohuitërin. ⁷ Ina quëran Pira cayoantarahuaton, quëmapia'huaya chachin huaiantarin. ⁸ Naporo' Naquira taantarin. "Iso hua'huashaso', Nipitari itarahuë. Na'con caipayarë'co nichinitërai, iporaso huachi nani minsërahuë," ta'ton ina pochin nohuitërin.

⁹ Nianta co huachi hua'huanacaso nanitërinhuë'. Napoaton piyapinën Siripa itopiso' Cacopo acoantërin. ¹⁰⁻¹¹ Siripa ya'huërë' cayoaton hua'huanpachina, Niaso tapon: " '¡Ma noyacha nisharahuë paya!' tënahuë. Napoaton iso hua'huashaso', Caro itarahuë," tënin. ¹² Ina piquëran Siripaso', a'na ya'huërë' hua'huaantarin. ¹³ Naporo' Niaso' tapon: "¡Ma noyacha ya'huërahuë paya! Iporaso ya'ipi sanapiro'sa': '¡Ma noyacha inaso ya'huërin paya!' itaponaco ta'to, iso hua'huashanta', Asiri itarahuë," tënin.

¹⁴ Trico macacaso tahuëri'sa', Nopino pa'sahuaton, mantracora huayo itopiso' quënanconin. Ina masahuaton, a'shin quëshimarin. Ina quënapataton Naquirari itapon:

—Hua'huan mantracora huayo quëshirinquënso', quëtoco canta topirahuë, itërin.

15 Napotopirinhüë', Niari itapon:

—Ayon caira. ¡Ama napopitëraqüësohuë'!
 ¡So'yahuë nani osërëtëranco! Hua'huahuë
 ya'huërë' mantracora huayo quëshirincosonta'
 ¿yaosërëtaantamaranco ti? itërin.

—Ina quëtohuatanco, ipora tashi Cacopo
 quëmarë' huë'ëpon, itërin Naquirari. 16 Tashi
 huarë' Cacopo pasto quëran huënantahuachina,
 Niari nacapirahuaton:

—Hua'huahuë mantracora huayo
 quëshirincoso', nani Naquira quëtërahuë.
 Quëmaro'co ipora tashi huë'ëca'huaso marë' inaquë
 pahuërëtërahuë, itërin.

Napotohuachina, naporo tashi Niaso', Cacopo
 huë'ëparin. 17 Hua'huanacaso marë' orarinso
 Yosëri natanahuaton, catahuarin. Napoaton
 Niaso', a'natërápo hua'huinpita nicacaso'
 cayoantarin. 18 Nasitohuachina tapon: “Isoso'
 hua'huasha, Isacaro itarahuë. Camairahuëso
 sanapi so'yahuë acoantërahuë ni'ton, Yosë aca-
 narinco,” ta'ton, ina pochin hua'huin nohuitërin.

19 Ina quëran Nia cayoantarahuatón, saota
 nicacaso' hua'huaantarin. 20 Nasitohuachina
 taantarin: “Iso hua'huashaso', Saporono itarahuë.
 Noya nininso chachin Yosë nicararinco. Nani
 saota hua'huasha a'notërahuë ni'ton, iporasó'
 so'yahuë noya noya ni'sarinco,” ta'ton, ina
 pochin nohuitërin. 21 Nitiquioninquë Niaso',
 sanapia'huaya hua'huanin. Nasitohuachina, Tina
 itërin.

22 Naquiraso co hua'huana'pihuë ni'ton, na'con
 Yosë nontërin. Napohuachina, napoiyan quëran
 nosoroaton a'panirin. Ina nohuantón hua'huanin

huachi. ²³ Paninantërinso' huaihuachina, tapon: “Co hua'huana'picohuë' nicato tapanápirahuë'. Yosë chachin catahuarinco ni'ton, hua'huanato co huachi tapanahuaso ya'huërinhuë'. ²⁴ A'na ya'huërë' Siniro quëtaanta'inco topirahuë,” ta'ton, Cosi itërin.

Cacopo Napanorë', ninonpintopiso'

²⁵ Cosi nasitërin piquëran Cacoposo', Napano itapon:

—Ya'huërahuëquë chachin yapanantapirahuë'.

²⁶ Sa'ahuëpita, hui'nahuëpita, inapita quëtoco. Nani inapita marë' sacatërahuëso' nanirin. Quëma nitotëran onpo sacatërahuësona ni'ton, quëpai huachi topirahuë, itërin. ²⁷ Napotopirinhüë', Napanoriso' itapon:

—Ama napoquësohuë api. Quëma yacaparanco ni'ton, Siniro catahuarinco. Ani'tato, ina nitotërahuë. Napoaton quëparitëquë tënahuë. ²⁸ Sha'huitoco onposona canacamaso nohuantëranso'. Nápo chachin pahuërë'inquën, itërin.

²⁹ Napotohuachina, Cacopori itapon:

—Quëma marë' onpo sacatërahuëso', nani nitotëran. Pë'tahuanënpitanta noya a'pairahuëso', nani nitotëran. ³⁰ Co'huara huë'shátërapohüë', caraíchin ya'huëtërinquën. Iporaso nipirinhüë', pa'pi notohuaro' na'amiatërin. Huë'nahuë quëran huarë' Siniro catahuarinquën. Iporaso huachi canta', caora marë' sacata'huaso' nanirin huachi, itërin.

³¹ —Caquë chachin sacataantacaso marë' ¿onpota pahuërë'inquën? taantarín Napano.

—Ama coriqui pahuërëcosohuë'. Apira sha'huitaranquënso' nohuantohuatan, quëma marë' sacataantarahuë. ³² Ipora tahuëri pë'tahuanënpita huëntonënguë pa'sarahuë. Pa'sahuato, yaráton carniroa'huaro'sa', niquë acoarahuë. Naporahuaton chipoa'huaro'santa ninshipiton nipiso', niquë acoarahuë. I'coapi nipisopitanta inapotarahuë. Inapita quëran pahuërë' quënana'huaso marë' napoarahuë. ³³ Inapohuato, a'na tahuëri canarahuëso ni'quihuatan, no'tëquën sacatërahuëso nitotaran. Pë'tahuatërahuëquë, i'coapiro'sa', ninshipitono'sa inaporáchin chiporo'sa quënanaran. Naporahuaton, yaráton carniro'saráchin quënanaran. Nisha quënanpatanso', ihuaranquën ni'ton, naporin, itërin Cacopori.

³⁴ —Noyapa'. Inapoa'a nipachin, ténin Napano.

³⁵ Napoaponahuë', naporo tahuëri chachin inaso chiporo'sa hui'tonpi nipisopita, i'coapi nipisopita, nisha acorin. Chipo sanapi'santa ninshipiton, nipiso', inaquë acorin. I'coapiro'sa', máquënso tëranta huiritopisopita, inapitanta inaquë chachin acorin. Ya'ipi yaráton carniroa'huaro'santa', inapotërin. Inapotahuaton hui'ninpitari a'paicaiso marë' quëtërin. ³⁶ Ina quëran, pë'tahuaro'sa huayoninsopitarë chachin Napanoso', Cacopo ya'huëarin quëran, cara tahuëri iratatë pa'në'pa', pa'pi.

Cacoposo nipirinhüë', co manta taponahuë', a'napita ohuicaro'sa Napanonquën a'paitarin. A'paitapon pochin canacaso marë' isoporin: ³⁷ Nara së'paro'sa huara napapiráchin nanpi së'patërinso' pë'shitërin. Isopita nararo'sa së'paquën

napotërin: Aramo, ni'to', tanpapi, inapita sè'paquën manin. Masahuaton, hui'tona'piarin. Hui'toninsopitanta', i'shotëra'piarin. Acopo huiritërinso ya'nocaso marë', inapotërin.
³⁸⁻³⁹ Ina quëran huararo'sa hui'tonanpinan nininso', pë'tahuaro'sa huëntonën notënanquë acorin. I'sha o'opiquë acorin. Inaquë pë'tahuaro'sa nito'quëpi ni'ton, naporin. Huararo'sa notërahuatona quëmapi nipisopita to'quëtopi. Inapohuachinara hui'ninpitaso': Hui'tontono'sa', ninshipitono'sa', i'coapiro'sa', inapita hua'huatapi. ⁴⁰ Naporo' Cacoposo', inapita nisha acorarin huachi. Inapotërinso', Napano pë'tahuanënpita yaratono'sa', hui'tontono'sa', inapita notënanquë acoonin. To'quëcaiso marë' acoonin. Inapoaton Cacoposo', Napano pë'tahua huëntonën quëran na'apisopita, inaora huëntonënquë acoaton ana'atarin huachi. ⁴¹ Panca panca pë'tahuaro'sa nipisopita huënaitohuachinara, i'sha o'opiquë huararo'sa acorin. Nito'quëapona pochin huararo'sa notëcaiso marë' naporin. ⁴² Mashiraa'huaro'sa huënaitohuachinaraso', co huararo'sa acorinhuë'. Napoaton pi'pira'huaya nipisopitaso', Napano marë' ninin. Ya'huërë' panca pancaro'saso', inaoranquën ninin. ⁴³ Inapoaton inaso', pa'pi ma'huanin. Pa'pi notohuaro' ohuica ya'huëtahuaton, piyapinënpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin. Notohuaro' camiyoro'sa', moraro'sa', inapitanta ya'huëtërin.

31

Cacopo, mi'sën ta'ananpicaso yonquirinso'

¹ Ina quëran Cacoposo', mi'sënpitari pinorinso' natantërin: “Cacoposo' tata pë'tahuanënpita matahuaton, pa'pi ma'huanin,” topi natantërin.

² Naporahuaton Napanori chachinta', co huachi iráca pochin nitërinhuë' ni'nin. ³ Naporori Siniotori Cacopo itapon: “Tataparín, quëmopinënpita, inapita ya'huërinso parti panantaquë'. Carinquën ca'tanatënquën catahuanquën,” itërin.

⁴ Ina natanaton, Naquira, Nia inapita pastoque amatërin. Inaora ohuicanënpita a'pairinquë amatërin. ⁵ Huë'pachinara, itapon:

—Tataparima co huachi iráca pochin noya ni'nincohuë'. Yosëso nipirinhuë', ca'tanatonco catahuaninco. Inaso' tatahuëri chinotërinso'.

⁶ Canpitaso', nani nitotërama tata marë' chiniquën sacatërahuëso'.

⁷ Naporahuaton nonpintahuatonco co no'tëquën pahuëërincohuënta', nitotërama'. Napoaponahuë', Yosë catahuaninco ni'ton, co aquëtë huarë' ihuarincohuë'.

⁸ A'na tahuëri tataso' tënin: “Ninshipitono'sa quëchinquën sacatëranso marë',” topachina, ya'ipi sanapi ninshipitonáchin hua'huanpi.

A'na tahuërinta': “Hui'tontono'sa quëchinquën sacatëranso marë',” taantahuachinaso', hui'tontono'sáchin hua'huataantapi.

⁹ Yosë nohuanton ina pochin tata pë'tahuanënpita hua'huatopi. Canpoanquën nicacaso marë' napopi.

¹⁰ A'na tahuëri pë'tahuaro'sa huënaitaso', hua'narahuë. Chipo mashoro'sari,

chipo sanapi'sa to'quësapi hua'narahuë. To'quëtona'piro'saso', a'naquënso hui'tonpiro'sa', a'naquënso ninshipitono'sa', a'naquëonta

i'coapiro'sa', inapita quēnanahuē. ¹¹ Naporochachin Yosē anquēninēn pērarinco: “¡Cacopo!” itērinco. Itohuachincora: “Isēquē nisarahuē,” itērahuē. ¹² Naporochachin anquēni itērinco: “Noya ni'quē', ya'ipi chipo mashoro'sa', chipo sanapi'sa to'quēpisopita, hui'tonpiro'sa', ninshipitono'sa', i'coapiro'sa', inapitaráchin to'quērapi. Napano nonpintērinquēnso nitotato, ni'nanso chachin a'ninquēnta nicacaso marē' catahuanquēn. ¹³ Ca mini Yosēco, iráca Pitiriquē ya'notēranquēn. Inaquē na'pi tomaquē opotahuaton, chinotaancoso marē' acoran. Naporahuaton inaquē chachin casáchin chinotaancoso marē' sha'huitēranco. ¡Manóton huēquē pa'a! Iso no'pa quēran pipirahuaton, hua'huatēranso no'pa parti panantaquē',” itērinco, tēnin Cacopo.

¹⁴ Ina topachina, Naquira, Nia, inapitari itapon:

—Quiyanta mini tata chiminpachin, co huachi ma'sha tēranta maca'huaiso ya'huērinhué'.

¹⁵ Naporahuaton ipora chachin nisharo'sa pochin tata ni'nincoi huachi. ¡Pa'anpitērarincoi ni'ton, quiya marē' pahuērētatón ina nápo sacatēran!

¹⁶ No'tēquēn chachin Yosēri, tata ma'shanēnpita, matahuaton, canpoa quētērinpoa'. Inaso' canpoanquēn, hua'huanpoapitanquēn. Napoaton, ma'sona Yosē sha'huitērinquēnso', niquē huachi, itopi.

Cacopo ta'arinso'

¹⁷⁻¹⁹ Sa'inpitari napotērin ni'ton, Cacoposo Canaan parti panantacaso yonquirin. Pa'pin ya'huērinsó no'paquē paantacaso marē' tapatarin

huachi. Napanoso' a'na parti ohuicanēnpita ya'iapon pa'nin. Inaquē pa'ninso' Naquirari, pa'pin mamanshinēnpita ihuarin. Ya'ipi quēmopinēnpitarē chachin mosharinso', ihuarin. Cacoposo' sa'inpita, hui'ninpita, inapita, camiyoro'saquē a'mitērin. Pē'tahuanēnpita, ma'shanēnpita, ya'ipi inapita quiquirin. Ya'ipi inapitaso', Patan-aranquē sacataton canarinso'. ²⁰ Inapoaton Cacopori, Napano nonpintahuaton, co sha'huitaponahuē' huēshirin. ²¹ Ya'ipi ma'shanēnpitarē chachin Cacoposo', ta'arin. Co hua'quiya quēranhuē', Iopiratisiiquē pēntoitahuatona', Carata motopiro'sa parti, notētērin.

Napanori Cacopo imaquirinso'

²² Cara tahuēri quēran Napanoso', Cacopo ta'arinso' nitotērin. ²³⁻²⁴ Ina nitotaton, quēmopinēnpitarē chachin, imaquirin. Canchisē tahuēri quēran, Carata motopiro'sa parti canquipi. Napoaponahuē', naporo tashi Yosēri huē'ēnquē ya'notaton itapon: “Natanquē Napano sha'huichinquēn. Ni'quēna Cacopo no'huiton ma'sha onpototan. Tananpitēquē pa'in,” itērin. Tahuērianpituaton Napanoso', ²⁵ piyapinēnpitarē chachin Carata motopiro'saquē Cacopo nincantopi. Ina motopiro'saquē inanta', huēntonēnē chachin chinotopi. Napanonta ina motopiro'saquē chinotaponahuē', co niquēnanyátērapihuē'. ²⁶ Cacopo quēnanahuaton, chiniquēn nontērin:

—¡Pa'pi co noyahuē' ninan! ¡Co nonpin-chitoncohuē' pora! Ahuētahuatē sanapi'sa

manëso pochin hui'nahuëpita quëshiaranco.
²⁷ Nonpintatonco, co sha'huitaponcorahuë'
 ta'aiaran. ¡Co naporëhuë'! Ya'huëranquë
 yapaantaranso sha'huitëranco naporini, noya
 ninontatëhua capa cancanchitërihuahuë'. Pita
 nicatëhua': Tonton, arpa, inapita pi'nipiquë
 ninonchitërihuahuë'.²⁸ Hui'nahuëpita,
 shihuëpitanta', ichita'airan ni'ton, co apinoto
 nonta'huaso' quëtërancohuë'. ¡Co manta
 yonquirëhuë pochin ninan!²⁹ Nohuantërahuë
 naporini, ma'shätërahuë ya'ipinquëma
 ana'inchitënquëmahuë'. Napoaponahuë', achin
 tashi chachin Yosë nontërinco. Inaso' tataparionta
 chinotërin. Huë'ëhuëquë ya'notatonco
 nontërinco: “Natanquë Napano sha'huichinquën.
 Ni'quëna Cacopo no'huiton ma'sha onpototan.
 Tananpitëquë pa'in,” itërinco.³⁰ Tataparin
 ya'huërinquë ya'nipishahuë yapantaton huë'saran
 ni'quëhuarë', ¡co mamanshinëhuëpitaso' ihuatonco
 quëitonhuë' pora! itërin Napanori.

³¹ Napotohuachina, Cacopori Napano itapon:

—Të'huatatënquën topinan huë'sarahuë:
 “Paanta'huaso sha'huitohuatoso', sa'ahuëpita
 osërëtarinco,” ta'to, naporahuë.³² Nipirinhüë',
 insosona tëranta mamanshinënpita matahu-
 atënquën, quësahuachin, ¡chimiin! Ma'sona
 tëranta quëmaquën nininso' quësahuato, ya'ipi
 quëmopinënpoapita ni'tonënquë a'noquë'.
 Inapotaton quëpamantaquë', itërin. Napopirinhüë
 Cacoposo', Naquirari pa'pin mamanshinënpita
 ihuarinso', co nitotërinhuë'.³³ Naporo'
 Napanoso', mamanshinënpita yoniton patë
 patërantarin. Cacopo në'mëtë pëinënquë'ton

ya'conin. Pipirahuaton, Cacopo cosonanēnpita ninquē, ya'coantarin. Nianquēn ninquēnta ya'conaponahuē', co mamanshinēnpita quēnaninhuē'. Ina quēran pipirahuaton, Naquiranquēn ninquē ya'huērē' ya'coantarin. ³⁴ Naquiraso' mamanshiro'sa masahuaton, po'orin. Camiyoquē huēnsēcaiso marē' nitopisoanaquē po'orin. Inapotahuaton, ina aipi huēnsētērin. Pa'pinso' ya'ipi nē'mētē pēianaquē yonípirinhuē', co quēnaninhuē'. ³⁵ Naquirari itapon:

—Tata, co huanirahuēso marēhuē', ama no'huicosohuē'. Sanapicoi inachintēraiso tahuēri nanitērinco ni'ton, huēnsēarahuē, itērin. Napanori mamanshinēnpita yonisápirinhuē', co quēnaninhuē'.

³⁶ Co quēnapachinahuē', Cacopo ya'huērē' no'huitaton Napano chiníquēn nontērin.

—¿Maquēta tēhuētēranquēn ni'nan? ¿Ma'ta onpoato oshahuanahuē ni'ton, co napion cancantaton imaquirancoso'? ³⁷ Ya'ipi ma'shanēhuēpita o'quiaton yoniran. ¿Ma'ta quēnaparanco quēmaquēn nininso'? Ma'sona quēnapatan, a'ninquēchin, quēmopinēnpita notēnanquē acoquē'. Quēmopinēhuēpitarinta', ni'in. Inapita sha'huichinpoa' insosona no'tēquēn noninso'. ³⁸ Cato shonca pi'i quēma marē' sacatērahuē. Naporo' co a'na ohuica tēranta', co a'na chipo tēranta ana'huarinhuē'. Huēntonēnpita quēran, co a'na carniro tēranta', capitēranquēnhuē'. ³⁹ Ni'niro'sari pē'tahuanēnpita tēpahuachinara, co onporo tēranta a'nota'hanquēnsō marē' quēshiranquēnhuē'. Caoranquēn masahuato,

acoantarahuë. Tahuërihuë nipon, tashihuë nipon, ihuatohuachinanta', ca apahuërëtëranco. ⁴⁰ Tahuëri nipachina pi'i acorinco, tashinta nipachina sëhuën acorinco. Pë'tahuaros'a a'paito, huë'ëi natanahuë. Inapoato nohuantaso' parisitërahuë. ⁴¹ Cato shonca pi'i quëma marë' sacatato, ya'ipi inapita ahuantërahuë. Cato hui'nanpita marë' shonca catapini pi'ipi sacatërahuë. Pë'tahuanënpita marënta', saota pi'i sacatërahuë. Naporahuaton, apira apira pochin nisha nisha cana'huaso sha'huitëranco. ⁴² Apraan chinotërinso catahuarinco. Tata Isaconta', inachachin chinotërin. Co'so' ina catahuarincohuë naporini, topinamiáchin ya'huërahuëquë a'pa'itoncohuë'. Yosëso nipirinhüë', parisitërahuëso' nitotërin. Chiníquën sacatato ma'sha ya'huëtërinco'sonta', nitotërin. Napoaton achin tashi pënëninquën, itërin Cacopori.

Cacopo, Napanorë' anoyatopiso'

⁴³ Cacopori napotohuachina, Napanoso' tapon: —Isopita catoro'saso', hui'nahuëpita. Isopita hua'huaro'santa shihuëpita. Pë'tahua huëntono'santa', caquën. Ya'ipi isëquë ni'nanso', caquënáchin. Napoaponahuë', hui'nahuëpita catahua'huaso marë' ya'ipi quëchi nipachin. Shihuëpitanta quëchi.

⁴⁴ Napoaton huëquë pa'a Yoscoarë' niitatë anoyata'a. Catonpo chachin anoyatërehuaso ayonquínposo marë' inapoa'a, itërin. ⁴⁵ Napotohuachina, Cacoponta', “Noyapa',” tëcaton, a'nara na'pi manin. Ina masahuaton,

onë pochin ahuanirin. ⁴⁶ Naporo' quëmopinënpita camairin:

—¡Na'piro'sa yontonco'! itërin. Itohuachina, ya'ipiya quëran na'piro'sa yontonpi. A'mitë a'mitëtahuatona', panca imopi. Ina quëran, ya'ipiya coshatopi, na'piro'sa a'mitë a'mitëtopiso pirayan coshatopi. ⁴⁷ Napanoso' inaora nanamënquë, ina ro'të nohuitaton, “Quicaro Saatota,” itërin. Cacoporiso nipirinhüë', inaora nanamënquë ina ro'të chachin, Carata, itërin. ⁴⁸ Naporo' Napano tapon:

—Iso na'piro'sa imorëso', catonpo chachin ayonquiarinpo Yoscoarë' ta'të ipora tahuëri anoyatërëso'. Napoaton, ina no'paso' ipora huanta Carata, itopi. ⁴⁹⁻⁵⁰ Naporahuaton Mispa itopi anta': “Nipatohuatë, co huachi niquënanarihuë'. Napoaponahuë', Siniro chachin ni'info'. Co insonta ya'huërëquë naporëso ni'pirinpohüë', Yosë chachin ni'info'. Napoaton ama hui'nahuëpita no'huiton aparisitëquësohüë'. Ama aquëtë chachin sanapi'sa maantaquësohüë'. Ina marë' Yoscoarë' ta'ton sha'huitoco,” itërin. Ina naporinso marë' ina pochin ina no'pa' nohuitopi.

⁵¹ Napanoso' aquëtë chachin Cacopo sha'huitaantarin:

—Ni'quë'. Na'pi imorahuëso ya'huëarin. Onë pochin na'pi ahuanirahuësonta ya'huarin. Ya'huërëhuaso huáncana inapita acorahuë. ⁵² Inapita ayonquiarinpo ama quëmanta ma'sha onpotancoso marëhuë', isëquëran pëntonquësohüë'. Co ca tëranta ma'sha onpota'huanquënso marë' isëquëran pëntona'huaso ya'huërinhuë'. ⁵³ Canpo capini nanan ya'huëhuachin, Yosë chachin

anitochinpo', inquēnposona tēhuērēso'. Ina Yosē chachin quēmaquēn tata masho Apraan, chinotērin. Caquēn tata masho Nacoronta chinotērin. Inquēnposo tēhuēhuatē', ina chachin ana'inchinpo', itērin. Napotohuachina, Cacoposo': "Caquēn tata chinotērinso ni'sárinco ni'ton, co napoarahué'," tēnin. ⁵⁴ Inapoaatona anoyatohuachinara, Cacoposo inaquē chachin Yosē chinotacaso marē' ma'sharo'sa tēparin. Nani Yosē chinotohuachinara, quēmopinēnpita ichicoshatērin. Ya'ipiya coshatopi. Nani coshatohuachinara, inaquē chachin huē'ēantapi.

⁵⁵ Tahuērinqüē tashíramiachin Napanoso' huēnsēintarahuaton, hui'ninpita, shinpita, inapita apinora'piarin: "Yosē catahuainquēma noya paco'," itahuaton ya'huērinqüē pa'mantarin huachi.

32

Cacopo, Isaorē' niquēnanpiso'

¹⁻² Napano piyapinēnpitarē chachin pa'mantahuachina, Cacoponta piyapinēnpitarē chachin paantarin. Paasoi Cacoposo', Yosē anquēninēnpitari nacapirin. Inapita quēnanahuaton, tapon: "Isopitaso', Yosē sontaronēnpita huēnton. Catahuainacoso marē' a'paimarinso'," tēnin. Napoaaton ina ro'tēso': Maanain*, itērin.

³⁻⁴ Naporo' Cacoposo', comisiono'sa Isao sha'huitacaiso marē' Sēir no'paquē a'parin: "Iya'hua huēnantárin ni'ton, iso pochin

* **32:1-2** Maanainso': Cato huēnton sontaro'sa', tapon naporin.

nanan a'patiarinquën: 'Ca iya masho huënantárahüë. Ma'sona quëma camaitëranso nisarahüë. Cato shonca pi'ipi api Napano ya'huërinquë yacapatërahüë. ⁵ Na'a ohuacaro'sa', moraro'sa', ohuicaro'sa', inapita ya'huëtërinco. Piyapinëhuëpitanta', quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërinco. Iso nanan, a'pataranquën noya ninicatë ya'huëantacaso marë' tënin,' itoco,'" itërin. Napotahuaton a'parin.

⁶ Comisiono'sa huënantahuachinara, Cacopo sha'huitiintapi:

—Iya masho Isao nicapoi a'parancoi ni'toi, pa'nai. Huë'saranso nitotaton, inaora chachin nacapiinquënso marë' huë'sarin. Catapini pasa quëmapi'sari imaquiarin, itiipi. ⁷⁻⁸ Ina natanahuaton, Cacoposo pa'pi pa'yanin. Pa'yanaton yonquirárin. Yonquirárin quëran, piyapinënpita, ohuicanënpita, ohuacanënpita, camiyonënpita, inapita cato huënton acorin. "Iya mashori, a'na huënton ahuëhuachina', a'na huëntonso ta'ararin," ta'ton naporin.

⁹ Ina quëran iin të'huataton, iso pochin Yosë nontërin: "Siniro, quëmaso Yosëinquën. Tata masho Apraan chinotërinquën. Tata Isaconta chinotërinquën. Quëma sha'huitëranco ni'ton, ya'huërahuëquë huë'sarahüë. Quëmopinëhuëpita ya'huërinquë huë'sarahüë. Naporahuaton:

'Ca nohuanton noya pa'saran,' itëranco. ¹⁰ Tëhuënychachin co noyacohüë' ni'to, co nosoroancoso' ya'huërinhuë'. Co no'tëquënáchin catahuaancoso ya'huëpirinhuë'. Iráca ya'huërahuë quëran pipipo, Cortaniiquë pëntoitërahüë. Naporo' co ma'sha tëranta quëparahuë.

Pitananëhuëro'coáchin pa'nahuë. Napopirahuë', iporaso' cato huënton pochin hua'anëntërahuë.

¹¹ ¡Nosoroatonco Sinioro iya masho Isao quëran, nicha'ëco! Nani huë'sarin ni'ton, ahuërahuatonco, sa'ahuëpita, hui'nahuëpitarë'co chachin niqutohuachinco.

¹² Nani quëma chachin, catahuancoso marë' a'ningüëchin sha'huitëranco. Naporahuaton, shihuëpitanta caquëran pipisopita, inotëra'huaya pochin na'acaiso' sha'huitëranco. Marë yonsanquë inotërahuaya ya'huërinso', co pichicasohuë'. Ina pochin na'acaiso' nani sha'huitëranco," itërin.

¹³ Naporo tashi inaquë Cacopo huë'ërin. Tahuëririnquë capayatahuaton, ya'cariya ya'huërinso'pita quëran, pëtahuaro'sa huayonin. Iin masho Isao nicanacaso marë' huayonin: ¹⁴⁻¹⁵ Cato pasa chipo sanapi, cato shonca chipo, cato pasa ohuica, cato shonca carniro, cara shonca camiyo paya nasha huaipiso hua'huinpitarë chachin, catapini shonca ohuaca', shonca toroa'hua, cato shonca mora sanapi nininso', shonca mora quëmapi, inapita.

¹⁶ Inapita huayonahuaton, piyapinënpita quëtërin a'na huënton a'na huënton quëpacaiso marë'. Co'huara pa'shátërasoihuë', ma'sona nicacaisonta sha'huitërin:

—Canpitaso quëchitoco'. A'na huënton'ton pa'in. Amasha aquëmiachin nipachin a'na ya'huëre', paanta'in. Ama napopináchin pacosohuë', itërin. ¹⁷⁻¹⁸ Quëchinamën huënton quëpana'pi sha'huitërin:

—Iya masho Isao nacapiatënquën natanpachinquën: “¿Inta quëmaso' hua'anën? ¿Intohuata pa'saran? ¿Inquënta pë'tahuaro'sa quëpaaranso'?”

itohuachinquën, quëmari iso pochin sha'huitëquë': "Isopita pë'tahuario'saso', quëma marë' quësarahuë. Cacopo a'patiarinquën. Inaso', quëma piyap-inën pochin cancantërin. Nani inanta piquëran huë'sarin," itëquë', itërin. ¹⁹ A'napita huënton quëpana'piro'santa', sha'huitërin:

—Canpitanta iya masho Isao quënanpatama', in-achachin sha'huitoco'. ²⁰ Nani sha'huitohuatama', napotaantaco': "Inaora chachinso', piquëran huë'sarin," itoco', itërin.

Isopochin yonquiaton Cacopo naporin: "Isopita pë'tahuario'sa quëtato no'huirincoso asanoarahuë. Ina piquëran caora chachin ni'sarahuë. Tapona inapotërahuëso marë' inanta noya nontaantar-inco," tënin yonquinënguë. ²¹ Inapoaton Isao quëtacaso'ton, aquëchitërin. Inaoraso nipirinhüë', huë'ëcaso marë' ya'huëarinquëranchin quëparitërin.

Cacopo anquënrë nipanirinsö'

²²⁻²³ Napoaponahuë', naporo tashi chachin co'huara huë'ëshátërasoihuë', Cacoposo' huanirin. Huanirahuaton, cato sa'inpita, cato cosonanënpita, inapita ayontonin. Shonca a'na hui'ninpitanta inaquë chachin ayontonin. Ayontonahuaton Capocoi' pëntoinantaquëchin, apëntoitërin. Ya'ipi pë'tahuanënpita, ya'ipi ma'shanënpita, inapitarë chachin aquëtëran a'parin.

²⁴ Cacoposo' inaora quëparitohuachina, a'nara quëmapi ya'norin. Inarë tahuërianpitaquë huarë' nohuantaso' nipanipi. ²⁵ Napoaponahuë quëmapi ya'norinsoso', co Cacopo minsëcaso nanitërinhuë'. Co nanitatonhuë', Cacopo tonaransën, ahuëtërin.

Catantën nipaquëtërintaquëchin ahuërin ni'ton, no-tohuëtërin. Nipanisoï napotërin. ²⁶ Quëmapi ya'norinsoso', Cacopo itapon:

—A'poco huachi, nani tahuëririarin, itërin.

—Co'so' noya ya'huëca'huaso marë' sha'huitohuatancohuë', co a'poaranquënhuë', itërin inarinta'.

²⁷ —¿Ma'ninquënta quëmaso'? itaantarin quëmapiri.

—Cacopo itërinaco, taantarin inanta'. ²⁸ Naporo' ina quëmapiriso' itapon:

—Co huachi Cacopo itarinënhuë'. Ipora quëran huarë' Israiro itarinën. Yosë chinitëran, piyapi'santa chinitëran. Chinitaton canatëran ni'ton, ina pochin nohuitarinën, itërin.

²⁹ —Iporaso' quëmanta' nininën sha'huitoco, itërin Cacopori. Napotopirinhüë', inariso itapon:

—Co quëmaso' nininëhuë natanancoso ya'huërinhuë', itërin. Ina quëran inaquë chachin Cacopo noya ya'huëcaso marë' sha'huitërin.

³⁰ Napoaton Cacoposo' ina ro'të aninihuanin: “Pinoiro†,” itërin. “Isëquë chachin, Yosë nirayarahüë. Ina niponahuë' co chiminahuë',” ta'ton, ina pochin ina ro'të nohuitërin.

³¹ Pi'i pipiriahuasos', Pinoiro quëran huë'sarin huachi. Catantëntaquëchin, tonaransë notohuëtërin ni'ton, sonpariarin. ³² Napoaton iso quirica ninshitasoco huarënta Israiro shinpitaso', ma'sharo'sa catantënuquë pancarin ipatë ya'huëtërinso', co ca'pihuë'. Inaquë Cacopo ahuëpi ni'ton, co ca'pihuë'.

† 32:30 Pinoiroso': Yosë ya'pirin tapon naporin.

33

Cacopo Isaorë' nanan anoyatopiso'

¹ Cacoposo', Isao catapini pasa quëmapi'sarë chachin huë'sarin ni'nin. Ina ni'sahuaton, cara huënton hui'ninpita acorin. Niataquë a'na huënton, Naquirataquë a'na huënton, cosonaro'sataquë, a'na huënton. ² Cosonaro'sa'ton hua'huinpitarë chachin aquëchitërin. Ina quëran Nia hua'huinpitarë chachin ahuan-canatërin. Naquiraso', Cosirë' piquëran acorin. ³ Inaporahuaton, Cacoposo quëchitërin. Iin masho ya'cariapon pochin, canchisëro mosharin. Isonin quëran no'paquë huarë' monshorahuaton mosharin. ⁴ Cacoposo' të'huaton naporin. Napopirinhüë Isaoriso', ta'aquirahuaton iin iporin. Iporahuaton, apinorin, naporin. Cato chachin noya ancantatona', nina'nëtopi. ⁵ Ina quëran Isaoso', sanapi'sa', hua'huaro'sa inapita ni'nin. Ni'sahuaton iin natanin:

—¿Isopita po'? ¿Inpitata? itërin.

—Hui'nahuëpita ta'a. Yosë nohuanton ya'huërinso', tënin Cacopo. ⁶ Naporo' cosonaro'saso hua'huinpitarë chachin, Isao huëcapaipi. Ina notënanquë huë'sahuatona', isonpi. Isonpi quëran no'paquë huarë' monshorahuatona', moshaipi. ⁷ Ina quëran Nia ya'huërë' hua'huinpitarë chachin, inapoantapi. Piquëran Cosiso', a'shinë chachin, huë'sahuatona', Isao notënanquë inahuanta inapoantapi.

⁸ Ina quëran Isaoso', Cacopo natanin:

—¿Ma'marëta ina nápo pë'tahua huëntono'sa a'paransopita, nacapirimarahüë? itërin.

—Noya ninicatë ya'huantacaso marë' a'patëranquënsopita, itërin Cacopori.

⁹ —Ama iya'hua napoquësohuë'. Canta ya'huëtërinco chachin. Co quëtaancoso ya'huërinhuë', itërin Isaori. ¹⁰ Itopirinhüë', Cacoposo' taantarin:

—Ama iya masho napoquësohuë'. Tëhuëinchachin noya ninicatë ya'huantacaso nohuantohuatan, onpopionta maquë ta'a. Quëmaora chachin noya nontaantarancoso' nicato, Yosë chachin napotërinco pochin cancantërahuë. ¹¹ Yosë nohuanton ma'huanahuë, co manta pahuantërincohuë'. Napoaton, quëshiranquënsopita, onpopionta maquë', itërin. Napotápaton Isao anohuantërin. Ya'ipi a'patërinso' manin huachi.

¹² Ina quëran Isao taantarin:

—Noyapa'. Huëquë nipachin carinquën ca'tainquën pa'a, itërin. ¹³ Napotohuachina, Cacoporiso itapon:

—Tëhuëinchachin iya masho nosoroatonco napotëranco. Nipirinhüë' hui'nahuëpita hua'huaro'saráchin. Ohuicaro'sa', ohuacaro'sa', inapitanta nasha hua'huatopiso ya'huërin. Manon quëpahuatëso', a'na tahuëri marëáchin nanitërin, ohuica'huaro'sa taquicaíso'. ¹⁴ Noya quëmaso' pataquë topirahuë. Quiyaso nipirinhüë' oshaquëranchin pacapoi. Hua'huaro'sapitarë'coi, pë'tahuaro'sapitarë'coi oshaquëran pa'sarai. Co hua'quiya quëranhuë', Sëir parti cantoontap-atëinquën, inaquë niquënaantarihua huachi, itërin.

¹⁵ —Noyapa'. Naporan ni'quëhuarë', quëchitota'i nipachin. Nipirinhüë' ca'tainquënso marë' caraya

piyapinēhuēpita pachi, itērin. Itopirinhue', Cacososo taantarin:

—Ama iya napoquēsohue'. Noya quiyaora pa'sarai, itērin. ¹⁶ Napotohuachina, Isaoso piyapinēnpitarē chachin Sēir parti paantarin.

¹⁷ Cacososo nipirinhue', Socoto parti pa'nin. Inaquē pēitacaiso marē' piyapinēnpita camairin. Naporahuaton, pē'tahuanēnpita na'icaiso marē' tanpora'huaro'sa anitērin. Napoaton, ina no'pa' “Socoto*” itērin. ¹⁸ Inaquē hua'quimiachin ya'huērin. Ina quēran Cacososo', ya'ipi huēntonēnē chachin Siquimo ninano notēnanquē pa'nin. Inaquē nē'mētē pēiro'sa otēantarin. Inapoaton Patan-aran quēran huē'ninso', Canaan no'paquē noya canquirin. ¹⁹ Nē'mētē pēiro'sa otēnpiso' no'pa', Cacososo' pasa coriqui marē' pa'anin. Ina no'paso', a'na quēmapi Amoro itopiso' hui'ninpitari hua'anēntopirinhue', pa'antērin. Inaso', a'nara hui'nin ya'huētērin, Siquimo itopi. ²⁰ Ina piquēran Cacososo', Yosē chinotacaso marē' a'nara artaro ninin. Ina nisahuaton aninahuanin: Ir Iroi Israiro†, itērin.

34

Siquimori Tina tapiton po'orinso marē' i'huērētopiso'

¹ Cacososo hui'nin Niaquēya ya'huētērinso', Tina itopi. Ina nanontohuachina, a'na tahuēri Siquimo ninanoquē nanon capini nini'cai marē' pa'nin. ² Inaquē ni'so',

* **33:17** Socotoso': Tanpora'huaro'sa', tapon naporin. † **33:20** Ir Iroi Israiroso': Yosēso', Israirori chinotērinso', tapon naporin.

Siquimori ni'sahuaton noyarin. Inaso', sha'huitëranquëmaso chachin Amoro hui'nin. Amoroso', hua'an ya'conin. Ipo piyapi ni'ton, ya'ipi iporo'sa hua'anëntërin. Siquimori Tina co nohuanchachinpirinhuë' ichihuë'ërahuaton, po'orin. ³ Napoaponahuë', pa'pi nohuantërin. Napoaton Tinari nohuantacaso marë' ma'pitaso ninin. ⁴ Naporo chachin Siquimoso' pa'pin itapon: —Paaton tata, Tina maca'huaso marë' pa'pin nontoonquë'. Quëmopinënpitanta nontoonquë'. Ina pa'pi nohuantërahuë', itërin.

⁵ Cacoposo' hui'nin po'opiso' nitotaponahuë', co manta tëninhuë'. Hui'ninpita pë'tahuaros'a a'pairapi ni'ton, co manta tëninhuë'. Inapita canquiai huarë' sha'huitacaso' yonquirin. ⁶ Siquimo pa'pinso' Cacopo nontacaso marë' pa'nin. ⁷ Cacopo hui'ninpita huënantahuachinara, napopiso' natantopi. Natantahuatona', pa'pi no'huitopi. Siquimori oshina co mashátëraponahuë', ichihuë'ërin ni'ton, napopi: “Inapoaton inaso', israiro'sanpoa panca tēhuëtërinpoa'. ¡Co onporonta inapocaso ya'huërinhuë'!” topi. ⁸ Amoroso nipirinhuë', inapita nontaton napotërin:

—Hui'nahuë Siquimo itërahuëso', oshiparima pa'pi nohuantërin macacaso marë'. Onpopionta quëtoco'. ⁹ Inapoatëhua', ya'huëa'ahua topirahuë. Napohuatëhua', quiyanta canpita hui'nama macapoi. Canpitanta', quiya hui'nahuëi masarama'. ¹⁰ Isëquë quëparitatoma', quiyapitarë' ya'huëco'. Iso no'paquë ya'huatoma sacatoco'. Nohuantëramaso' pa'anco'. No'panta yapa'anpatama', pa'anco', itërin.

11 Siquimonta huanirahuaton, nonsarin huachi:

—Tata napotërinquëmaso', nohuantoco ta'a. Onposo' natanpatamaco quëtaranquëma'.

12 Sanapi marë' pahuërëtërë quëran na'con na'con apahuërëtohuatamaco noya, co ma'shahuë'. Naporahuaton ma'sona nicana'huanquëmaso' natanpatamaconta', quëtaranquëma'. Onpopionta cari mai, topirahuë, tënin.

13 Napopirinhüë', inapitariso oshina na'inin ni'ton, i'huërëtaçaiso marë' yamonapi. Napoaton Siquimoso' pa'pinë chachin noyasha nontatona itapona':

14—Noya nipirinhüë'. Co quiyaso' nanitëraihüë' co marcahuan quëmapi oshihuëi quëta'huaiso'. Quëtërai naporini, quiya marëso' pa'pi taparo niitonhüë'.

15 Ya'ipinquëma quiya pochachin marcahuanama huarë' canpita naporamaso nisarai. Nohuantohuatama', ya'ipi quëmapinquëma marca niacotoco nipachin.

16 Naporu huarë' tëhuënchinso', canpitanta hui'nahuëi masarama', quiyanta canpita hui'nama masarai. Inapohuatëhua a'na huëntoínchin pochin nisarëhua huachi.

17 Nipirinhüë', co'so' nohuantohuatamahüë', isëquëran pipiarai. Oshihuëinta macatoi, quëpaarai, itopi.

18 Napotohuachina Siquimoso' nohuantërin. Pa'pionta nohuantërin. 19-20 Cacopo hui'nin pa'pi nohuantaton Siquimoso', a'naroáchin natëtërin. Inaso', ya'ipi Amoro hui'ninpita quëran chini chiniquën nanantërin. Napoaton, pa'pinë chachin ninano ya'coanaquë pa'pi. Inaquë ya'huëhuano'sa

niyontonpi, ma'sha yonquiatona anoyatacaiso maré'. Ya'huëhuano'sa niyontonpachinara, itapona':

²¹ —Pasopitaso' noyaro'sa'. Pancana no'pa' ya'huëtërinpoa ni'ton, inapitanta yacapatënënpoa' pa'anapona'. Canpoanta nanitarihua inahua hui'ninpita macacaso'. Ya'huërë' inapitanta canpoa hui'nanpoa nanitapi macacaiso'.

²² Napoaponahuë' inapoatëhua ya'huëcaso maré', ya'ipi quëmapinpoa marcahuanacaso' nohuantopi. Inahua napopiso chachin canpoanta nicacaso' nohuantopi. ²³ Inapohuatëhua', ya'ipi ya'huëtopiso canpoanquën nisarin. Pë'tahuanëna', ma'shanëna', ya'ipi inapita canpoanquën nisarin. Huëco nohuantoco inapoa'ahua'. Napohuatëhua', inapitaso canpoarë' ya'huëcaiso maré' quëparitapi, itopi. ²⁴ Siquimo pa'pinë chachin napopiso natanatona', nohuantopi. Napoaton ya'ipi quëmapi'sa chiniquëno'sa nipiso', marca niacotopi huachi.

²⁵ Niacotopi quëran cara tahuëritapaso', Cacopo hui'ninpita Siquimo ninanoquë pa'pi. Simion, Nihui, inapita itopiso' pa'pi. Inapitaso', Tina yo'inamiáchin nipi. Ya'huëhuano'sa marca niacotopiso', pa'pi iquitopi. Inapoaso' chachin pa'sahuatona', sahuëninënaquë ya'ipi quëmapi'sa tēpaconpi. Co noyachátërasoihuë' ahuëtopi ni'ton, co chinitopihuë'. ²⁶ Amoronta', Siquimorë chachin tēpapi. Inapotahuatona', Siquimo pëinën quëran Tina masahuatona', pa'pi huachi.

²⁷ A'napita iinpitanta canquirahuatona', ya'ipi quëmapi'sa nani tēpapi ni'ton, ninanoquë ma'sha ya'huërinso mamiatopi. Oshina Siquimori

tapirinso marë', i'huërëtatona inapotopi. ²⁸ Ya'ipi ohuicanëna', ohuacanëna', moranëna', inapita matopi. Ya'ipi ninanoquë ya'huërinso', aipiraonta ya'huërinso', mapi. ²⁹ Pëiro'saquë ma'sha ya'huërinso'pitanta', ya'ipi ihuatopi. Naporahuaton ya'ipi hua'huaro'sa', sanapi'sa', inapitanta masahuatona quëpapi. ³⁰ Simion, Nihui, inapita huënantahuachinara, pa'pinari itapon:

—Canpitaso napoatoma', sacai anoyata'huaso nitëramaco. Canano'sa', huirisëro'sa inapitaso', ya'huëhuano'sa'. Naporamaso natantohuachina', no'huiponaco caso huachi. Nihuëntonahuatona ahuëaponaco. Caso co na'ashahuë' piyapinëhuëpita ya'huëtërinco ni'ton, ya'ipinpoa tiquiaponënpoa', itërin. ³¹ Napotopirinhue', inapitariso itaantapi:

—¿Monshihuantë paya pochin oshihuë nitacaso' nohuantopiranhue' ti? itopi.

35

Yosëri Pitiriquë Cacopo noya ya'huëcaso marë' sha'huitërinso'

¹ Naporo' Yosëri Cacopo huë'ënuquë ya'notaton, camairin: “Caso Yosëco. Iráca iya masho Isao ta'ananpisën ya'notëranquën. Pitiriquë paantaton, inaquë ya'huëconquë'. Inaquë canconpatan, chinotaancoso marë' a'nara artaro niquë',” itërin.

² Napotohuachina Cacoposo', ya'ipi hui'ninpita, sa'inpita, piyapinënpita, inapita camairin:

—Ya'ipi nisha nisha mamanshiro'sa chinotëramaso', a'poco'. A'poatoma quëshico pa'pita'hua'. Naporahuaton amarahuatoma', noya nininso i'nanpiraco'. ³ Manóton Pitiriquë pa'ahua'. Inaquë Yosë chinota'huaso marë'

artaro nica'huaso ya'huërin. Iráca nanan ya'huëtaaponco, Yosëso na'con catahuarinco. Naporahuaton, itohua itohua pa'nahuëquë, ca'tanatonco catahuarinco, itërin.

⁴ Napotohuachina, nisha nisha mamanshinëna moshapiso quëshipi. Pë'tëhuëratëro'santa moshapiso quëshipi. Ya'ipi inapita Cacopori Siquimo ninano ya'cari', pa'pitërin. A'nara insina nara pirayan, pa'pitërin. ⁵ Pa'pachinara, Yosë nohuanton, nisha nisha ninanoro'saquë ya'huëpisopita pa'pi të'huapi. Napoatona co nanitopihuë' Cacopo hui'ninpita, imatona i'huëretacaiso'.

⁶ Cacoposo' huëntonënë chachin, pa'sápatona', Noso ninanoquë canconpi. (Ina ninanoso', Pitiri itopi anta', Canaan parti ya'huërin.) ⁷ Inaquë canconahuaton, artaro ninin huachi. Inaquë Yosë chinotërin ni'ton, ina ro'të aninahuanin: “Iri Pitiri*” itërin. Iráca iin të'huataton ta'anapihuachina, inaquë chachin Yosëri huë'ënquë ya'notërin ni'ton, napo nohuitërin.

⁸ Nipica piyapinën Tipora itopisonta chimin-pachina, inaquë chachin pa'pitopi. Insina nara pirayan pa'pitopi. Pitiri ninano ya'cariya, inapopiti. Cacopori inanta aninahuanin: “Na'nëi' insina,” itërin.

⁹ Cacopo Patan-aran quëran huënantahuachina, Yosëri naquëranchin inaquë ya'notaantarín. Ya'notaton noya ya'huëcaso marë' sha'huitërin. ¹⁰⁻¹² Iso pochin sha'huitërin:

“Quëmaso' Cacopo itërinën.

* **35:7** Iri Pitiriso': Pitiriquë ya'huërinso Yosë, tapon naporin.

Co huachi ina pochin nohuitarinënquënhuë'.
Ipora quëran huarë' Israiro itarinën," itërin.

Ina quëran nininën canpiatahuaton itaantapon:
"Caso Yosëco, ya'ipi nanitaparahuë.

Notohuaro' hui'nanpita ya'huëchinquën.

Shiparinpitanta', hua'huayátërahuë ya'huë'ina'.

Quëmá quëran, a'na nacion pipipon.

Naporahuaton, shiparinpitanta na'a huëntono'sa
nicapona'.

A'naquën shiparinpita, copirno ya'conapona'.

Tata masho Apraan, tataparín Isaco,
inapita iso no'pa' ahua'anëntërahuë.

Ina chachin quëmanta quëchinquën.

Shiparinpitanta iso no'pa chachin
hua'anëntapona'," itërin Yosëri.

¹³⁻¹⁴ Napotahuaton pa'pachina, Cacoposo'
a'nara na'pi masahuaton onë pochin ahuanirin.
Yosëri nontërintaquë chachin ahuanirin. Ina
quëran toma', huino, inapitaquë opotahuaton,
Yosë marë' acorin. ¹⁵ Iráca nohuitërinso chachin
ina ninanoso', Pitiri itërin.

Naqira chimininso'

¹⁶⁻¹⁷ Hua'quimiachin inaquë ya'huërapi quëran
paantapi. Pa'sápatona', Iporata ninanoquë
ya'caritopi huachi. Inaquë Naquiraso', pa'pi
parisë quëran huaiton, co'chachin ninin. Napoaso
ahuaitona'píri itapon: "Ama pa'yanquësóhuë',
quëmapi chachin huaiyantaran," itërin.

¹⁸ Napotopirinhüë', Naquiraso' yachiminin
huachi. Nani yachiminahuaso', hua'huin nininën
acotërin: Pin-oni† itërin. Itopirinhüë', Cacoporiso',

† **35:18** Pin-oniso': Na'con na'con aparisitërinco hua'hua, tapon
naporin.

Mincamin† itërin. ¹⁹ Inapo chimintërin Naquira. Napoaton Iporata ira pirayan pa'pitopi. (Iporataso ipora marë', Pirin itopi.) ²⁰ Naquira pa'pitahuaton, po'oronën aipi Cacoposo' Panca ra'pi ahuanirin. Ina na'pi ahuanirin quëran, Naquira po'oronën nohuitopi.

²¹ Inaporahuaton, Israiroso paantarin. Itiri tori aquëcha, ya'huaantacaiso marë' në'mëtë pëinëna ótéëmpi. ²² Inaquë hua'quimiachin ya'huëpi. Inaquë chachin Nopinoso', pa'pin cosonanën Pira itopiso monshitaton, ichihuë'ërin. Ina natantahuaton, Israiroso pa'pi no'huitërin.

Cacopo hui'ninpita nininso'

Cacoposo' shonca cato hui'ninpita quëmapi'sa ya'huëtërin. ²³ Niaquëya nipisopitaso' isopita: Paninanso' Nopino, ina quëran, Simion, Nihui, Cota, Isacaro, Saporono, inapita. ²⁴ Naquiraquëya nipisopitanta isopita: Cosi, Mincamin, inapita. ²⁵ Naquira piyapinën Pira itopisoquënta isopita: Tano, Nipitari, inapita. ²⁶ Nia piyapinën Siripa itopiquënta', isopita: Caro, Asiri, inapita. Ina nápo Cacopo hui'ninpita ya'ipiya quëran ya'huëpi. Ya'ipi pochin Patan-aranquë nasitopi.

Isaco chiminiso'

²⁷ A'na tahuëri Cacoposo' pa'pin ya'huërinquë pa'nin. Inaso', Mamiriquë ya'huërin. Ina ninanso' Arapa itopi anta'. Naporahuaton ina chachin Ipron itomantapi. Inaquë Apraan, Isaco, inapita ya'huëpi. ²⁸ Pasa posa shonca pi'ipitaso', Isaco chiminin. ²⁹ Noyá mashoya nicaquë huarë'

† **35:18** Mincaminso': Pa'ya pa'yatërahuëso hua'hua, tapon naporin.

chiminin. Chiminpachina, hui'ninpita Isao, Cacopo, inapitari nipa'pichantopiso' naninquë po'mopi.

36

Isao quëran pipipisopita

¹ Isao quëran pipipisopita sha'huichinquëma'. Inaso', Itomo itopi anta'. ²⁻⁵ Isaoso' Canaan sanapi'sa manin: A'naso', Ata itopi. Inaso', Iron hui'nin. Ironta', Iti huënton piyapi. Inaquëya Isao hui'nahuanpachina, Iripasi itërin. A'na sa'ionta Aoripama itopi. Inaso', Ano hui'nin, Sipion shiin. Inaquëyanta hui'nahuanpachina, isopita: Quiosi, Caaran, Cori, inapita. Isaoso', Ismaïro hui'nionta manin, Pasima itopiso'. Inaso', Nipayo oshia'huain. Inaquënta hui'nahuanpachina, Niohuïro, itërin. Ina nápo hui'ninpita Canaan parti ya'huëapon nasitopi.

⁶ Isaoso' Cacopo patahuaton, a'na parti ya'huapon pa'nin. Sa'inpita, hui'ninpita, yaipi inarë ya'huëpisopita quëparin. Pë'tahuanënpita, ma'shanënpita, inapita Canaan parti ya'huapon pochin canarinsonta', ya'ipi quiquirin.

⁷ Cacoponta', napopin chachin ma'huanin ni'ton, co huachi nanitopihuë inaquësáchin ya'huëcaiso'. Pastonta pë'tahuanëna capacaiso co huachi nanipihuë ni'ton, nia'popi. ⁸ Inapoaton, Isaoso Sëir motopiro'sa parti pa'nin ya'huapon. Sha'huitëranquëmaso chachin Inaso', Itomo itopi anta'.

⁹ Ina nápo Isao hui'ninpita ya'huëtërin. Inaso', ya'ipi itomoro'sa shimashonën. Inapitaso', Sëir motopiro'sa parti ya'huëpi. ¹⁰ Sha'huitëranquëmaso

chachin, Isaoso Ataquëya hui'nahuaninso', Iripasi itërin. Ya'huërë' Pasimaquëya nininso', Niohuero itërin. ¹¹ Iripasi hui'ninpitaso', isopita: Timan, Omaro, Sipo, Catan, Quinasi, inapita. ¹² Inapitaso' Ata aminpita. Iripasiso', a'na cosonanën ya'huëtërin Timona itopi. Inaquëya hui'nahuanpachina, Amarico itërin. ¹³ Niohuero hui'nipitanta', isopita: Naato, Siran, Sama, Misa, inapita. Inapitanta Pasima aminpita. Pasimaso' sha'huitëranquëmaso chachin, Isao sa'in ninin anta'. ¹⁴ Aoripamaquënta', Isao hui'nahuaninsopitaso': Quiosi, Caaran, Cori, inapita. Aoripamaso', Ano hui'nin, naporahuaton Sipion shiin.

¹⁵⁻¹⁹ Isao shinpita huëntono'sa hua'anëntopisopitaso', isopita: Timan, Omaro, Sipo, Catan, Quinasi, Cori, Amarico, inapita. Sha'huitëranquëmaso chachin Isao paninanënso', Iripasi itopi. Ina hui'ninpitaso', Itomo no'paquë Isao shinpita huëntono'sa', hua'anëna ya'conpi. Ya'ipi inapita Ata aminpita. Niohuirona Isao hui'nin chachin ninin. Ina hui'ninpitanta', isopita: Naato, Siran, Sama, Misa, inapita. Inapitanta Itomo no'paquë Isao shinpita huëntono'sa', hua'anëna ya'conpi. Ya'ipi inapitaso', Pasima aminpita. Sha'huitëranquëmaso chachin Ano hui'nin Aoripama itopiso hua'huinpitanta', isopita: Quiosi, Caaran, Cori, inapita. Inapitanta Isao shinpita huëntono'sa hua'anëna ya'conpi. Ya'ipi ina hua'ano'sa', Isao shinpita. Isaoso', Itomo itopi anta'.

²⁰⁻²¹ Co'huara Isao inaquë pa'shátëraponhuë', a'nara Or huënton piyapi Sëir itopiso'ton inaquë

ya'huërin. Quëmopinënpitarë chachin ya'huërin. Ina hui'ninpitaso', isopita: Notan, Soparo, Sipion, Ano, Tison, Isëri, Tisan, inapita. Inapita'ton Itomo no'paquë Or huënton hua'ano'sa ya'conpi. Inapitaso' Sëir quëran pipipisopita ya'huëpi. ²² Notan hui'ninpitaso', isopita: Orin, Iman, inapita. Notan oshinso', Timona itopi. ²³ Soparo hui'ninpitanta', isopita: Arapan, Man-aato, Iparo, Sipo, Onan, inapita. ²⁴ Sipion hui'ninpitanta isopita: Aiya, Ano, inapita. Ina Ano chachin, inotëro parti pa'pin moranënpita a'pairin. Inapita a'paiaso', no'pa quëran i'sha pipirinsopita quënanin. ²⁵ Anoso', a'na hui'nin ya'huëtërin, Tison itërinso'. Naporahuaton, a'na hui'nin sanapi, ya'huëtërin. Sha'huitëranquëmaso chachin inaso', Aoripama itërin. ²⁶ Tisonta hui'ninpita isopita: Intan, Ispan, Itëran, Quiran, inapita. ²⁷ Isëri hui'ninpitanta isopita: Piran, Saapan, Acano, inapita. ²⁸ Tisan hui'ninpitanta isopita: Osi, Aran, inapita. ²⁹⁻³⁰ Or huënton hua'ano'saso', isopita: Notan, Soparo, Sipion, Ano, Tison, Isëri, Tisan, inapita. Ina nápo Or huënton hua'ano'sa ya'huëpi. A'naya a'naya huëntonënaquë, hua'an ya'conpi. Sëir parti napopi.

Itomo no'paquë copirno'sa ya'conpiso'

³¹⁻³² Co'huara israiro'sa copirno ya'huëchatërasoihuë', isopita'ton Itomo no'paquë copirno ya'conpi. Pira'ton ya'conin. Inaso', Piro hui'nin. Tinapa ninanoquë ya'huërin. ³³ Ina chiminpachina, Sira hui'nin Copapo itopisori ya'huërëterin. Inaso', Posora ninanoquë ya'huërin. ³⁴ Inanta chiminpachina,

Osamori ya'huërëterin. Inaso', Timan parti ya'huërin. ³⁵ Osamonta chiminpachina, Atatori ya'huërëterin. Inaso', Pitato hui'nin. Apito ninanoquë ya'huërinso'. Inari matiano'sa', Moapo no'paquë ahuëaton canarin. ³⁶ Atato ya'huërë' chiminpachina, Samarari ya'huërëterin. Inaso', Masarica ninanoquë ya'huërin. ³⁷ Samaranta chiminpachina, Saonori ya'huërëterin. Niopo ninanoquë ya'huërinso'. Inaso ninano', Iopiratisii' yonsanquë ya'huërin. ³⁸ Ina ya'huërë' chiminpachina, Paaro-ananori ya'huërëterin. Inaso', Acaporo hui'nin. ³⁹ Paaro-ananonta chiminpachina, Atatori ya'huërëterin. Inaso', Pao ninanoquë ya'huërin. Atato sa'inso', Miitapiri itopi. Inaso', Matiriti hui'nin, Misaapo shiin.

⁴⁰⁻⁴³ Isonápo Isao quëran pipipisopita huëntono'sa ya'huërin: Ya'huëpiso no'panënanta', inachachin aninihuanpi: Timon, Arapa, Quitito, Aoripama, Iran, Pinon, Quinasi, Timan, Mipasar, Maquitiri, Iramo, inapita. Ina nápo Itomo huëntono'sa shimashonënpita ya'huërin. Inapitaso' Itomo no'paquë yanquëatona itohua itohua ya'huëpi. Isaoso', Itomo itopi anta'.

37

¹ Cacoposo nipirinhüë', Canaan parti quëparitërin ya'huëcaso marë'. Pa'pinconta' inaquë chachin ya'huëaponahuë', co hua'quiyahuë' ya'huërin.

Cosi, iinpitarë chachin napopiso'

² Cacopo hui'ninpita naporinso sha'huichinquëma nitotoco'. Cosi shonca canchisë

pi'ipitapon pochin, iinpitarë chachin pa'pin ohuicanënpita a'pairin. Pa'pin cosonanënpita: Pira, Siripa, inapita hua'huiinpitarë' a'pairin. Iinpitaso co noyahuë' nipi ni'ton, Cosiso' pa'pinquë yásha'huirapirin.

³ Cacoposo' a'napita hui'ninpita quëran, Cosi na'con na'con nosororin. Nani másho nicaquë huarë', Cosiso hua'huatërin ni'ton, nosoromatërin. Napoaton a'mocaso marë' noyápiachin nininso' nitërin. ⁴ Iinpitariso nipirinhüë', pa'pini ina na'con na'con nosororinso' nicatona', co quë'yapihuë'. Co quë'yatonaraihuë', co nanitopihuë' noya nontacaiso'.

⁵⁻⁷ A'na tashi Cosi hua'narin. Tahuëririnquë, iinpita sha'huitërin:

—Natanco iyaro'sa hua'narahuëso sha'huichinquëma': Huë'ëhuëquë, iminquë ya'ipinpoa trico masarëhua'. Manëhuasonta tonporarëhua ni'nahuë. A'nanaya ca tonporahuësoso', huanirin. Canpita tonporamasoso nipirinhüë', ca tonporahuëso' mosharapi. Ya'ipi tahuitatona', monshopi quëran mosharapi, itërin. Ina natanahuatona', iinpitariso aquë aquëtë no'huipi. ⁸ Napohuachina, inapitari itapon:

—Hua'an ya'conpato iyahuëpita camaiyápo ¿tocomaranquën ti? ¡Catoro' quëma camaiyáponcoil itopi. Hua'narinso marëpita na'con na'con no'huipi. Sha'huihuachina, co yainhuë' natanpi.

⁹ Ina piquëran Cosiso', hua'naantarin. Naporonta iinpita sha'huitaantarin:

—Natanco iyaro'sa a'na hua'naantarahuëso sha'huitaanta'inquëma'. Hua'nato ni'pirahuë',

pi'i, yoqui, shonca a'na tayloraro'sa', inapita monshorahuatona moshararinaco ni'nahuë, itërin. ¹⁰ Così ina hua'narinso', pa'pin iinpita inapita sha'huitohuachina, pa'pini pënënaton itapon:

—¿Ma'ta tapon inapochinpita hua'na hua'namantaranso'? Napoahuarë' mamaparin, iyaparinpita, ca chachionta' ¿a'na tahuëri moshaponquën ti? itërin. ¹¹ Iinpitariso noyapatona', aquë aquëtë no'huirápi. Pa'pinso nipirinhüë', hui'nin naporinso na'con yonquirárin.

Cosi pa'anpiso'

¹² A'na tahuëri Così iinpitaso', Siquimo ninano ya'cari pa'pi. Pa'pina ohuicanënpita, chiponënpita inapita quëpapi pasto yonitona a'cacaiso marë'. ¹³ Naporo' pa'pini Così itapon:

—Ni'quë conpa. Iya mashoro'sa Siquimo ya'cari ya'huëapi. Inaquë ohuicaro'sa', chiporo'sa', inapita a'pairapi. Paaton ni'contaquë topirahuë, itërin.

—Noya tatapa'. Pa'i nipachin, itërin.

¹⁴ —Inta conpa. Pa'sahuaton iyamashoro'sa ni'contaquë'. Ohuicaro'sa', chiporo'sa', inapitanta onpoinsona nisapiso', nahuicontaquë'. Ina quëran huë'sahuaton, onpoapisona sha'huitiico canta nitochi, itërin.

Cacoposo Ipron motopianaro'sa quëran, Così a'parin. Inaso pa'sápaton Siquimoquë canconin. ¹⁵ Ina parti chihuëaton pa'sápirinhüë', a'na quëmapiri quënanahuaton itapon:

—¿Ma'ta yonisaran?

16 —Iyahuëpita yonisáruhuë ta'a. ¿Co pora nitotëranhuë' insëquësona pë'tahuanëna a'paiyapiso to? itërin. 17 —Nani isëquëran pa'pi: “Totanquë pa'ahua',” niitapi pora, itërin.

Cosiso pa'sápaton, Totan ninano ya'cariya iinpita quënanconin. 18 Inapitarinta', áquë quëran Cosi quënanpi. Quënanahuatona', co'huara ya'carichátërasohuë', tëpacaiso marë' a'naroáchin yonquipi. 19 Inahua capini ninontopi:

—jNi'co'. Hua'natona'pi huë'sarin! 20 Huëco tëpa'ahua'. Inapotatëhua poso yaninantëquë po'moa'ahua'. Ina quëran “pa'piniri ca'nin,” itahua'. Inapotohuatëhua', ¿naniinta'ma hua'narinsopita pa'? niitopi. 21 Nopinoso natanahuaton, Cosi pa'poyacaso marë' itapon:

—Ama tëpa'ahuasohuë'. 22 Co tëpatacaso ya'huërinhuë'. Iso inotëroquë yaninantë poso ninqüë të'yatoco'. Ama canpitariso' ma'sha onpotocosohuë', itërin. Iya'huain nanin quëran ocoirahuaton, pa'pinquë'pa' a'paantacaso yonquiaton, naporin.

23 Cosiso iinpitataquë canconpachina, no'huitona noyápiachin a'morinso matopi. 24 Matahuatona yaninantë posoquë, të'yatopi.

25 Inapotahuatona', coshatapi huachi. Coshatasoi ni'pirinahuë', a'na huëntona' Ismairo nicatono'sa', nioshirin huë'sapi. Carata parti quëran huë'sapi. Camiyonënaquë, pimo hua'sairo'sa', parsamo nimirio, pimo yaqui', inapita quë'sapi. Iquipitoquë pa'anapona', quëparapi. 26 Naporo' Cotaso iinpita itapon:

—¡Iya'hua tēpahuatēhua', co manta canari-huahué'! Naporahuaton inapotohuatēhua', nonpi nonpínantacaso' ya'huapon. ²⁷ Ama tēpa'ahuasohué'. Ismairo nicatoro'sa tēhuēnchinso' pa'antahua'. No'huípiro mini nipirinhué', co nishahué'. Iyanpoa', tēnin. Napohuachina, iinpitari: “¡Tēhuēnchachinchi paya!” topi. ²⁸ Nicatoro'sa inataquēchin na'huērahuachinara, iinpitari Cosi ocoipi. Yaninantē poso quēran ocoirahuatona', nicatoro'sa pa'antopi. Cato shoncatē coriqui pahuērētohuachinara, Iquipitoquē quēpapi huachi.

²⁹ Nopinoso Cosi tē'yatopiquē huēnantahuachina, co huachi iin quēnanquintarinhué'. Pa'pi pa'yanaton a'morinso osharin*. ³⁰ Ina quēran iinpitataquē huēnantarahuatón, itiintarin:

—¡Iya'hua capa huachi! ¡Ma'huantacha caso nis-arahué paya! tēnin.

³¹ Naporo' iinpitaso', Cosi a'morinso masahuatona chipo tēpapiso' huēnainēnquē, asē'cotētopi. ³² Inapotahuatona pa'pinaquē a'papi. Quēpana'piso' iso pochin pēnēnpi: “Iso a'mopiso quēnanai. Noya ni'quē'. ¿Hui'nanquēn a'na nimara ti?” itēquē', itahuatona a'papi huachi.

³³ Cacoposo' nohuitahuaton, tapon: “¡Iso mini hui'nahuē a'morinso!” tanan ni'niri napotērin ipora, tēnin. ³⁴ Napoapon pochin co napion cancantaton a'morinso nioshatērin. Naporahuaton, sa'catēn nininso' sētohuachinara a'mopiso', a'morin. Ina a'morin quēran hui'nin

* **37:29** A'morinso osharin: Ina parti ya'huēpisopitaso', co napion ancantohuachinara, inapopi.

chimininso marè' hua'qui na'nërárin, ayanárin, naporárin. ³⁵ Ya'ipi hui'ninpitari achinican-canpirinahuè', inaso co nohuanchátèrarinhuè', sètèrinso iniquicaso'. Aquè aquètè hui'nin marè' na'nèton, naporin: “Chimipiro'sa ya'huèrinquè hui'nahuè quènanconta' huarè' sètèrahuèso' copi tapo,” ténin.

³⁶ Ismaïro nicatoro'saso', Iquipitoquè camapi. Camahuachinara, Cosiso a'nara quèmapi Potihuaro itopiso', pa'antopi. Inaso', Iquipito copirnorì catahuacaso marè' acorin†. Capitan ya'conaton, copirno a'paipisopita sontaro'sa camairin.

38

Cota, Tamararè' naporinso'

¹ Naporo tahuèri'sa Cotasò iinpita patahuaton, Atoran ninanoa'huaquè pa'nin. Inaquè a'na quèmapi Iro itopiso ya'huèrin. Ina ya'huèrinquè yacapatonin.

²⁻³ Inaquè yacapatapon pochin, a'nara nanon nohuitèrin. Inaso', Soa itopiso' hui'nin. Soaso' Canaan piyapi. Cotari natanpachina, acoantopi. Inaquè hui'nahuanpachina, paninanèn nasitèrin. Ina nohuitaton, Iri itèrin.

⁴ Naquèranchin sa'in cayoantarin. Nasitohuachina, quèmapi chachin niantarin. Inaso', Onan itèrin. ⁵ Naquèranchin hua'huaantahuachina, quèmapi chachin niantarin. Inaso', Sira itèrin. Quisipo ninanoquè Cota ya'huèaso', inaso nasitèrin.

† **37:36** Copirno catahuapisopitaso': Naporo tahuèri'sa macayora'piapi.

⁶ Iri hui'napitohuachina, pa'pini Tamara acoantërin. ⁷ Acoantopirinhüë', Iri co noyahuë' nininso' co Siniro costarinhüë' ni'ton, ina nohuanton chiminin. ⁸ Napohuachina, Cotari Onan ya'huërë' itapon:

—Iya masho ayananpirinso sa'in, quëmari maquë'. Canpoaso inachintërëhua ni'ton, imoya macaton, inaquë hui'nahuanquë'. Hui'nahuanpatan, Iri quëran pipicaiso nipisopita quëmá quëran ya'huëtarin huachi, itërin. ⁹ Onanso' Tamara macaponahuë': “Hui'nahuanpato, hua'huaro'sa co caquën nisarinhüë'. Irico hui'ninpitaráchin pochin nisarin,” tënin yonquïnënguë. Napoaton, Tamara tëcarihuachina, aipi a'paconin. Ama iinco ya'huërënamënpita, ina quëran ya'huëcaso marëhuë' naporin. ¹⁰ Onan naporinso Siniroso nitotaton, chiniquën no'huitërin. Napoaton inanta', ina nohuanton chimiantarin. ¹¹ Naporo' Cotasó', Tamara itapon:

—Quëyoroantaran ni'quëhuarë', iporaso' tataparín ya'huërinquë paantaquë'. Hui'nahuë Sira itërahuëso hui'napitaquë huarë', inaquë ya'huëtaquë', itërin. Itaponahuë', co tëhuënychachin napotërinhuë'. Nonpintaton naporin: “Sira ya'huërë', iinpita pochachin chimiantahuachin,” ta'ton naporin. Napoaton Tamaraso', pa'pin ya'huërinquë pa'nin ya'huapon.

¹² Cara pi'iquëran pochin Cota sa'in ya'huërë' chimiantarin. Inaso' sha'huitëranquëmaso chachin, Soa hui'nin. Chiminpachina, Cotasó sëtaton na'nërárin. Sëtërinso' inquihuachina, Tinato ninanoa'huaquë pa'nin. Ohuicanënpita ya'inapiro'sa inaquë ya'huëapi ni'ton, pa'nin

nicapon. Amiconën Iro itopisorë' pa'nin. Iroso', Atoran piyapi. ¹³⁻¹⁴ Tamaraso ina nitotaton, quëyoron a'morinso ocoirin. Inaporahuaton, nitaparin. Niimomototërinso' në'mëtëquë nipa'shinayatërin. Ama nohuitacaiso marëhuë' naporin. Inaporahuaton, Inain ninanoa'hua ya'cari', huënsëconin. Inaso' ninano', Tinato iraquë ya'huërin. Sira nani hui'napitopirinhüë', co acoantopihuë' ni'ton, shiin yanonpintërin. ¹⁵⁻¹⁶ Cotari quënanahuaton, nipa'shinayatërinso marë': "Isoso sanapi, monshihuantë'," tënin. Napoaton pëshonin ya'caricaso marë'. Co shiin nohuitatonhuë', itapon:

—¿Canta quëmaro'co nii topirahuë? itërin.

—¿Ma'ta nipachin pahuërëaponco? tënin sanap-inta'.

¹⁷ —Pë'tahuarahuësopita quëran, a'nara chipoa'hua a'patiaranquën, itaantaran Cotari.

—Inta nipachin. Napoaponahuë', ma'sha tëranta quëmaquën nininso' patëquë'. Chipoa'hua a'patianco huarë', cari tapaarahuë, itërin sanapiri.

¹⁸ —¿Ma'ta nipachin pachi? tënin Cota.

—Sicho po'moitëranën pë'natëransoarë chachin, huaranën, inapita patëquë', itërin. Napotihuachina Cotaso', nataninsopita quëtërin. Inapoaton tēcarihuachina, naporo chachin hua'huantërin. ¹⁹ Ina quëran Tamaraso', pa'pin ya'huërinquë panantaran. Nipa'shinayatërinso' ocoirin. A'morinsonta ocoirahuaton, naquëranchin quëyoron a'morinso a'moantaran.

²⁰ Ina quëran Cotariso', chipoa'hua a'patërin. Amiconën Irori quëpatërin. Sanapi acoantërinso' ayantacaso

maré' a'patopirinhüé', inariso co huachi quënanconinhüé'. ²¹ Napohuachina, ya'huëhuano'sa natanin:

—Monshihuantë sanapi Inain ira pirayan huënsëyantërinso': ¿Intohuata pa'nin? itërin.

—Co isëquë monshihuantë sanapi ya'huërinhué', itopi. ²² Napotohuachina, Cota ya'huërinquë huëantarahuaton, itiintarin:

—Co'chi sanapi quënanconahuë paya. Ya'huëhuano'santa': “Co isëquë monshihuantë sanapi ya'huërinhué',” itërinaco, itërin. ²³ Napotohuachina, Cotari itapon:

—Ma'ta pini. Noyatapon. Quëtërahuësopita yamapachin, main nipachin. Ina maré' nanan ocoihuatëhuaso', piyapi'sa tëhuaponënpoa'. Nanichi chipoa'huaya a'patochinpirahué', co quëmari quënanconanhüé', itërin.

²⁴ Cara yoqui quëran pochin, Cota sha'huitapona huëcapaipi:

—Shiparin Tamara itërëhuaso', monshihuanin. Napoaton iporaso' cayorin huachi, itopi. Natanahuaton Cotasó', no'huitaton yai tënin:

—¡Ocoirahuatoma', a'pëco chimiin! tënin. ²⁵ Ya'huëhuano'sari Tamara a'pëcaso maré' ocoirapirinhüé', inaso shiin nanan a'patërin: “Iso sicho po'moitëra pë'natërinso'rë chachin nininso' hua'anën, napotërinco. Iso huaranta', inanquën chachin ni'ton, noya nicon nohuitëquë',” itëquë', itërin. ²⁶ Cotasó', shiini a'patërinso'pita nohuitahuaton, naporin: “Tëhuë'nchachin caso co noyahué' ninahué'. Co Sira acoantatohué', tëhuërahuë. Inaso nipirinhüé', noya noya ninin,”

tënin. Naporo quëran huarë' Cotasó', co huachi onporo tëranta shiin tëcariantarinhuë'.

²⁷ Tamara huaicaso nanihuachina, catopia'huaya hua'huatopi. ²⁸⁻²⁹ Nasitapona napopi: A'na'ton imiria'huain ocoirin. Napohuachina ahuaítóna'piri, quëhuan pi'shiquë, tonpotanpatërin. "Iso'ton hua'huacharin," ta'ton, napotërin. Napopirinhüë', hua'huashaso tanpara'huain po'moantarin. Shiarahuaton a'naso', nasitochanin. Napoaton ahuaítóna'piri nininën acotërin: Parisi* itërin. "Ya'copirinquënso inquirahuaton, pipiran," itahuaton, inapochin nohuitërin. ³⁰ Quëhuan pi'shiquë tonpotanpatërinso', ina piquëran hua'huatërin. Inaso' nohuitaton: Saro itërin.

39

Hua'an sa'ini, Cosi apirinsó'

¹ Sha'huitëranquëmaso chachin Cosiso', Ismairo nicatono'sari Iquipito no'paquë quëpapi. Inaquë a'nara Iquipito quëmapi Potihuario itopiso' pa'antopi. Inaso', Iquipito copirnorí catahuacaso marë' acorin. Capitan ya'conaton, copirno a'paipisopita sontaro'sa camairin. ² Cosiso napotopirinhüë', Siniorori co naniantërinhuë'. Inari catahuarin ni'ton, hua'anën pëinënuë noya yonquiaton yacapatërin. Noya nicaton, noya ya'huërin. ³ Cosiso', Yosëri catahuarin. Hua'anëni ina nicaton: "Nani ma'sha Cosi nipachina, Yosëri catahuarin ni'ton, noya pipitërin," tënin. ⁴ Napoaton pa'yatërin. Pa'yataton, acorin

* **38:28-29** Parisiso': Pasoarinsó' tapon naporin.

catahuacaso marë'. "Ma'pitasona ninahuëquë, quëma catahuaponco," itërin. Naporahuaton, ya'ipi piyapinënpita camaiaton asacatacaso marë' acorin. Ya'ipi ma'shanënpitanta a'paicaso marë' acorin. ⁵ Ina acorin quëran huarë', Siniorori Potihuaro catahuamiatërin. Cosi noya nicaton, napotërin. Pëinënuënta ma'sha nipachina catahuarin. Iminënuënta sacatohuachina', sha'topiso' noya noyatërin. ⁶ Cosiri ya'ipi ma'shanënpita noya a'paitërin ni'ton, co huachi ma'marë tëranta yonquiárinhuë'. Topinan noya coshatárin huachi.

Cosiso', noyapin noyapin ni'tomantarin ni'ton, ya'ipi quëran pa'yatopi. ⁷ Napoaton co hua'quiya quëranhuë', hua'anën sa'ini ni'sárin quëran noyarin huachi. A'na tahuëri itapon:

—Huëquë pa'a quëmaso' inapoquë', itërin. ⁸ Napotopirinhüë', Cosiso co pi'pisha tëranta nohuantërinhuë'. Napoaton itapon:

—Ni'quë siyora, pi'pian sha'huichinquën topirahuë: Hua'anëhuë ya'ipi ya'huëtërinso'pita a'paia'huaso marë' acorinco. Cari ya'ipi a'paiarahüë ni'ton, co ma'marë tëranta yonquiárinhuë'. Natërinco ni'ton, sano cancantërin. ⁹ Chini chiniquën nanan quëtërinco iso pëiquë camaita'huaso marë'. Naporahuaton, hua'anëhuë co ma'sha tëranta apiratërincohuë'. Quëmasáchin tëhuënchinso' sa'inquën ni'ton, apiratërinco. Napoaton, co caso pi'pian tëranta nohuantërahuë' pa'pi co noyahuë' nininso' nicaca'huaso'. ¡Naporahuaton quëmarë'co ninahuë naporini, co Yosë natëtohuë', pa'pi oshahuaintohüë'! itërin. ¹⁰ Napotopirinhüë',

sanapiriso Cosi ichiquëhuënacaso marë' nani tahuëri apisárin. Inaso napoaponahuë', co pi'pisha tēranta nohuantērinhuë'.

¹¹⁻¹² A'na tahuëriso nipirinhue', Cosi pëiquë sacatapon ya'conin. Naporo' co a'napita ya'huëasoihuë ni'ton, sanapiriso Cosi so'huianarinso matērin. Inapotaton:

—Huëquë pa'a quëmaso inapoquë', itērin. Napotopirinhue', Cosiso niso'huianatērinso pa'coirahuaton, ta'arin.

¹³⁻¹⁵ Ina patērinso ni'sahuaton, sanapiriso yanonpinin. Yanonpinaton chiníquën huiyo tēnin. A'napita piyapinēnpita pēracaso marë' naporin. Huë'pachinara, itapon:

—¡Ni'cochi iso! So'yahuë a'nara iprio piyapi quëshiantērinpoa tapiinpoaso marë'. Ya'conahuaton masapirincohue', canpita huëcacamaso marë' caso chiníquën huiyo tēnahuë. Ina natanaton, ta'arë'nachin pipirin. ¡Niso'huianatērinsonta', patērin! itērin.

¹⁶ Piyapinēnpita napotahuaton, Cosi niso'huianatērinso' taparin. So'in huëcaquë huarë' taparin. ¹⁷⁻¹⁸ Ina huë'pachina, piyapinēnpita sha'huitērinso chachin inanta sha'huitērin:

—Iprio piyapi quēnanso', patoananëhuëquë ya'conahuaton masapirincohue'. Chiníquën huiyo topatora, a'porahuatonco ta'arin. Niso'huianatērinsonta', patērin. ¹⁹ ¡Inapotērinco piyapinēn! itērin.

Sa'ini sha'huitērinso' natanahuaton, Cosi hua'anēnso pa'pi no'huitērin. ²⁰ Cosi macacaiso marë' piyapinēnpita camairin. Nani mapachinara, tashinan pëiquë po'mopi. Copirno

tèhuëtopisopita ya'huëapiquë po'mopi. ²¹ Tashinan pëiquë po'mopirinahuë', Siniororiso' co Cosi naniantërinhuë'. Nosoroaton catahuaantarín ni'ton, tashinan pëi hua'ani, noya nicator pa'yatërin: “Cosiso', nóya hui'napi,” ta'ton, noya ni'nin. ²² Napoaton catahuacaso marë' acorin: “Quëmari a'napita prisoro'sa', a'paiaran,” itërin. Napoaton Cosi camaitërin soráchin tashinan pëiquëso', prisoro'sa nipi. ²³ Cosi camaitohuachina tashinan pëiquë, noyasáchin sacatopi. Napoaton tashinan pëi hua'anso', co huachi Cosi sacatërinso' ni'sárinhuë': “Siniorori chachin Cosiso catahuarin ni'ton, ma'sona nipachina, noya pipitërin” ta'ton, naporin.

40

Hua'ano'sa hua'napiso', Cosiri no'tëquën sha'huitërinso'

¹ Ina piquëran cato hua'ano'sari Iquipito copirno tëhuëtopi: A'naso', copirno huino o'shitona'piro'sa hua'an. A'nanta', ina marë chachin pan nina'piro'sa hua'an. Cato chachin copirno tëhuëtopi. ²⁻³ Napoaton copirnorin inapita no'huirin. No'huiton tashinan pëiquëtacaiso' camaitërin. Napohuachina cato chachin inaquë po'mopi. Ina tashinan pëiso', copirno a'pairinsopita capitan pëinënquë ya'huërin. Cosi ya'huëarinquë chachin po'mopi. ⁴ Copirno a'pairinsopita capitaniso', Cosi itapon: “Isopita cato hua'ano'sa quëmari noya a'paiton, catahuaquë',” itërin. Inapotohuachina inapita hua'ano'saso', hua'qui inaquë ya'huëpi.

5 A'na tashiso nipirinhüé', cato hua'ano'sa chachin, hua'napi. A'naya a'naya hua'napiso', co inachachin tapon hua'napihüé', nisha nisha tapon hua'napi. 6 Tashíramiachin Cosiriso nicapon hué'pachina, sètápi quënanquirin. 7 Napoaton, cato chachin natanin:

—¿Onpoatomata iporaso' pa'pi sëtëramaso pochin ya'norama? itërin.

8—Catocoi chachin hua'napiraihué', co insonta ya'huërinhué' ma'sona tapon hua'naraiso anitoti-incoiso', itopi.

—¡Yosë mini nanitërin ma'sona tapon hua'narësopita anitotiinpoaso'! Sha'huitoco hua'naramaso', itërin.

9-10 Napotohuachina o'shina'piro'sa hua'anso', hua'narinso Cosi sha'huitërin:

—Huë'ëhuëquë a'nara opa ya'huë ni'nahuë, cara së'pahuaninso'. Nicasoco chachin, papo së'patarin. Papo së'patahuaton, yancotarin. Yancotërinquëranchin nitërinsoyita cayarin. 11 Ina pirayan canta', huaraon o'orinso' minënën së'quëato, huaniárahüë. Opa cayarinso masahuato, huaraon o'orinquë shi'shirahuë. Inapotahuato huaraon ihuëtërahüë. Ihuëtohuatora ma'parinco huachi, itërin. 12-13 Napotohuachina, Cosiri itapon:

—Naporinchi paya. Ma'sona tapon hua'naranso sha'huichinquën: Cara së'pahuaninso', cara tahuëri tapon naporin. Cara tahuëriya quëran, huaraonso' quëma tëhuëranso' yonquiantarin. Nanan anoyatahuatëinquën naquëranchin acoantarinquën ina marë' sacataantacaso'. Iráca naporanso chachin

naquëranchin o'shitaantaran huachi. Ina tapon, ina pochin hua'naran. ¹⁴⁻¹⁵ Inapotohuachinquën, canta nosoroatonco yonquico. Ocoincoso marë' huaraon sha'huitëquë'. Iprioro'sa ya'huëpiquë caso ya'huëpirahuë', topinan quëran no'huitonaco pa'arinaco. Co manta onporahuë ni'ton, co tashinan pëiquë ya'huápa'huaso ya'huërinhuë'. Napoaton nosoroco canta', itërin.

¹⁶⁻¹⁷ Napotohuachina, copirno marë' pan nina'piro'sa hua'anta': "Noyachi sha'huitërin paya," ta'ton, hua'narinso Cosi sha'huitërin:

—Canta nipirinhüë', iso pochin hua'narahüë: Cara ya'hüiri pan acoinanquë pitëmotorahuato, hüiríton pano'sa quëpárahüë. Ya'natontarinso acoinanquë, nisha nisha cashi cashin pano'sa copirno marë' ya'huërin. Napoaponahuë', in-airaro'sa huë'sahuatona pitëmotorahuë quëran capitarinaco, itërin. ¹⁸ Napotohuachina, Cosiri itapon:

—Cara pan acoinanso', cara tahuëri tapon naporin. ¹⁹ Cara tahuëriya quëran, huaraonso' quëmanta tëhuëranso' yonquiantarin. Naporo chachin piyapinënpita camaiapon: "Noninquë huëinquëconorahuatoma', naraquë pë'tëncó chimi'in," itapon. Inapotohuachinën, chanaro ca'tëro'sari noshanën capona', itërin.

²⁰ Cara tahuëriya quëran, huaraon hua'huatërinso tahuëri nanirin. Naporo' ya'ipi catahuarinsopita hua'ano'sa ichicapancanacaso marë', panca pita ninin. Ya'ipi përarinsopita ni'tonëncuë huaraonso' camaitërin: "Cato hua'ano'sa chachin tashinan pëi quëran ocoico'," tënin. ²¹ O'shina'piro'sa hua'anso', naquëranchin asacataantarín.

Napoaton naquëranchin iráca pochachin huaaron o'shitaantarín. ²² Pan nina'piro'sa hua'anso nipirínhuë', huaaroni piyapínënpita camairín naraquë pë'tënacaiso marë': "Noninquë huëncuëconorahuatoma', tēpaco'," itërin. Cosiri sha'huitërinso chachin nitopi. ²³ O'shina'piro'sa hua'aniso', Cosiri catahuacaso marë' sha'huitërinso', naniantërin. Inapoaton co catahuarinhuë'.

41

Huaaron hua'nahuachina, Cosiri no'tëquën sha'huitërinso'

¹ O'shina'piro'sa hua'an, tashinan pëi quëran pipirínso' nani cato pi'ipitërin. Naporo' huaaron chachionta hua'narin. Niroi' yonsanquë huaniarin nihua'narin. ² A'nanaya ni'pirínhuë', canchisë ohuaca' Niroi' quëran pipirapi ni'nin. Pa'pi amoshináchin pipirapi. I' quëran pipirahuatona', shi'shinamatëro' huáncana coshatapi. ³ Ina quëran niantapirínhuë', canchisë chachin Niroi' quëran pipirapi ni'nin. Inapitaso' capa nishinahuën nansëyaráchin niconpi. Pipirahuatona i' yonsanquë a'napita ohuacaro'sa pirayan huanirapi. ⁴ Nicaso chachin, inapitaso', amoshino'sa pashica ta'papi. Inapotatona', canchisë chachin pë'yaquë huarë' ca'miatopi. Naporo' huaaronso' capayatërin. ⁵ Naquëranchin huë'ëantapirínhuë', hua'naantarín. Canchisë trico moto' noya noyatërinso' a'na nanquëáchin nitërin ni'nin. ⁶ Inapita pirayan, canchisë chachin pipiantarin. Inapitaso' pi'iri ahuiquitërinso pochin ya'nopi. ⁷ Inapitanta noya noyatërinso

nipisopita pashica ta'papi. Inapotatona pè'yaquë huarë' ca'miatopi. Naporo chachin huaraonso' capayataantarín. Capayatahuaton: “Co ipora topinan ina pochin hua'narahuë,” ténin.

⁸ Tashiramiachin huaraonso' hua'narinso yonquiaton, co napion cancantërin. Napoaton piyapinënpita camairin ya'ipi Iquipito no'paquë ninotona'piro'sa huëcacaíso marë'. Quirica nitotoro'santa amatërin. Inapita huë'pachinara, hua'narinso' sha'huitërin. Sha'huitopirinhüë', co incari tëranta nanitërinhuë' ma'sona tapon hua'narinso sha'huitacaiso'. ⁹ Naporo huarë' o'shitona'piro'sa hua'an Cosi yonquirin. Ina yonquiaton huaraon itapon: “Ipora huarë' yonquirahuë ma'sona i'hua chachin nica'huaso' nininso'. ¹⁰ Quëmaso' chiníquën nanantëran. Caso piyapinëncó nipirahuë' sha'huitaranquën. Pan nina'piro'sa hua'anoco chachin, iráca no'huitoncoi tashinan pëiquë apo'motërancoi. Inaso' tashinan pëi', a'pairinëncuënsopita capitán pëinëncuë ya'huërin. ¹¹ A'na tashiso' catocoi chachin hua'narai. A'naya a'nayacoi nisha nisha tapon hua'narai. ¹²⁻¹³ Inaquë chachin quiyaro'coi a'nara iprio hui'napi ya'huëarin anta'. Inaso' ina capitani chachin, asacatacaso marë' pa'anin. Hua'naraiso sha'huito huatëira, ma'sona tapon naporinso no'tëquën sha'huitërincoi. Sha'huitërincoiso chachin caso naquë ranchin asacataantaranco. A'naso nipirinhüë', noninquë ahuëncuëconotahuaton atëpatëran,” itërin.

¹⁴ Inapo sha'huito huachina, copirnosó Cosi ma-contacaso marë' piyapinën a'parin. A'naroáchin tashinan pëi quëran ocoipi. Cosiso niya'itahuaton,

nitaparin. Noya nininso' a'mosahuaton, huaraon nicapon pa'nin. ¹⁵ Canconpachina, huaraoni itapon:

—Caso hua'napirahuë', co insonta nanitërinhuë' ma'sona tapon hua'narahuëso sha'huitiincoso'. Quëma tëhuënchinso' nitotëran, topi natantërahuë, itërin.

¹⁶ —Co caora nohuanton nitotërahuë'. Quëma piyapinënco ni'to, Yosë chachin anitotohuachinco, sha'huitaranquën. Ma'sona noya nicacaso marë', sha'huitaranquën, itërin.

¹⁷ Napotohuachina huaraoni itapon:

—Huë'ëhuëquë Niroi' yonsanquë huaniárahue hua'narahuë. ¹⁸ Naporo chachin, canchisë ohuaca' pa'pi amoshináchin nipsisopita, i' quëran pipirapi. Pipirahuatona shi'shinamatëroquë coshatapi ni'nahuë. ¹⁹ Ina quëran canchisë chachin pipiantapi niantarahuë. Capa nishinahuën nansëyaráchin pipirapi. ¡Co onporo tëranta ya'ipi Iquipitoquë ina pochin nipsisopita ni'chinahuë! ²⁰ Nicasoco chachin, inapitaso', amoshino'sa pashica ta'papi. Inapotatona canchisë chachin, pë'yaquë huarë' ca'miatopi. ²¹ Pë'yaquë huarë' caponaraihuë', co manta ca'pisohuë pochin ya'nopi. Naporo capayatërahuë.

²² Huë'ëantapirahuë', naquëranchin hua'naantarahuë: Huë'ëhuëquë Canchisë trico moto' noya noyatërinso' a'na nanquëáchin nitërin ni'nahuë. ²³ Inapita pirayan, canchisë chachin pipiantarin. Inapitaso' pi'iri ahuiquitërinso pochin ya'nopi. ²⁴ Inapitarinta noya noyatërinso nipsisopita pashica ta'papi. Inapotatona pë'yaquë

huarë' ca'miatopi ni'nahuë. Ninotona'piro'sa sha'huitopirahuë', co insonta nanitërinhuë' ma'sona tapon naporinso', sha'huitiinacoso', itërin.

²⁵ Napotohuachina, Cosiri huaraon itapon:

—Caso quëma piyapinëncó nipirahuë', sha'huitaranquën: Catoro hua'naranso', a'naíchín tapon hua'naran. Ina quëran Yosë chachín anitotërinquën ma'sona ina nicacaso' yonquirinso'. ²⁶ Canchisë ohuaca' noyápiachín nipsisopita, canchisë pi'ipi tapon hua'naran. Canchisë trico moto' noyápiachín nipsisopitanta', ina chachín tapon naporin. ²⁷ Canchisë ohuaca' capa nishinahuën nansëyaráchin nipsisonta', hua'naran. Inapitaso', amoshino'sa piquëran pipipi. Inapitanta canchisë pi'ipi chachín tapon naporin. Ina pochachín noya noyatërinso' trico moto' pirayan, canchisë chachín papoantarin hua'naran. Pi'iri ahuiquitërinso' pochín ya'nopisopitanta', ina chachín anitotërinpoa'.

²⁸ Napotëranquënso chachín mini nisarin. Piyapinëncó nipirahuë', Yosë ma'sona yanininso nani sha'huitëranquën. ²⁹ Yosë nohuanton canchisë pi'ipi iso Iquipito no'paquë nani ma'sha noya noyatapon. Co manta pahuanaponhuë'.

³⁰⁻³¹ Ina piquëranso nipirinhüë', canchisë pi'ipi chachín panca tanarotapi. Napoaton co huachi inso tëranta', Iquipito no'paquë noya ya'huërinso yonquiarinhüë'. Pa'pi pahuantomiatapi ni'ton, co huachi iso no'paquë noya ya'huaponahuë'.

³² Caso piyapinëncó nipirahuë' sha'huitaranquën. Nani Yosë yonquirin inapocaso'. Naporahuaton co hua'quiya quëranhuë' naniarin. Napoaton ina

nohuanton, catoro inachachin hua'naran.

³³⁻³⁴ Inapocaso ni'ton, a'nara quëmapi yonquínahuan ni'ton, noyá nitotërinso' yoníquë'. Ya'ipi iso no'panënuquë ya'huëpisopita camaicaso marë' acoquë'. Naporahuaton, chirinchiros' acoquë' ya'ipi hua'anëntëranquë pa'ina'. Cosharo yontonacaiso marë' pa'ina'. Noya noyatacaiso' pi'ipiro'saquë yontoina'. A'natërápo costaro quëran, a'na costarora ma'pachina'. Ya'ipi Iquipito no'paquë inapo'ina'. ³⁵ Naporo' pi'ipiro'saquë trico yontonpiso', niquë tapaina'. Quëma chachin anitotahuatënën, ninanoro'saquë tapaina'. Tanaro tahuëri'sa canquihuachina, capacaiso marë' inapo'ina'. ³⁶ Inapohuachina', Iquipito no'paquë trico tapapinan ya'huapon. Canchisë pi'i tanarotacaiso canquihuachina, ina ca'sapi huachi. Ina capatona', ya'ipi iso no'paquë ya'huëpisopita co chiminaponahuë', itërin.

Copirno ya'huërenamën camaitacaso marë' Cosi acopiso'

³⁷ Cosi yonquirinso natanahuatona', huaraonso hua'ano'sapitarë chachin: “¡Ma nóyacha yonquirin paya!” topi. ³⁸ Napoaton huaraonso' piyapinënpita itapon:

—Iso quëmapi'so', Yosë ispiritonëni chachin ya'coancantërin. Co onporonta a'na quëmapi iso pochin nininso' ina sacato nicacaso marë' quënanarihuahuë', tënin. ³⁹⁻⁴⁰ Piyapinënpita napotahuaton, Cosi itapon:

—Co a'na quëmapi quëmá quëran yonqui yonquínahuan ni'ton, noya noya nitotërinso ya'huërinhuë'. Yosë chachin ya'ipi inapita

anitolterinquin. Napoaton carinquin acoaranquin pëinëhuëquë, ya'huërenamëhuë camaitacaso marë'. Ya'ipi piyapinëhuëpitanta natëinëinquënso ya'huërin. Copirnoco ni'to, casáchin quë má quëran chini chiníquin nanantarahüë. ⁴¹ Ni'quë'. Ipora tahuëri carinquin acoaranquin ya'huërenamëhuë ya'ipi Iquipito no'pa' hua'anëntacaso marë', itërin.

⁴² Napotahuaton huaraonso', imisiringuë sicho po'moitëranën po'morinsó' ocoirin. Ina ocoirahuaton Cosi imisiringuë po'motërin. Inapotahuaton, piyapinënpita camairin: “Noya noya rino pi'shi quëran në'mëtë nipiso' a'motoco'. Naporahuaton, osëtë oro quëran nipiso', apë'pëconotoco'. ⁴³ Ina quëran, toronanëhuëquë pa'patora, imaquirinsó toronanquë ananpëco'. Inapotahuatoma', quëpaco'. Ina quëpasëma', piyapinëhuëpitari chiníquin sha'huiina': '¡Isonco!' tëra'ina',” itërin. Ina pochin copirnorí Cosi acorin ya'ipi Iquipito no'paquë, camaitacaso marë'.

⁴⁴ Ina piquëran huaraoni Cosi itaantapon:

—Ca mini copirnocoso nipirahuë', co inso tëranta iso no'paquë inaora nohuantërinso' nisarinhüë'. Naniyarín quëran huare' ma'sona nicacaiso', quëma camaitaran, itërin. ⁴⁵ Copirnorí, Cosi Iquipito nananquë nisha nininën acotërin: Sahuinato-paniya, itërin. Naporahuaton Potihuirá hui'nin Asina itopiso' acoantërin. Potihuiraso', On ninanoquë corto hua'an ya'conin. Ina pochin Cosi, ya'ipi Iquipito no'pa' hua'anëntacaso marë' acopi.

⁴⁶ Cosi cara shonca pi'ipitohuachina, Iquipito copirno marë' caniaritërin sacatacaso'. Nani acohuachina, huaraon nontahuaton

caniaritërin ya'ipi Iquipito no'pa' pa'tacaso'.
⁴⁷ Canchisë pi'ipi noya noyatacaiso' pi'ipiro'saquë,
 hua'huayátërahuë cosharo noyatërin. ⁴⁸ Cosiri
 ya'ipi trico tapacaiso nininso', ma'patërin.
 Ma'pataton, ninanoro'saquë taparin. Canchisë
 pi'ipi naporin. Nani ninanoro'saquë trico taparin.
 Ina pirayan imino'saquë sha'pisopita mapiso',
 taparin. ⁴⁹ Pa'pi notohuaro' trico Cosiri ayontonin.
 Marë yonsanquë inotëra'hua ya'huërinso
 pochin ayontonin. Pa'pi notohuaro' ni'ton,
 pichirápirinahuë', co onpo pichichináchinhuë'
 nipachina, tananpitopi huachi.

⁵⁰ Co'huaa tanarotacaiso caniarichátërasohuë',
 Cosiso cato hui'ninpita ya'huëtërin. ⁵¹ Paninanso'
 Manasisi itërin: “Yosë chachin parisitërahuëso',
 quëmopinëhuëpita, inapita ananiantërinco,” ta'ton,
 ina pochin hui'nin nohuitërin. ⁵² Ina quëran
 niantarinsoso', Iprain itërin. “Yosë nohuanton
 parisitërahuëso no'paquë chachin noya noya acor-
 inco,” ta'ton ina pochin hui'nin nohuitërin.

⁵³ Canchisë pi'ipi Iquipitoquë ma'sha noya
 noyatacaiso' pi'ipiro'sa', na'huërin huachi.
⁵⁴ Naporo' Cosi naporinso chachin, tanarotacaiso
 caniaritërin. Canchisë pi'ipi chachin naporin.
 Ya'ipi a'napita no'paro'saquënta', tanarotopi.
 Iquipitoquëráchin cosharo tapapinan ya'huërin.
⁵⁵ Iquipito ya'huëhuano'santa cosharori
 pahuantohuachinara, huaraon paapapi. Trico
 natanacaiso marë' paapapi. Natanpachinara,
 huaraoni ya'ipi iquipitoro'sa itapon: “Paatoma',
 Cosi nontoonco'. Ma'sona itohuachinquëma',
 ina nico,” itërin. ⁵⁶ Ya'ipi Iquipito no'paquë
 piyapi'sa tanarotacaiso caniaritohuachina, Cosiso

chirinchiros'a camairin: "Cosharo taparëhuaso pëiro'sa i'soatatoma', ya'huëhuano'sa pa'antoco'," itërin. Aquë aquëtë tanarotapi ni'ton, pa'antapi huachi. ⁵⁷ Naporahuaton ya'ipi parti quëran huë'sapi. Cosi trico taparinso' pa'antacaiso marë' Iquipitoquë huë'sapi. Co inso no'paquë tëranta', coshoro noyaterinhuë' ni'ton, naporapi huachi.

42

Cosi iinpitanta Iquipitoquë pa'piso'

¹ Iquipitoquë trico pa'anacaso ya'huërinso', Cacoponta' nataantërin. Ina natantahuaton, hui'ninpita itapon: "¡Co topinan nini'sápamaso ya'huërinhuë'! ² Nani sha'huitërinaco Iquipito no'paquë trico pa'anacaso marë' ya'huërinso'. Napoaton inaquë pa'matoma', pa'amaco'. Ama tana tiquinpoaso marëhuë' inapoco'," itërin

³ Pa'pini napotohuachina, Cosi iinpitaso', shonca ya'pi trico pa'anapona Iquipitoquë pa'pi. ⁴ Mincaminso nipirinhüë', pa'pini co nohuantërinhuë' a'pacaso'. Inaso', Cosi iin miachin. Ina yo'nanquëranchin pipipiso'. "Pa'ninquë tapon ma'sha yaonpoápirinhüë'," ta'ton, co yaa'parinhüë'. ⁵ Cacopo hui'ninpitaso', a'napita piyapi'sarë' pa'pi. Ya'ipi Canaan parti tanarotopi ni'ton, notohuaro' pa'mapi.

⁶ Nani sha'huitëranquëmaso chachin Cosiso', huaraon ya'huërenamën ya'ipi Iquipitoquë camaitarin. Naporahuaton ina camaitohuachina, ya'ipi parti quëran huë'pisopita, trico pa'antapi. Iinpitanta camahuachinara, nontacaiso marë' isonpi quëran no'paquë

huarë' monshorahuatona', moshaipi. ⁷ Ipora quënanapon chachin Cosiso', iinpita nohuitërin. Nohuitaponahuë', co nohuitërinhuë' pochin ninin. Napoaton no'huitatë pochin co yashinhuë' nontërin:

—¿Canpita po'? ¿Intoparanta huë'nama'? itërin.

—Canaan parti quëran, trico pa'anapoi o'marai, itopi. ⁸ Cosiriso iinpita nohuitërin. Inapitariso napoaponahuë', co ina nohuitopihuë'.

⁹ Naporo' Cosiso', iráca hua'naton iinpita sha'huitërinso' yonquirin. Ina yonquiaton itapon:

—Canpitaso', nëhuëtona'pirosanquëma tënahuë. No'panëhuëi insëquësona co noya a'paipinanhuë' ni'camaso marë' huë'nama', itërin.

¹⁰⁻¹¹ —¿Co sinioro inacoihuë'? Quiyaso' quëma piyapinënpita pochin ninai. Tricoíchin pa'anapoi o'marai. Ina tataquëranchin ya'ipicoi ninai. Co onporo tëranta nëhuëtochinahuë', itopi.

¹² —Nonpiánama'. No'panëhuëi insëquësona co noya a'paipinanhuë' ni'camaso marë' huë'nama ipora, taantarin Cosiso'. ¹³ Napotopirinhüë', inapitariso itapona':

—Quiyaso' quëma piyapinënpita pochin ninai. Ya'ipiya quëran ina tataquëranchin, shonca catocoi ninai. Canaan parti ya'huërai. Hua'hua ninin-soso', tatarë' quëparitërin. A'naso nipirinhüë', ayarin, itaantapi.

¹⁴⁻¹⁵ —¿Nani napotëranquëma'? Canpitaso' nëhuëtona'piro'sanquëma tënahuë. Iyaparima hua'hua nininso quëcama huarë', no'tëquën nonamaso' nitotarahüë. Huaraoon ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquëma'. Co ina quëpatamahuë', co onporonta isëquëran

pipiaramahuë'. ¹⁶ A'naquëma paaton maconta'in. A'napitanquëmaso nipirinhüë', tashinan pëi ya'contarama'. Ina huë'pachin, naporu huarë' naporamaso natëaranquëma'. Co'so' huë'pachinhüë', tëhuë'nchachin nëhuë'tona'piro'sanquëma'. ¡Huararon ya'huë'rin ni'ton, no'tëquën nontaranquëma'! itërin.

¹⁷⁻¹⁸ Cara tahuëri Cosiri iinpita tashinan pëiquëtërin. Inapotopirinhüë', nontaantarín:

—Canta Yosë të'huatërahuë. Iso pochin nipatama', co tëpaaranquëmahuë'. ¹⁹ Tëhuë'nchachin noya nina'piro'sanquëma nipatama', a'naquëma tashinan pëiquë quëparichin. A'napitanquëmaso nipirinhüë', quëmopinëma capacaiso marë'trico quëpatoma', panantaco'. ²⁰ Ina quëran, no'tëquën nonamaso' nitota'huaso marë', iyaparima hua'hua nininso quëshimaco. Co'so' quëmahuatamahuë' tëhuë'nchachin chiminarama', itërin. Napotohuachina: “Noyapa',” topi.

²¹ Napoaponahuë', inahua capini ninontopi:

—Tëhuë'nchachin canpoaso' iráca pa'pi co noyahuë' ninëhua'. Iya'hua ma'sha onpotohuatëhuara, nosorochináchin nontopirinpoahuë', co nosororëhuahuë'. Co napion ancantërinso nicarihuarahuë', co tahuërëtërëhuahuë'. Napoaton iporaso' canpoanta', po'sarëhua huachi, nitopi. ²² Napohuachinara, Nopinori itapon:

—Co'ta carima': ¡Ama napotocosohüë'! itopiranquëmahuë', co natëramacohüë'. Napoaton iporaso' canpoanta', tëpatona'pi i'huërëtopiso pochin nitarinënpoa', itërin. ²³ Inapitaso', Cosiri ya'ipi nataninso' co nitotopihüë'. Iquipito nanan quëráchin nontërin ni'ton, napopi.

Nontohuachina, a'nari inahua nonpique
ohuërin ni'ton, co nitotopihuë'.

²⁴ Iinpita ninapotapiso natanahuaton, Cosiso amashamiachin pa'sahuaton, na'nërin. Na'nëi' cacotohuachina, huëantarin. Huë'sahuaton iinpita ni'tonënuë piyapinëpita camairin Simion macatona tonpocaiso'. ²⁵ Ina quëran camaitaantarin: “Costaronënaquë trico po'motoco'. Coriqui pahuërëtopisonta', inaquë chachin po'moantaco'. Naporahuaton, cosharo caracaiso marënta quëtoco',” itërin. Camairinso chachin piyapinëpita nipi.

²⁶ Inapotohuachinara, moranënaquë triconëna a'mitahuatona', ya'huëpi'pa' panantapi huachi.

²⁷ Huë'ëcaiso nininquë canconpachinara, a'naso', moranën a'cacaso marë' costaronën i'shiritërin. Inapotopirinhüë', trico marë' coriqui pahuërëtërinso' quënanin. Ina quënanaton, pa'yanin. ²⁸ Pa'yanaton, iinpita itapon:

—Ni'cochi. ¡Trico marë' pahuërëtërahuëso', ayantaantarinaco! ¡Costaronëhuëquë chachin quënanahuë! itërin. Iinpitaso natanahuatona', pa'pi pa'yanpi. Pa'yanahuatona', inahua capini ninontapi: ¡Yosë ana'intarinpoa ni'ton, co pahuërëtaponahuë' trico quësarín! Nitopi.

²⁹ Ya'huëpique cancontahuachinara, ya'ipi napopiso pa'pina sha'huitopi:

³⁰ —Iquipito no'pa' hua'anquë camahuatoira, co yashinyántërahuë' nontërincoi. “Canpitaso', nëhuëtona'piro'sanquëma ipora,” itërincoi. ³¹⁻³² Napotopirincoihuë': “Co quiyaso' inacoihuë'. Co onporonta nëhuëtochinaihuë'. Ina tataquëranchin shonca catocoi ninai.

Hua'hua nininso', Canaan parti tatarè' quëparitërin. A'naso nipirinhüè', ayarin," itërai. ³³⁻³⁴ Napotohuatoira, itaantarincoi: "A'naquëma isëquë quëparichin. A'napitanquëmaso nipirinhüè', quëmopinëma capacaiso marè' trico quëpatoma', panantaco'. Napoaponahuè', iyaparima hua'hua nininso quëshimaco. Naporo huarè' co nëhuëtonapiro'sanquëmahuè ninamaso' nitotarahüè. Ina nitotohuato, iyaparima quëparitërinso' ocoitaranquëma'. Nisahuaton, noya huachi nanitarama iso no'paquë pa'anamaso'," itërincoi, itopi.

³⁵ Nani pa'pina sha'huitahuatona', trico ohu-atopi. Ohuatohuachinara, Cosi iinpitaso', a'naya a'naya costaronënaquë, coriquinëna quënaantapi. Tanpanantëa'huayaquë ya'huëarin quënaantapi. Ina quënanatona', pa'pi pa'yanpi. Pa'pinanta pa'yanin. ³⁶ Naporo' Cacopori itapon:

—Canpitaso hui'nahuëpita tiquitaramacó. Cósí ayarin. Simionta capa. ¡Iporaso Mincanta yaquëpataantaramaco! ¡Ya'ipi inapita casa', ahuanta'huaso ya'huërin! itërin ³⁷ Naporo' Nopinori, pa'pin itapon:

—Iya'hua a'pahuatan, cari tata a'paiarahüè. Co'so' quëshintahuatënquënhüè', cato hui'nahuëpita nininso', nanitëran tëpamaso', itërin. ³⁸ Cacoposo nipirinhüè', tapon:

—Hui'nahuëso', co onporo pa'sarinhuè'. Iin mashonën nani chiminin. Inaíchin ina yo'nanquëranchin nipiso' ya'huëarin. Pa'namaquë ina ya'huèrè' ma'sha onpoantahuachin, caso mashoco, sëto tëpaponco huachi, tënin.

43

Mincamin Iquipitoquë quëpapiso'

1-2 Canaan parti co manta capacaso ya'huërinhuë' ni'ton, aquë aquëtë tanarotapi. Napoaton i'hua Iquipitoquë trico pa'anpiso' pë'yapi. Pë'yahuachinara, Cacoposo' naquëranchin hui'ninpita camaiantarin:

—Pa'mantatoma trico pa'amantaco', itërin.

3-5 Napopirinhüë' Cotari itapon:

—Co'ta tata hua'an napotërincoiso', nani sha'huitërainquën: “Co'so' iyaparima hua'hua nininso quëmahuatamahuë', ama o'macosohüë'. Ina quëmama huarë' tahuërëtaranquëma,” itërincoi. Iya'hua a'paantohuatancoi, naporo huarë' trico pa'antomarainquën. Co'so' a'paantohuatancoihüë', co pa'maaraihuë', itërin.

6 —¡Canpitaso pa'pi co noyahuë' acoramaco! ¿Ma'marë chachinta ina quëmapi sha'huitërama a'na iya'hua ya'huëtërinquëmaso'? itërin pa'pini.

7 —Na'con natanincoi onpo ya'huëtërehuasona nininso': “¿Nanpiárin tataparima'?” itahuatoncoi: “¿A'na iyaparimanta ya'huërin?” itomantarincoi. Napo natanpachincoira, topinan a'panitërai. ¡Co quiyaso' nitotëraihüë': “Iyaparima hua'hua nininso quëshimacoi,” itiincoiso'! itopi.

8 Naporo' Cotari pa'pin itaantaran:

—Tëhuëinchachin tata nanpicaso' nohuan-tohuatëhua', iya'hua a'paquë pa'i. Cari a'paiarahüë. A'paantohuatancoi a'naroáchin pa'sarai. Inapohuatëhua', co chiminarihuahuë'. Hui'napoapitanta', noya nanpiapi. ⁹ Iya'hua

pa'pachin, cari ni'sarahuë. Ma'sha onpo-huachinso', ca ana'intoco huachi. Co'so' quëshintahuatënquënhuë', chiminaquë huarë' na'inarahuë. ¹⁰ I'hua chachin napotasënguën a'pantërancoi naporini, ¡nani catoro pa'sahuatoi, huënanta'itoihuë'! itërin.

¹¹ Napotohuachina, pa'pini itapon:

—Co onpotacasohuë' ni'quëhuarë', isopoco nipachin: Hua'an nicanacamaso marë' iso no'paquë ma'sha noya noyatërinso'pita costaronëmaquë quëpaco': Parsamo nimirio, ninoi', pimo hua'sai', pimo yaqui', tanpapi nitërinso', ni'to nitërinso', inapita pi'pian pi'pian po'motahuatoma', quëpaco'. ¹² Coriquinta', catoro' pa'anacaso nanirinso', quëpaco'. I'hua ayantërinquëmaso', inaora chachin quëtaantaco'. Tapona tëhuëatona', ayantërinënguëma'. ¹³ ¡Paco nipachin! Iya'hua quëparahuatoma', hua'an nimaantarico'. ¹⁴ Yosë ya'ipi nanitaparinso' nontarahuë catahuainquëma'. Ina nohuanton hua'an nosoro'inquëma'. Simionta nosoroaton ocoi'in. Naporahuaton, Mincanta a'painta'in. ¡Canta co hui'nahuan mashoco pochin quëparita'huaso Yosë nohuantohuachin, inapo'i nipachin! itërin.

¹⁵⁻¹⁶ Cacopo hui'ninpitaso', hua'an nicanacaiso nininsopita mapi. Ina masahuatona', coriquinta catoro pa'anacaso' nanirinso' mapi. Naporahuaton, Mincamin quëparahuatona', Iquipitoquë pa'pi huachi. Cosi ya'huërinquë camahuachinara, nontopi. Cosiso', Mincamin quëpiso quënanahuaton, piyapinën camairin:

—Isopita pëinëhuëquë quëpaquë'. Naporahuaton a'nara ohuaca' tēparahuaton, anpiquë'. Ipora camotëchin nisahuaso', inapitaro'co coshatarahuë, itërin. ¹⁷ Napotohuachina, piyapinënso' ina inachachin ninin. Cosi iinpita ina pëinënquë quëparin. ¹⁸ Napoaponahuë', inapitaso quëpasoi pa'yanpi. Pa'yanatona inahua capini ninontapi:

—Nonpintahuatënënpoa', pëinënquë quësarinpoa'. I'hua coriqui ayantërinpoaso marë' quësarinpoa'. Masahuatënënpoa piyapinënpita pochin asacatarinënpoa'. Moranënpoapitarë chachin asacatarinënpoa', nitopi.

¹⁹⁻²¹ Napoaton Cosi pëinënquë yaya'conpachinara, piyapinën itapona':

—Pi'pian sinioro nonchinquën topiraihuë'. I'hua chachionta o'mapoi, tēhuëchachin trico pa'anapoi o'marai. Pa'anahuatoi panantápiraihuë', huancopi huë'ëconaiquë, costaronëhuëi i'shiritërai. I'shiritopiraihuë', coriqui pahuërëtëraiso' ya'ipi chachin costaronëhuëiquë quënanai. Napoaton quëtaanta'huanquëmaso marë' quëmantarai. ²² Incariso acomara, co quiyaso nitotëraihuë'. A'na coriquinta ipora trico pa'antohuatëinquëma', pahuërëta'huaiso marë' quëmarai, itopi. ²³ Napopirinahuë Cosi piyapinëniso':

—Sano cancantoco'. Ama pa'yancosohuë'. Naporo' pahuërëtëramaso', nani manahuë. Yosë chinotëramaso nimara costaronëmaquë acotërinquëma'. Inachachin tataparimanta chinotërin, itërin.

Napotahuaton, Simion tashinan pëi quëran ocoirahuaton quëshirin. ²⁴ Ina quëran, ya'ipi chachin Cosi pëinënguë po'morin. Inaquë i'sha nipa'morantëcaiso marë' quëtërin. Moranënapitanta', a'carin. ²⁵ Camotëchin Cosirë' coshatacaiso', nani nitotopi. Napoaton ninapona pochin, nicanacaiso marë' quëshipiso', taparapi huachi.

²⁶ Cosi canquihuachina, nicanacaiso marë' quëshipiso' quëtöpi. Naporahuatona', isonpi quëran no'paquë huarë' monshorahuatona', moshapi. ²⁷ Cosiri iinpita nontahuaton itapon:

—I'hua o'mapoma': ¿Tatahuëi ya'huëarin itëramaco pora? ¿Noya ya'huëarin? ¿Nanpiarin ipora huanta ti? itërin. ²⁸ Inapitaso' mónsho tahuatona':

—Tatahuëiso', quëma piyapinën pochin ninin. Noya ya'huëarin. Ipora huanta nanpiárin, itopi. ²⁹⁻³⁰ Cosiso yonquitopirinhüë', Mincamin quënanin. Inaso iya'huain. Ina yo'nanquëranchin nipiso'. Ina tasatahuaton, natanin:

—¿Isona: “Iya'hua a'na huëshirai” tënamaso ti? itahuaton, iin itapon: “¡Yosë chachin hua'hua catahuainquën!” itërin. Napotaso chachin iin ni'sahuaton, na'nëchináchin cancantërin. Napoaton a'naroáchin patoananënguë ya'conahuaton, na'nërin.

³¹ Na'nërinso' pa'cotohuachina, nipa'morayaton, pipiantarin. Pipirahuaton piyapinënpita camairin: “¡O'huinco huachi!” itërin.

³² Cosiso', a'na misaquë nisha o'huintopi. Cacopo hui'ninpitanta a'na misaquë nisha o'huintopi. Iquipitoto'santa Cosirë' coshatopiso', a'na misaquë nisha o'huintopi anta'. Iquipitoto'saso',

iprioro'sarë' coshatacaiso', na'in pochin ni'pi. Napoaton nisha coshatopi. ³³ Cosi iinpitaso', misaquë yahuënsëhuachinara, Cosiri a'naya a'naya sha'huitërin huënsëcaiso marë'. Paninan'ton, ahuënsërahuaton, ina quëran niantarinso' ahuënsërin. Inapotaton, huinshoin nininguë huarë' ahuënsërin. Napoaton: "Pi'ipinënpoa no'tëquën tantiarinpoa'," topi. Napoatona itohuara capini nini'pi. Nini'sahuatona', pa'yanpi. ³⁴ Cosiso inaora ca'ninso chachin, iinpitanta a'carin. Mincaminso nipirihuë' o'huintohuachinara, a'napita iinpita quëran na'con na'con acotopi. Nani coshatohuachinara, napopináchin o'opi. Inapoatona capa cancantopi.

44

Cosi, iinpita ténirinsó'

¹ Nani ca'pachinara, o'opachinara, Cosiso piyapinën camairin:

—Isopita quëmapi'sa costaronënaquë, trico amëntatëquë'. Naporahuaton coriquinëna pahuërëtopisonta', a'naya a'naya costaronënquë chachin acotaantaquë'. ² Minënhuë prata quëran nininsonta', hua'hua nininso costaronënquë acotëquë'. Coriquinën, trico marë' pahuërëtërinso' pirayan acotëquë', itërin. Napotihuachina, piyapinënso' ina inachachin ninin.

³ Tahuëririnquë pi'i pipirirahuaso Cosiso', iinpita nontahuaton a'parin. Napohuachina moranënapitarë chachin pa'pi huachi. ⁴⁻⁵ Ninano quëran pipitona iinpitaso co aquëyátërasoihuë', Cosiso piyapinën itapon:

—Apira quēmapi'sa pa'piso', imaquë'. Cantonahuaton napotëquë': “¿Onpoatonta canpitaso nosoropirinënquëmahuë', co noyahuë' ninama'? Prata quëran minë nininso', hua'anëhuë o'oton ninorinso chachin ihuatërama'. ¡Pa'pi co noyahuëchi ninama paya!” itëquë', itërin.

⁶ Cantonahuaton piyapinënso' Cosiri sha'huitërinso chachin itërin. ⁷ Napotohuachina, inapitariso itaantapi:

—¿Ihuatërama', itërancoi ti? ¡Co'chi quiyaso onporo tëranta', inapo'itoihuë'! ⁸ ¿Co'ta Canan parti quëran huarë' coriqui costaronëhuëiquë quënanpatoira, quëshiantaranquën pora? ¿Onporahuatoita iporaso', pratahuë nipon, orohuë nipon, hua'anën pëinën quëran ihuachitoihuë'?

⁹ Quiyaso' piyapinënpita pochincoi ninai. Incoi tëranta minë quënapahuatancoi, chimiin. Quiyanta', piyapinënpita pochin asacatocoi tënai, itopi.

¹⁰ Napotohuachina, Cosi piyapinënso' taantarin:

—Noyapa'. Naporama ni'quëhuarë', inapochinquëma nipachin. Nipirinhüë', insosona minë quënaparahuësoíchin, piyapinëhuë nisarin. A'napitanquëmaso', co manta onpoaramahuë', itërin. ¹¹ Napotohuachina, a'naya a'naya costaronëna chinohuaratona', i'shiritapi huachi.

¹² I'shiritohuachina yonisarin. Paninan nininso costaronën quëran caniaritahuaton, hua'hua nininso costaronënquë huarë', yonirin. Yonípatchina, Mincamin costaronënquë quënanin huachi. ¹³ Ina nicatona iinpitaso', pa'pi sëtahuatona a'moanpiso oshapi. Napohuachina, a'naya a'naya pë'pëtonëna moranënaquë a'mitahuatona', naquëranchin ninanoquë ayaimantapi.

14 Cotasó', iinpitaré chachin Cósí pëinénquë canconpachina, inaso ya'huëarin quënamantapi. Quënanahuatóna', isonpi quëran no'paquë huaré' monshorahuatóna', moshai. 15 Moshasó', Cósí iinpita itapon:

—¡Cochi canpitaso yonquinahuano'sa pochinhuë ninama paya! ¡Caso chiníquën nanantërahuë ni'ton, nito ninorahuë! itërin. 16 Napotihuachina, Cotari itapon:

—¡Tëhuëenchachin co onpo a'pania'huainso nanitëraihuë! ¡Co naporaihuë', co ta'cahuaiso ya'huërinhuë! Oshahuanaiso', nani Yosë nitotërin. Ma'tana ya'huarai. Minënën maninsorë chachin asacatocoi, itopi. 17 Napotopirihuë', Cosiriso itapon:

—Co napoarinhüë'. Insosona minënhüë quënapapisoíchín piyapinhüë nisarín. A'napitanquëmaso', tatama ya'huërinquë noya panantaco'. Co insonta ma'sha onpotarínquëmahuë', itërin.

Cota, Mincamin ya'huërenamën yaquëparitërinso'

18 Cósí napohuachina, Cotari amasha ya'carirahuaton, itapon:

—Pi'piyan siniro nonchinquën topirahuë. Yonquirahuëso no'tëquën sha'huichinquën. Quëmaso' huaraon pochachin chiníquën nanantëran. Napoaton ama no'huitonco ana'intaancoso marëhuë' napotaranquën. 19 I'hua huë'naiquë, quëmaso natanancoi tatahuëi ya'huëtërincoiso'. A'na iyahuëinta ya'huëtërincoiso', natanancoi. 20 Quiyarinta naporó sha'huitëranquën: “Tatahuëi ya'huëtërincoi,

nani máshoya,” itërainquën. A'na iya'huanta hui'napi ya'huëtëraincoiso', sha'huitërainquën. Inaso', tatahuëi nani máshoya niso' hua'huatërin. Naporo chachin sha'huitëranquën tatahuëri na'con nosororinso'. Ina yo'nanquëranchin hua'huatopisopita cato ya'huëpirinahuë', a'naso ayarin ni'ton, inaíchin quëparitërin. Napoaton nosoromiatërin. ²¹ Naporo'

sha'huitërancoi nohuitamaso marë' quëca'huaiso'. ²² Napotohuatancoira, sha'huitërainquën: “Iya'huaso', co nanitërinhuë' pa'pin huëshicaso'. Huëshirin naporini, pa'pinso' sëtori tëpa'itonhuë',” itërainquën. ²³ Napotopiranquënhuë': “Co'so' iya'hua quëpatamahuë', co onporonta tahuërëtaranquëmahuë',” itërancoi.

²⁴ Tatahuëitaquë canconpatoira, ya'ipi quëma napotërancoiso' sha'huitërai.

²⁵⁻²⁶ Hua'quimiachin quëran, tataso' camairincoi: “Pa'sahuatoma' trico pa'amantaco',” itopirincoihuë', quiyariso': “Co nanitërainhuë'. Iya'hua a'paantohuatancoi, naporo huarë' pa'sarai. Co'so' ina quëpahuatoihuë', co hua'an tahuërëtarincoihuë',” itërai. ²⁷ Napotohuatoira, tatahuëi sha'huitërincoi: “Canpita nitotërama sa'ahuëco' catoíchin hua'huaninso'. ²⁸ A'naso', ayarin. Napoaton naporo quëran huarë' co quënanchinahuë'. Pa'piniri ca'mara tënhuë. ²⁹ Iin ya'huërë' quëparamaquëya ma'sha onpohuachin, canpita tëhuërama'. Canpita tëhuënëmaquë caso mashoco sëto tëpaponco huachi,” itërincoi.

³⁰⁻³¹ Tatahuëso', iya'huarë' a'naíchin pochin nipi. Co'so' quiyarë' pantahuachinhuë', tatahuëso chiminapon. Quiya tëhuënëhuëiquë

tata mashoyaso' sëtori tëpapon. ³² Co'huara huë'shamátërapoihuë' sha'huitërahuë: “Iya'hua a'paantohuatancoi, cari ni'sarahuë. Ma'sha onpohuachinso', ca ana'intoco huachi,” itërahuë. Naporahuaton napotomantarahuë: “Co'so' quëshintahuatënquënhuë', chiminaquë huarë' na'inarahuë,” itërahuë. ³³ Napoaton nontaranquën natanco topirahuë. Ca iya'hua ya'huërënamën quëma piyapinën quëparichi tënahuë. Inaso iinpitarë', pananta'in. ³⁴ Co'so' iya'hua pantahuachinso', co caso nanitërahuë tatahuëtaquë, pananta'huaso'. Tatahuë ma'sha onporinso', co yani'nahuë', itërin.

45

Iinpitari Così nohuitopiso'

¹ Ya'ipi piyapinënpita ni'tonëinquë Cotari nontërinso tonitohuachina, Cosiso co huachi ahuantërinhuë'. Co huachi ahuantatonhuë', Iquipito nananquë chiníquën nonin: “¡Ya'ipinquëma pipico'!” itërin. Napotohuachina, ya'ipi piyapinënpita pipipi. Iinpitarëáchin nicaso', nohuitacaiso marë' sha'huirín. ² Sha'huiton Cosiso', na'nëmiatarin huachi. Chiníquën na'nërin ni'ton, ya'ipi iquipitoro'sa nitotopi. Huaráon pëinëinquë huarë' a'naquënso pa'sahuatona', sha'huitonpi. ³ Naporo huarë' Cosiso', inahuara nanamënaquë iinpita nontërin:

—¡Ca mini Cosico! ¿Nanpiárin iporahuanta tata? itërin. Napotopirinhuë', iinpitariso pa'pi të'huatona', co nanitopihuë' nonacaiso'. ⁴ Të'huatopirinahuë', Cosiriso itapon:

—Ama iyaro'sa të'huatocosohuë', ya'caritoco', itërin. Naporo huarë' iinpitari ya'caririn. Ya'carihuachinara, itaantarin:

—Ca mini iyaparimaco. ¿Co'ta iráca nicono'sa Iquipitoquë huëcasoi pa'anamaco?

⁵ Napotëramacoso marë' ama canpitaora nino'huicosohuë'. Co canpitaso yonquipiramahuë', Yosë chachin aquëchitiirinco. Notohuaro' piyapi'sa ananpicaso marë' aquëchitërinco. ⁶ Ipora huarë' iso no'paquë, cato pi'ipi nisarin tanarotopiso'. A'natërápo pi'i chachin, pahuanarin. Ina nápo pi'i sha'topirinahuënta', co manta nitërinso' macaponahuë'. ⁷ Napotëranquëmaso chachin nisarin. Yosëso nipirinhue', aquëchitiirinco. Canpitanta shiparima ya'huëtiinquëmaso marë' naporin. Canpita chachinta', huëhuëpiro ninin quëran nicha'ëinquëmaso marë' aquëchitiirinco. ⁸ Inapocaso ni'ton, co canpita nohuanton isoporinquë huë'nahuë'. Yosë chachin a'parinco ni'ton, huë'nahuë. Ina nohuanton, huaaron ayonquina'pi nica'huaso marë' ya'conahuë. Ya'ipi ma'shanënpita a'paiato, piyapinënpitanta', camaica'huaso marë' ya'conahuë. Naporahuaton, ya'ipi Iquipitoquë huaaron ya'huërenamën hua'anënta'huaso marë' acorinco.

⁹ Manóton paantatoma', tata sha'huitonco': “Cosi ya'huëarin, iso pochin nanan a'patiarinquën: ‘Ya'ipi Iquipito no'paquë hua'anënta'huaso marë' Yosë acorinco. Manóton o'maton, ni'quimaco. ¹⁰ Ya'ipi hui'nanpita, shia'huaro'sa', inapitarë chachin, o'maco'. Pë'tahuanëmapita, ma'shanëmapita, ya'ipi ya'huëtërinquëmaso',

quiquiimaco'. O'mahuatama', Cosin parti acoaranquëma'. Inapohuatama', co aquëya quëranhuë' nini'sáparihua'. ¹¹ Naro'pa huachi carima cosharo quëtáponquëma'. Ya'ipi huë'namaso nápo chachin co manta ichipahuantaranquëmahuë'. A'natërápo pi'ipi pahuanarin tanaro tahuëri'sa na'huëcaso ni'ton, napotápënuëma', itoco'. ¹² Iya'huanta', canpitanta', ya'ipi naporahuëso', nani natanamaco. ¹³ Chiníquën nanantato Iquipitoquë hua'anëntërahuësonta', nani ni'nama'. Ya'ipi ni'namaso' tata sha'huitonco'. ¡Manóton paantatoma tata macontaco!' itërin.

¹⁴ Napotahuaton, iya'huain iporin. Ina iporin quëran na'nërin. Mincaminta', Cosi iporin quëran na'nërin. ¹⁵ Ina quëran Cosiso', ya'ipi iinpita noya nontaton së'quërin. Inapitanta iporahuaton na'nërin. Ina piquëran inapitarinta co huachi të'huatatonahuë', noya nontopi huachi.

¹⁶ Huraon pëinënuënta', a'naroáchin nanan nincanin: “Cosi iinpita canquipi,” itopi. Ina natanahuaton, huraonso catahuarinsopita hua'ano'sarë chachin noya cancantopi. ¹⁷ Noya cancantaton huraoniso', Cosi itapon:

—Iyaro'sa sha'huitëquë', pë'tahuanënaquë trico a'mitahuatona', Canaan parti pananta'ina'. ¹⁸ Paantatona', pa'pina quëma'ina'. Ya'ipi quëmopinënpitarë chachin, o'ma'ina'. O'mahuachina', Iquipitoquë noya noya no'pa nininso', cari quëtarahuë. Napoaton inapitaso', iso no'paquë ma'sha noya noyatërinso'pita, capona'. ¹⁹ Sa'ina', hui'nina', pa'pina', inapita quëmacaiso marë', camaiquë toronano'sa isëran

quëpa'ina'. Sha'huitëquë a'naroáchin huë'ina'.
²⁰ Naporahuaton, ama aquëtë ma'shanënapita yonqui'inasohuë'. Iquipitoquë ma'sha noya noya nininsopita, inapitari hua'anëntapona', itëquë', itërin. ²¹ Napotohuachina, Cacopo hui'ninpitaso' ina inachachin nipi. Huaráon camaitërinso chachin, Cosiri toronano'sa quëtërin. Naporahuaton cosharo iraquë caracaisonta', quëtërin. ²² O'nanpiracaisonta', ya'ipi iinpita ananitëra'piarin. Mincaminso nipirinhüë', cara pasa coriqui prata quëran nininso' quëtahuaton, a'natërápo a'mocaso quëtërin. ²³ Pa'pionta', shonca moraquë, noya noya ma'sha Iquipitoquë ya'huërinso', a'patontarin. Naporahuaton shonca moraquë chachin, trico, pan, cosharo', inapita a'patontarin. O'mahuachina carimacaiso marë' a'patontarin. ²⁴ Pacacaiso marë' nontohuachinara, Cosiso iinpita itapon:

—Osharan paco'. Amana iraquë nino'huíracosohuë', itërin. Napotohuachina pa'pi huachi.

²⁵ Inapitaso', Iquipito quëran pipirahuatona', Canaan parti canconpi. Pa'pina ya'huërinquë chachin canconpi huachi. ²⁶ Pa'pina nontatona sha'huitopi: “¡Cosi nanpiárin tata! ¡Inari ya'ipi Iquipito no'pa' hua'anëntërin!” itopi. Ina natanahuaton, Cacoposo pa'yanëinquë tachi-anantërin. Sha'huitopirinahuë', co natëtërinhuë'. ²⁷ Napoaponahuë', Cosiri nanan a'patërinso natanin. Ina natanahuaton, toronano'sa quëpamacaiso marë' a'patontarinsonta', ni'nin. Naporo huarë' capa cancantomiatërin huachi. ²⁸ Capa cancantaton tapon: “¡Tëhuëinchachin Cosi

nanpiárin! Co'huara chimiantérasocohuë' pa'mato nimai,” ténin.

46

Iquipitoquë pa'mapiso'

¹ Cacoposo' ya'ipi huëntonënë chachin pa'sarin. Ya'ipi ma'shanënpitarë' pa'sarin. Piirsipaquë canconpachinara, ma'sha tēparin. Tēparahuaton, pa'pinco' Yosë chinotërinso chachin chinotërin.

² Naporó tashi Yosëri hua'narëso pochin ya'notërin. Ya'notahuaton, nininën quëran përarin: “Cacopo” itërin. Napotohuachina, inariso itapon:

—Ma'ta Siniro ya'huarahuë, itërin.

³ —Caso Yosëco. Tataparionta chinotërinco. Iquipitoquë pa'macaso marë' ama tē'huaquësohuë'. Inaquë shiparinpita na'atona', panca nacion ocoiaponá'. ⁴ Canta quëmaro'co Iquipitoquë, pa'marahuë. Naporahuaton ca chachin, ina no'pa quëran shiparinpita ocoiarahuë. Inaquë chiminpatan, Cosi nocoaringuën, itërin.

⁵ Ina quëran Cacoposo', Piirsipa quëran paantarin. Hui'ninpitari toronanquë a'mitopi. Huaraoni quëpamacaiso marë' toronano'sa a'patontaringuë, inapotopi. Sa'ina', hui'nina', inapitanta a'mitopi. ⁶⁻⁷ Cacoposo', hui'ninpitare chachin pa'sarin. Hui'ninpitanta sa'ina hui'ninpitare chachin pa'sapi. Ya'ipi inapitare chachin pa'sápatona', Iquipito no'paquë huarë' camapi. Ya'ipi ma'shanënapitanta Canaan parti ya'huëtopiso', quiquipi. Pë'tahuanënapitanta', Ohuicaro'sa', ohuacaro'sa', chiporo'sa', inapitanta quiquipi.

8 Isopita, Cacopo quëran pipipisopita Iquipitoquë pa'mapi. Inapita chachin isairo'sa itopi anta': Paninantërinso', Nopino. 9 Ina hui'ninpitaso': Anoco, Huaron, Ison, Caromi, inapita. 10 Simion hui'ninpitanta', Quimoino, Camin, Ohuato, Caquin, Sohuaro, Saono, inapita. Saonoso', Canaan sanapiquë hui'nahuaninso'. 11 Nihui hui'ninpitanta', Coirison, Quiato, Mirari, inapita. 12 Cota hui'ninpitanta', Iri, Onan, Sira, Parisi, Saro, inapita. Iri, Onan, inapitaso', Canaan parti chachin chiminpi'so', nani nitotërehua'. Parisi hui'ninpitanta', Ison, Amoro, inapita. 13 Isacaro hui'ninpitanta', Toran, Popan, Copo, Simiron, inapita. 14 Saporono hui'ninpitanta', Siriti, Iron, Cariri, inapita. 15 Ina nápo Cacopo hui'ninpita quëmapi'sa Niaquëya ya'huëpi. Sanapinta a'nara ya'huëtërin: Tina itërinso'. Inapitaso', Patan-aranquë ya'huapon hui'nahuaninsopita. Nia quëran pipipisopitaso', cara shonca cara ya'pi', sanapirë chachin icanpi.

16 Caro hui'ninpitanta', Sipion, Aqui, Ison, Soni, Iri, Aroti, Ariri, inapita. 17 Asiri hui'ninpitanta', Imina, Isopa, Isopi, Piria, inapita. Oshinanta ya'huërin: Sira itopi. Piria hui'ninpitanta', Ipiri, Mariquiri, inapita. 18 Caro, Asiri, inapitanta Cacopo hui'ninpita Siripaquëya nipiso'. Ina quëran nipisopitaso', ya'ipiya quëran shonca saota ya'pi', icanpi. Siripaso' Napanori Nia catahuacaso marë' nicanarinso', nani nitotërehua'.

19 Naquiranta Cacopo sa'in chachin ninin. Ina hua'huinpitanta', Cosi, Mincamin, inapita.

20 Cosiso', Asinaquë hui'nahuaninsopita:

Manasisi, Iprain, inapita. Inapitaso', Iquipitoquë nasitopi. Asinanta', ayonquianta'inquëma'. Inaso', Potihuir hui'nin. Potihuiranta', On ninanoquë corto hua'an ya'conin. ²¹ Mincamin hui'ninpitanta', Pira, Piquiri, Asipiri, Quëra, Namano, Iqui, Nosi, Mopimo, Opimo, Arato, inapita. ²² Ina nápo Naquira quëran nipisopita ya'huëpi. Shonca catapini ya'pi ya'ipiya quëran icanpi.

²³ Tanoso', a'naíchin hui'nahuanin: Osimo itërin.

²⁴ Nipitari hui'ninpitanta': Casiiri, Coni, Quisiri, Sirimo, inapita. ²⁵ Tano, Nipitari inapitanta Cacopo hui'ninpita nipi. Inapitaso', Piraquëya nipiso'. Ina quëran nipisopitaso', ya'ipiya quëran canchisë ya'pi', icanpi. Piranta', Napanori Naquira catahuacaso marë' nicanarinso', nani nitotërhua'. ²⁶⁻²⁷ Iquipitoquë pa'mapisopita, saota shonca saota ya'pi icanpi. Ya'ipi inapitaso', Cacopo quëran pipisopita. Hui'ninpita sa'inaso' co pichipihuë'. Cosi hui'ninpitaso' cato. Inapitaso' inaquë chachin nasitopi. Cacopo, Cosi, inapitarë' canchisë shonca ya'pi ya'ipiya quëran icanpi.

²⁸ Co'huara Cosin parti camayátërasoihuë', Cacoposo' Cota camairin: “Cosi sha'huitëquë huë'in, Cosin parti nacapi'inco,” itërin. Inaquë Cota paaso', Cacoposo ya'ipi huëntonënë chachin Cosinquë camapi huachi. ²⁹ Iin cantomarahuaton Cotaso', pa'pini nanan a'patërinso sha'huitërin. Sha'huito huachina Cosiso', a'naroáchin piyapinënpita camairin toronanën tapacaiso marë'. Inaquë huënsërahuaton, Cotarë chachin pa'nin. Pa'sahuaton pa'pin quënanconpachina, iporin. Iporinquë ranchin hua'qui na'nërárin.

30 Naporo' Cacopori, itapon:

—Ayapiranhuë', quënaantaranquën ni'ton: ¡Iporaso' chiminpatonta noyatapon huachi tënahuë! tënin.

31 Pa'pin nani nontahuaton Cosiso', ya'ipi iinpita, quëmopinënpita inapita itapon:

—Huaaron nicapo pa'sarahüë. Pa'sahuato itapo: Ya'ipi quëmopinëhuëpita Canaan parti ya'huëpirinahuë', yacapainacoso marë' o'mapi.

32 Ohuacanënapita, ohuicanënapita, ya'ipi ma'shanënapita quiquimapi. Inapitaso pë'tahuatona'piro'sa', itarahüë. 33-34 Napotohuato, huaaron përsarinquëma'. Përatënuëma' maquësona sacatëramaso' natanpachinquëma': “Quiyaso', shimashonëhuëpita pochachin, ohuica pë'tahuana'piro'sacoi,” itoco'. Napohuatama', Cosin partiquë ya'huapoma'. Iquipitoro'saso', ohuica pë'tahuana'piro'sarë', napopináchin ya'huëcaiso', na'in. Napohuatama', canpitaráchin inaquë ya'huapoma', itërin.

47

1 Cosiso', pa'pin, iinpita, inapita nontahuaton huaaron sha'huitapon pa'nin: “Tatahuë, iyahuëpita, inapita Canaan parti quëran o'mapi. Ya'ipi ohuicanënapita, ohuacanënapita, ma'shanënapita, inapitarë chachin o'mapi. Nani Cosin parti niquipi,” itërin. 2 Ina piquëran a'natërápo iinpita huayonin. Huayonahuaton, huaaroni nohuitacaso marë' quëparin. 3 Naporo' inari natanin:

—¿Maquëta canpitaso sacatërama'? itërin.

—Quiyaso' quëma piyapinënpita pochincoi ninai. Shimashonëhuëpita pochachin ohuica pë'tahuatona'piro'sacoi. ⁴ Canaan parti ya'huëpiraihuë', na'con tanarotërai. Pastonta', ohuicaro'sa capacaiso', yanirin. Napoaton no'panënuquë o'marai ya'huapoi. Yosë marë' nohuantëquë', Cosin parti ya'huë'i topiraihuë', itopi. ⁵ Napotohuachinara, huaraoniso' Cosi itapon:

—Yacapainënuquënso marë' tataparín, iyaparín-pita, inapita o'mapi. Nani o'mapi ni'quëhuarë', ⁶ ya'ipi Iquipito no'pa' hua'anëntërahuëquë, noya inapita ya'huëcaiso'. Cosin parti noya noya no'pa' ninin. Inaquë ya'huëcaiso marë' quëtëquë'. A'naquën quëmopinënpita pë'tahuatacaso' noyá nitotohuachina', caquën pë'tahuanëhuëpita, a'paicaiso marë' acoquë', itërin.

⁷ Ina piquëran Cosiso', huaraon anohuitacaso marë' pa'pionta quëparin. Cantontahuaton Cacososo', monsho tënin, nontacaso marë'. ⁸ Huaraoni ni'sahuaton natanin:

—¿Onpo pi'ita ya'huëtërinquën? itërin.

⁹ —Nani pasa cara shonca pi'ipi ya'huëtërinco. Co ya'huëmia ya'huëatohuë', patë patërantarahuë. Inapoato na'con parisitërahuë. Shimashonëhuëpitaso', na'con na'con tahuëri ni'pi. Co caso inapita icantapohuë' nimara tënahuë, itërin. ¹⁰ Cacososo nani huaraon nontahuaton, Cosirë chachin pa'nin huachi.

¹¹ Ina quëran Cosiso', Iquipitoquë noya noya no'pa' nininso' quëmopinënpita quëtërin. Huaraoni camairinso chachin ninin. Inapoatona Cacososo' hui'ninpitare chachin Namisi parti no'pahuanpi.

Namisiso', Cosin itopi anta'. ¹² Naporahuaton Cosiso', ya'ipi quëmopinënpita cosharo quëtárin. Panca huënton nininso' na'con na'con, quëtërin. Caraya nininso', pi'piyan quëtërin. Inapotërin.

Iquipitoquë onpo sacatacaiso', Cosi camaitërinso'

¹³ Co insëquë tëranta trico ya'huërinhuë'. Napoaton na'con na'con tanarotopi huachi. Canaan partiquënta', Iquipitoquënta', piyapiro'sa tanari tiquirarin. ¹⁴ Inaquëpita ya'huëpisopita, Cositaquë trico pa'anápirinahuë', nii'quianapi huachi. Ya'ipi coriqui trico marë' pahuërëtopiso', Cosiso yontonin. Yontonahuaton huaraon pëinënquë taparin.

¹⁵ Canano'sa', iquipitoro'sa', inapita coriquinëna i'quihuachinara, iquipitoro'saso', Cosi nontapona pa'pi:

—¡Yosë marë' cosharo quëtocoi! Capa nii'quianarai huachi. Capa coriqui ni'ton, co huachi cosharo quëtohuatancoihuë', tana tēpaponcoi quiyaso'. Ina marë' quëmanta co huachi noya nisananhuë', itopi.

¹⁶ —¡Naporinchi paya! Capa coriquinëna ni'quëhuarë', pë'tahuanëmapita nipachin quëco'. Ina quëpatama', trico quëtarainquëma', itërin Cosiri.

¹⁷ Napotihuachina iquipitoro'saso', pë'tahuanëna quëshipi: Cahuarionëna', ohuicanëna', ohuacanëna', moranëna', inapita quëshipi. Inapita marë' naporo pi'iquë trico canpiatërin.

¹⁸ Ina pi'i na'huëanatopi. A'na pi'i maantarinquë naquëranchin iquipitoro'saso', Cosi paapan-tapi nontaantacaiso marë':

—Nani quëma nitotëran capa coriqui ya'huëtërincoisohuë'. Ya'ipi pë'tahuanëhuëipitanta canpitanquën ninin. Co huachi ma'sha tëranta ya'huëtërincoihuë' pahuërëta'huaiso'. No'panëhuëíchin ya'huërin. Naporahuaton quiyanta ya'huëarai. ¹⁹ Quiyaora chachin nipachin, no'panëhuëirë'coi pa'ancoi. Ina ya'huërënamën trico quëtocoi. Inapohuatoi huaraon piyapinënpitacoi nisarai. Ina marë' no'panëhuëiquë chachin sacachi. Cosharo quëtohuatancoi, no'panëhuëiquë sacatarai ni'ton, co nitapiarinhuë'. ¡Taqiuhuatoiso!, no'panëhuëinta' pantatarin. Inapohuatoi, quëmanta co manta canaponhuë'! itopi.

²⁰ Napotohuachinara, Cosiso ya'ipi iquipitoro'sa no'panëna huaraon marë', pa'antëra'piarin. Co manta capacaisohuë ni'ton, no'panëna pa'ana'piapi. Inapopi ni'ton, ya'ipi Iquipito no'pa', huaraoni hua'anëntërin huachi. ²¹ Naporahuaton ya'ipi Iquipito no'paquë iquipitoro'sa ya'huërinso', Cosiri pa'anaton piyapitërin. ²² Corto hua'ano'sa no'panënáchin co Cosiri pa'antërinhuë'. Inapitaso' huaraoni topinan trico quëtárin ni'ton, co no'panëna pa'anacaiso ya'huërinhuë'.

²³ Ina quëran Cosiri piyapi'sa itapon:

—Iporaso', huaraon hua'anëntërinquëma huachi. No'panëmanta hua'anëntërin. Ma'tana ya'pirin ya'huëarin quëpatoma', sha'co'. ²⁴ Napoaponahuë', sha'namaso' nanitohuachin, a'natërápo costaro quëran a'na costarora huaraon quëtamaso ya'huërin. Catapini costaroso nipirinhüë', canpitaora marë' nisarín. Hui'namapita, yacaparinquëmasopita, inapitanta

capacaiso marë' nisarin. Naporahuaton ina quëran chachin shacacamaso ya'huërin, itërin.
²⁵ Napotohuachina, inapitaso taantapi:

—Noyapa'. Inapochin nisarai. Quëmaso noya piyapinquën ni'ton, tana tëpaincoiso nipirinhüë', nicha'ërancoi. ¡Huaaron nipachin piyapichincoi! itopi. ²⁶ Inapoaton Cosi camaitërin ya'ipi Iquipito no'paquë piyapinënpita ma'sona nicacaiso'. Sha'topiso nanitohuachina, a'natërápo costaro quëran, a'nara huaaron quëtacaiso ya'huërin. Iso quirica ninshitasoco huarënta', ina camaitërinso', ipora huanta Iquipitoquëso ina chachin nisapi. Corto hua'ano'saso nipirinhüë', co huaaron marë' quëtacaiso ya'huërinhuë'. Inapita no'panënaso', co huaaroni pa'antërinhuë' ni'ton, co quëttopihuë'.

Cacopo nohuantërinso'

²⁷ Israiro'saso', Iquipito no'paquë ya'huëapi huachi. Cosin parti no'pa' mapi. Inaquë ya'huëapona pochin na'amiatopi. ²⁸ Cacoposo shonca canchisë pi'ipi, Iquipitoquë ya'huëantarín. Ya'ipiya quëran pasa catapini shonca canchisë pi'i icanin.

²⁹ A'na tahuëri Cacoposo', nani chiminacaso ya'caritërin ninatanin. Napoaton Cosi sha'huitacaso marë' a'nara a'parin. Huë'pachina, itapon:

—Tëhuëenchachin nosorohuatanco, nohuantërahuëso' niquë'. Ina yanipatanso', tonaroana së'huatoco. Së'huatatonco: “Yoscoarë' nohuantëranso' nisarahuë,” itoco'. ¡Caso chiminpató, ama Yosë marë' isëquë pa'pitocosohüë'!
³⁰ Shimashonëhuëpita quënancona'huaso tahuëri nanitohuachinco, Iquipito no'pa quëran quëpaco.

Quëparahuatonco, inapita po'mopiquë, canta po'moontaco, itërin.

—Noyapa'. Inapochinquën nipachin, itërin Cosiri.

³¹ —Yoscoarë' inapochinquën itoco, itaantarín pa'pini. Napotihuachina, Cosiso': "Yoscoarë' inapotaranquën," itërin. Ina natanaton, Cacoposo, pë'saranënguë huënsërin. Inaquë huënsërin quëran, "Yosparinquën," ta'caso marë' mónsho tënin.

48

Iprain, Manasisi inapita noya ya'huëcaiso marë' sha'huitërinso'

¹ Ina piquëran miachin Cacoposo' caniorin. Napohuachina Cosi sha'huitopi. Ina natanahuaton, nicapon pa'nin. Hui'ninpitanta cato chachin quëparin. Manasisi, Iprain, inapita.

² Cosiri nicapon huë'ninso sha'huitohuachinara, chiniquën cancantaton pë'saranënguë huënsërin. ³⁻⁴ Cosiso', hui'ninpitare' chachin ya'coontarahuaton pa'pin nontoonin. Ina quëran Cacoposo' Cosi itapon:

—Yosë ya'ipi nanitaparínso', Noso ninanoquë ya'notërinco. Inaso ninano', Canaan parti ya'huërin. Ya'notahuatonco, iso pochin noya ya'huëca'huaso marë' sha'huitërinco: "Ní'quë'. Ca nohuanto, notohuaro' hui'nanpita ya'huëtarinquën. Quëmá quëran pipipisopita, na'a naciono'sa ocoyapona'. Naporahuaton, inapita, iso no'pa' quëtarahuë. Inapitari hua'anëntomiatapona'," itërinco. ⁵ Hui'nanpita Iprain, Manasisi, inapitaso co'huara yacaponquën huë'shamátërasocohuë' ya'huëtërinquën.

Inapitaso' caquën nicapona'. Napoatona', Yosë no'pa' hua'anënta'huaso sha'huitërinco', hua'anëntapona'. Nopino, Simion, inapita pochin ni'tona', hua'anëntapona'. ⁶ Inapita piquëran hui'nahuanpatan, quëmaoranquën nisapi huachi. Inapitaso' Iprain, Manasisi, inapita iya'huainpita nicapona'. Ina ni'tona iin mashonëna no'panëna quëran, inapitanta', no'pa' macapona'. ⁷ Co topinan napotaranquënhuë'. Mamaparin co aquëtë hua'huaninso marëhuë', napotaranquën. Quëmanta nani nitotëran: Patan-aran quëran huënantasëhua', Canaan parti quëmaquën mama teparëhua'. Iporata ninano ya'cariya nicasëhua', chiminin. Chiminpachina, inaquë chachin ira pirayan pa'pitërehua'. (Ina ninanoso', ipora marë' Pirin itopi anta'.)

⁸ Ina ta'sochachin a'nanaya Cacoposo' tahuërëtahuaton ni'pirinhuë', Cosi hui'ninpita quënanin. Inapita quënanaton, hui'nin natanin:

—¿Inpitata isopitaso'? itërin.

⁹—Isopita mini hui'nahuëpita. Yosë nohuanton naro'pa' ya'huëtërinco', itërin Cosiri.

—Amashachin aya'carico. Noya ya'huëcaiso marë' sha'huichi, itaantarin Cacopori.

¹⁰ Cacoposo' noyá mashoya ni'ton, co huachi ina inahuë quënantërin. Napoaton Cosiri hui'ninpita aya'caririn. Napohuachinara, Cacoposo shinpita iporahuaton apinorin. ¹¹ Ina quëran Cosi itapon:

—Co huachi onporo tëranta quënana'huanquënso' yonquipirahuë', Yosë nohuanton hui'nanpitanta quënanahuë. ¹² Pa'pin to'topitënquë hui'ninpita huënsëápirinahuë', Cosiri ahuanirin. Ahuanirahuaton, pa'pin notënanquë isonin. Isonin quëran

no'paquë huarë' monshorin. Noya nicaton napotërin.

¹³ Ina quëran cato hui'ninpita chachin manin. Iprainso', inchinanën quëran së'quërin. Ya'huërë' Manasisiso' ahuënanën quëran së'quërin. Inapo së'quërin quëran pa'pin aya'caririn. Napoaton Iprainso', shiin ahuënanën quëran acorin. Ya'huërë' Manansisiso', shiin inchinanën quëran acorin.

¹⁴ Cacoposo nipirinhüë', tanpaquënpita chi'huaratahuaton, inchinanën quëran Iprain së'huamotorin. Manasisiso paninan nipirinhüë', ahuënanën quëran së'huamotorin.

¹⁵⁻¹⁶ Inaporahuaton Cosi noya ya'huëcaso marë' iso pochin sha'huitërin:

“Shimashonëhuëpita Apraan, Isaco, inapita Yosë natëpi.

Canta hua'huatërahuë quëran huarë' ina chachin noya a'pairinco.

Ina Anquëninën* chachin ya'ipi ma'sha onporahuë quëran, nicha'ërinco.

Inari chachin isopita hui'napi'sa catahuain.

Notohuaro' hui'ninpita ya'huëchina'.

Hua'huayátërahuë, isoro'paquë na'aina'.

Inapita nicatona piyapi'sa', yonqui'inaco.

Tata Isaco, tata masho Apraan, inapitanta yonqui'ina',” itërin.

¹⁷ Cosiso nipirinhüë', paninantërinso' ahuënan quëran shiini së'huamotorinso' ni'nin. Ina nicaton co noyahuë' cancantërin. Napoaton pa'pin inchinan imirin masahuaton, Iprain motën quëran chi'huincatërin. Chi'huincatahuaton Manasisi

* **48:15-16** Yosë Anquëninën topachinaso': Yosë chachin ta'tona napopi.

motënguë acotërin. ¹⁸ Inapoapon pochin pa'pin itapon:

—Co tata. ¡Ama inapoquësohuë! Isocha paninanso'. Inchinan imira quëran, ina së'huamotoquë', itërin. ¹⁹ Pa'pinso nipirihuë', co nohuantërinhuë' inapocaso'. Napoaton itapon:

—¡Naporin mini conpa, nani nitotërahuë! Manasisinta shinpita quëran panca nacion nizarin. Iyaa'huainso napoaponahuë', noya noya nicaton shinpita quëran na'con na'con naciono'sa pipiarin. ²⁰ Naporo tahuëri chachin, Cacopori shinpita nóya yonquirapiton iso pochin sha'huitërin:

—Israiro nacionquë ya'huëpisopita noya ya'huëcaiso marë' yasha'huitohuachina', canpita nininëma yonquiatona iso pochin sha'huitapona': “Yosë quëmanta catahuainquën. Iprain, Manasisi, inapita catahuarinso pochachin catahuainquën,” niitapona', itërin. Inapoaton, Cacoposo Iprain'ton acorin. Manasisiso nipirihuë', piquëran acorin.

²¹ Ina quëran Cosi tahuërëtahuaton itapon:

—Ni'quë'. Caso chiminapo huachi. Yosëso nipirihuë', ya'huëmiataton catahuarinquëma'. Inari chachin shimashonëma no'panënguë quëpanantaponquëma'. ²² Quëmaso' ya'ipi iyaparinpita quëran, panca pancana no'pa' quëtëranquën. Siquimo motopi quëtëranquën. Inaso' no'pa', amororo'sa ahuëato osëretërahuëso', itërin.

49

Cacopo yachiminator, hui'ninpita nontërinso'

1 Nani shinpita noya ya'huëcaiso marë'
sha'huitohuachina, Cacoposo' ya'ipi hui'ninpita
amatërin. Huë'pachinara itapon:

“Amasha ya'carico conparo'sa'.

Ma'sona a'na tahuëri onpocamaso', carinquëma
sha'huichinquëma natanco'.

2 Canpitaso hui'nahuëpitanquëma'.

Caso Cacopoco niporahuë', Israiro itërinaco anta'.

Carima sha'huitaranquëma ni'ton, natanco'.

3 'Quëmaso' Nopino, paninanquën.

Chiníquën nisoco, ya'nan hui'nahuananquënso'.

Chini chiníquën nanantaton, noya noya nicamaso'
ninan.

4 Inapocamaso nipiranhüë', co huachi inapoaran-
hüë'.

I' pa'pi chinii' nipachina, co onpo asanoirëhuë'.

Ina pochachin nica-ton cosonanëhuë monshitëran,
itërin.

5 'Simion, Nihui, canpitaso, napopináchin can-
cantërama'.

A'napita ma'sha onpotamaso marë' nisha nisha
ohuararama'.

6 Niyontonamaquë, ama onporo tëranta
ya'noisohüë'.

No'huitatoma piyapi tëparama'.

Co natantonquëmahuë' nica-toma', tororo'sa
nishitëtëntëntërama'.

7 Tanan ni'niro'sa pochin no'huitërama'.

Napopiramahuë', co onporonta inachachin
nisápomahuë'.

Carima ya'ipi Israiro nacionquë, ayan-
quëmiataranquëma', itërin.

8 'Quëmaso' Cota, iyaparinpita pa'yataponën.

Inimiconënpita minsëra'piapon.

Iyaparinpita quëran huarë' moshaponën.

⁹ Quëmaso' conpa masho, Cota itëranquën.

Pa'pinia'hua pochin chinimiatëran.

Mapintahuaton pa'pini' pë'inihuachina,

mónsho mónsho tërarinquëran quëhuënin huachi.

Panca pa'pini' pochin ninan.

¡Pa'pini' chinotaso', co incari tëranta apisarinhuë'!

Inapochachin quëmanta inimiconënpita
nitaponën.

¹⁰ Co inso tëranta hua'an quëran, quëmaso' Cota,
ocoiarinënhuë'.

Huara së'quëranso co insonta mataponënhuë'.

Hua'anën chachin o'maquë huarë' co nanitapa-
ponënhuë'.

Ina o'mahuachin, ya'ipi naciono'sari natëpona
huachi.

¹¹ Cotasó notohuaro' oparohuanaton,
mora'huanënta', co apiratarinhuë'.

Inaquë capacaso marë' a'sonpitërapon.

Huinoquë chachin a'morinso pë'sapon.

¡Opa huayo no'huiquënquë chachin, inapotapon!

¹² Ya'pirinpitanta', huino quëran quëhua
quëhuashin ninin.

Natëquënpitanta', sho'shoi' quëran huiiri huiríchin
ninin,' itërin.

¹³ 'Quëmaso' Saporono, marë yonsan parti
ya'huapon.

Panca nancharo'sa nonshinanëna ya'huërinquë,
ya'huëapon.

No'panënso', Sitonquë huarë' naniarin,' itërin.

¹⁴ 'Quëmaso' Isacaro, chiníquën mora pochin nis-
aran.

Pë'tahua pëiro'saquë pë'pëtëranquëranchin chino-
taran.

15 “¡Noyachi iso no'pa' paya! Yashi yashin
chinchachináchin,” tēcapon.

Co pahuëripirinënhuë', noya cancantaton patron
marë' sacataran,' itërin.

16 ‘Quëmaso Tano, quëmaora huëntonëinquë
ya'huëpisopita catahuanan.

Nanan ya'huëtohuachina', anoyatacaiso
catahuanan.

A'napita Israiro huëntono'sa pochachin nisaran.

17 Ya'huan yaquëtëtërinso pochin nisaran.

Inaso', ira pirayan yamorin quëtëtacaso marë'.

Cahuario tocanën quëtëhuachina, piyapi
ya'mitërinso', anotapon.

Inapochachin quëmanta', inimicoro'sa nitaran,' ”
itërin Cacopori hui'ninpita nontaton.

18 Ina quëran Cacoposo' Yosë nontaton tapon:

“¡Sinioro, quëmaso' nicha'ësaranco tënhuë!” itërin.

19 A'napita hui'ninpitanta yonquiaton taantarín:

“ ‘Quëmaso Caro, matararoro'sa huënton
ya'contarinquën.

Quëmariso napoaponahuë', nita'atahuaton
imasaran,' itërin.

20 ‘Quëmaso' Asiri, noya noya cosharo
ya'huëtarinquën capacaso'.

Copirnoros' ca'ninso pochin ca'sápon.

Napoaton quëmari quëtohuatan inapitanta ca'sapi,'
itërin.

21 ‘Quëmaso' Nipitari, co camainëinquënso
costaponhuë'.

Tanan yo, noyanpia'huaráchin hua'huinpitarë'
pa'ninso pochin nisaran.

Inapochachin quémá quëran pipipisopitanta',
na'a nisahuatona', noyanpia'huaráchin nicapona',
itërin.

22 'Quëmaso Cosi, i'sha yonsanquë huayo
huanirinso pochin ninan.

Inaso' huayo pa'pi notohuaro' nitërin.
Së'paquënpitanta', paira pa'tërin.

23 Pë'chinan camayoro'sa', no'huirinquën.

No'huitënën pë'chinan shinërëquë yaohuaninën.
Napotatënën, co noya quëran ya'huëchináchinhuë
nitarinën.

24 Quëmaso nipirinhüë', chini chiníquën
tanpatëran.

Pë'chinanëquë inimicoro'sa të'yanantohuatan, co
pacoitaranhüë'.

Yosë imarahüëso', chini chiníquën nanantërin.

¡Ina catahuarinquën inimicoro'sa minsëaran!
Sinioroso' ohuica hua'anën pochin ni'ton,
a'pairinco.

¡Ina chachin quëmanta a'paiatëinquën catahuarin-
quën!

25 Yosënëhuë chachin, catahuapëinquën.

Inaso', ya'ipi nanitapaton catahuapëinquën.

Ina nohuanton, o'nanpachina catahuainquën.

Acoporonta i' ya'huërinso', ina nohuanton pipiton
catahuainquën.

Pë'tahuanëmapita, sanapinëmapita, inapitanta huai-
huachina catahuain.

26 Tata mashocoro'sa iráca, noya ya'huëca'huaso
marë' sha'huitërinaco.

Carinquënso', ipora noya noya sha'huitaranquën.
Motopiro'sa ya'huërárinso ta'huantaquë huarë',
Yosë catahuaráponquën.

A'napita iyanpita quëran, noya noya nicasatënquën
huayonanquën.

Napoaton së'huamotorahuatënquën quëma marë'
Yosë nontërahuë,' itërin.

²⁷ 'Quëmaso' Mincamin, pa'pi mapinton tanan
ni'nira pochin nicapon.

Tashiramiachin inaso mapintahuaton,
ca'miatërin.

Naporo' i'huanahuanquë chachin pë'sotërinsona',
a'napitari ca'papi.

Inapochachin quëmanta', yaata'huantëransopita
nitaran.

Inapotahuaton ma'shanënanta', nipatomat-
apoma', " itërin.

²⁸ Ina pochin Cacopo shonca cato hui'ninpita
noya ya'huëcaiso marë' sha'huitërin. Inapita
quëran shonca cato Israiro huëntono'sa pipipi.

Cacopo chiminso'

²⁹ A'na tahuëri Cacoposo', hui'nipita camairin:
"Co hua'quiya quëranhuë' chiminarahuë huachi.
Chiminpato, shimashonëhuëpita pa'pitopiso
pirayan po'moontaco. Iti huënton piyapi, Ipron
itopisori, ina no'paso' hua'anëntopirinhüë'.

³⁰ Maquipiraquë nanin ya'huërinso yonquiato
napotarahüë. Inaso', Canaan parti ya'huërin.
Mamiri notënanquë ya'huërin. Ina no'pa' mini
iráca tata mashoco Apraan nipa'pitacaiso marë'
pa'anin. Ina pirayan no'pa' ya'huërinso
chachin naporo Ipron pa'antërin. ³¹ Inaquë
Sara, Apraan, inapita chiminpachinara ya'conpi.
Tata Isaco, mama Nipica inapitanta inaquë
chachin ya'conpi. Inaquë canta', sa'ahuë Nia
itërahuëso ya'conin. ³² Ina no'paso' naninë

chachin, Iti huënton piyapi'sa pa'antopi," itërin. ³³ Cacoposo' hui'ninpita camairinso tonitohuachina, pë'saranënquë quëhuëantarin. Quëhuënaso chachin, chiminin huachi.

50

¹ Pa'pin chiminpachina Cosiso', ina nonën iporin quëran na'nërin, apinorin, napotërin. ² Ina quëran notoronënpita camairin pa'pincos' nonën tapacaiso'. Camaihuachina, ama chanatacaso marëhuë' taparapi. Pa'pincoso', Cacopo itahuatona', Israiro itopi anta'. ³ Catapini shonca tahuëri quëran nonën tapapi huachi. Ina nápo tahuëri nohuantërin tapacaso marë' ni'ton, ina nápo tahuëri sacatopi.

Iquipitoro'saso', canchisë shonca tahuëri Cacopo marë' sëtopiso' imapi. ⁴⁻⁵ Ina tahuëri'sa na'huëhuachina, Cosiso' huaraon catahuapisopita hua'ano'sa', nontërin:

—Tëhuënychachin noya ni'patamaco, ca marë' huaraon nontoonco'. Naporin Cosi: “Co'huara tata chiminyátëraponhuë', camairinco Yoscoarë' ta'to natëca'huaso': ‘Nipa'pita'huaiso marë' taparahuëquë chachin, po'moontaco. Inaso', Canaan parti ya'huërin,' itërinco. Quëtoco paato tatahuë pa'pitonta'i, topirahuë. Nani pa'pitontahuato, o'mantarahuë tënin,” itoco', itërin. ⁶ Sha'huitohuachinara, huaraoniso hua'ano'sa itapon:

—Cosi sha'huitonco': “Paaton tataco', pa'pitontaque'. Sha'huitërinquënso chachin nitontaque',” itoco', itërin.

7-8 Huaraoni napotohuachina, Cosiso', pa'pin pa'pitacaso marë' pa'nin. Ya'ipi copirno catahuapisopita hua'ano'sa pa'pi. Iinpitanta', quëmopinënpitarë chachin pa'pi. Cosin partiso', hua'huaro'saráchin pë'tahuaros'a a'paicaiso marë' patopi. ⁹ Sontaro'santa', a'naquën toronano'saquë, a'naquënso cahuarioro'saquë, Cosi ca'tanpi. Napoaton hua'huayátërahuë piyapi'sa pa'pi.

¹⁰ Pa'sápatona', Corin-a-atatiquë canconpi. Inaquë niyontonatona panca sëtopi. Inaquë Cosi pa'pin marë' canchisë tahuëri sëtërinso', nani-antarin. (Corin-a-atatiso', trico to'norapiquë) Ina no'pa quëranso', Cortanii' pi'i ya'coninso parti acorin. ¹¹ Canano'sa inaquë ya'huëpisopitari, napopiso ni'pi. Ina ni'sahuatona', inahua capini ninontopi: "Iquipitoro'sa pa'piaona huëcatona', panca sëtapi," topi. Napoaton ina no'paso', anini-huanpi: Apiri-misraimo, itopi. Iquipitoro'sa sëtopiquë, tapon naporin. Ina no'pa quëranso', Cortanii' pi'i ya'coninso parti acorin.

¹²⁻¹³ Cacopo hui'ninpitaso', pa'pin nanpipon camaitërinso chachin ya'ipi nipi. Canaanquë quëpantarahuatona', Maquipiraquë nanin ya'huërinquë po'moontapi. Iti piyapi, Ipron itopisori, ina no'paso' hua'anëntopirinhuë', Apraani iráca nipa'pitacaiso marë' pa'antërin. Ina naninso no'parë chachin, Mamiri ya'huërin quëran, pi'i pipirinso parti quëparitërin. ¹⁴ Nani pa'pin po'oroquë po'mohuachinara, Cosiso' iinpitarë chachin Iquipitoquë pa'mantapi. Ya'ipi ca'taninsopitanta', pa'mantapi.

Cosi iinpita napopiso'

15 Cacopo chiminpachina Cosi iinpitaso', ina të'huatatona inahua capini ninontopi: “Iráca aparisitërehuaso marë' taponá Cosi no'huitonpoa yai'huëretápirinpoahuë',” niitopi. 16-17 Ina yonquiatona', iso pochin nontacaiso marë' a'napita a'papi: “Co'huara tata chimiyantëraponhuë', camairincoi nonta'huainquënso': 'Iyaparinpita aparisitopirinënquënhuë', co noyahuë' nicatona oshahuanpiso', Yosë marë' naniantëquë', itoco', itërincoi. Napoaton, quiyarionta nontarainquën nanan anoyataancoiso marë'. Quiyanta', tatanpoa chinotërinso Yosë chachin imarai ni'ton, inapotocoi,” itopi. Napo nontasoí', Cosiso na'nërarin.

18 Naporo chachin iinpitanta', canquipi. Canquihuachinara, isonpi quëran no'paquë huarë' monshorahuatona', moshaiipi. Mosharahuatona', itopi:

—Ma'tana iya, ya'huarai. Hua'anëntatoncoi yacamaihuatancoi, inapotocoi, itopi.

19 Napotopirinahuë', Cosiriso itapon:

—Ama iyaro'sa pa'yancosohuë'. Caso piyapico ni'to, co nanitërahuë' Yosë ya'huërenamën pochin nica'huaso'. 20 Canpitaso mini, ma'sha onpotamacoso yonquipiramahuë', Yosëso nipirinhüë', inaporamasso anoyatërin. Ama notohuaro' piyapi'sa taquicaiso marëhuë', inaporin. 21 Napoaton ama pa'yancosohuë'. Carinquëma coshoro quëtáponquëma'. Hui'namapitanta quëtapo. Naponontaton, Cosiso iinpita asanocancanin. Noyasha nontërin.

Cosi chimininso'

²² Cosiso iinpitarë chachin, Iquipitoquë ya'huëhuantopi huachi. Inaso', pasa shonca pi'i icanin. ²³ Hua'qui ya'huaton, Iprain hui'ninpita ni'nin. Inahuanta hui'nahuanpiso shi'ahuainpitaquë huarë', ni'nin. Naporahuaton Manasisi shiin Maquiri itopiso hui'ninpitanta', macaton aso'sorin. Ina marë' to'topitënquë ahuënsëra'piarin.

²⁴ A'na tahuëri Cosiso', iinpita itapon: “Co hua'quiya quëranhuë', chiminapo huachi. Napoaponahuë', Yosëso catahuainquëmaso marë' o'mararin. Iso no'pa quëran ocoiariinquëma'. Apraan, Isaco, Cacopo, inapita quëtacaso marë' sha'huitërinso no'paquë, quëpantariinquëma',” itërin. ²⁵ Ina quëran iinpita camairin: “Yoscoarë' ta'toma', nohuantërahuëso nitoco,” itërin. Napotohuachina: “Yoscoarë' nohuantëranso', nisarai,” itopi. Naporo' Cosiri itapon: “Tëhuëenchachin Yosë o'mararin catahuainquëmaso marë'. Ina tahuëri nanihuachin, nansënëhuë isëquëran quëpanantamaso ya'huërin,” itërin. ²⁶ Pasa shonca pi'ipitaso', Cosi Iquipitoquë chiminin. Chiminpachina, nonën ama chanatacaso marëhuë taparahuatona', a'na atahuaruquë po'mopi. Ina pochin Cacopo hui'ninpita nipi.

Yosë nanamën
New Testament in Chayahuita (PE:cbt:Chayahuita)
copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chayahuita

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chayahuita

cbt

Peru

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Chayahuita

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

2b907844-bec1-5cc7-a0e4-401d867c40e7